

กิจการมีดังต่อไปนี้ของประชาชนเห็นการปกครองด้วยใจดี
เขตเทศบาลตำบลบ้านคา อำเภอนำาง จังหวัดเขียงใหม่

พระบรรณา ชมนนตรี (บักทอง)

		ธ 320.84
	32A5022648	บ151ศ 2549
Title: ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขต เทศบาลตำบลบ้านคา		จ1
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย		

วิทยานิพนธ์นี้เป็นผลงานหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าทางหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

พฤษภาคม ๒๕๔๘

ISBN 974-399-398-5

ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
เขตเทศบาลตำบลบ้านกาดี อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

พระบรรจนา ธรรมธโร (บัวทอง)

๒๖๖.๘๔

๖/๑๕/๗๖

๒๖๖.๘๔

๖/๑๕/๗๖

เลขทะเบียน	๕ 022648
เลขเรียก	๓๒๐.๘๔ ๖/๑๕/๗๖
วันที่	๑๒ ต.ค. ๕๐

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๔๕

ISBN 974-399-898-5

**A STUDY OF PEOPLE'S PARTICIPATION IN LOCAL ADMINISTRATION
IN TAMBOL BAN KAD MUNICIPALITY, MAE WANG DISTRICT,
CHAING MAI PROVINCE**

PHRA BANJANA DHAMMADHARO (BUATHONG)

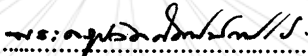
**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY**

B.E. 2549 (2006)

ISBN 974-399-898-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
เขตเทศบาลตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อนักศึกษา : พระบรรจนา ธมฺมธโร (บัวทอง)
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.สมหมาย เปรมจิตต์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร.ภูมินทร์ สันติทฤษฎีกร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

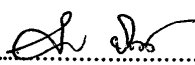
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รศ. สมหมาย เปรมจิตต์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร. ภูมินทร์ สันติทฤษฎีกร)

..... กรรมการ
(ผศ. พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(ผศ. อัครชัย ชัยแสวง)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Title : A Study of People's Participation in Local Administration in Tambol
Ban Kad Municipality, Mae Wang District, Chaing Mai Province

Student's Name : Phra Banjana Dhammadharo (Buathong)

Department : Government

Advisor : Assoc. Prof. Sommai Premchit

Co-Advisor : Dr. Poomin Santitissadeekorn

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajan
..... Dean of Graduate School
(Phragrupaladsampipattanaviriyajan)

Thesis Committee

P. Sampipattanaviriyajan
..... Chairman
(Phragrupaladsampipattanaviriyajan)

Sommai Premchit
..... Advisor
(Assoc. Prof. Sommai Premchit)

Dr. Poomin Santitissadeekorn
..... Co-Advisor
(Dr. Poomin Santitissadeekorn)

S. Chaimusik
..... Member
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

Akrachai Chaisawaeng
..... Member
(Asst. Prof. Akrachai Chaisawaeng)

Copyright of the Graduate School, Mahamakut Buddhist University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
เขตเทศบาลตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อนักศึกษา : พระบรรจนา ทุมธโร (บัวทอง)

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.สมหมาย เปรมจิตต์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร.ภูมินทร์ สันติทฤษฎีกร

ปีการศึกษา : ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรด จำนวน ๒๐๐ คน ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ด้วยการตอบแบบสอบถามแบบเลือกตอบและปลายเปิด ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ ประมวลผลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไควสแคว์เทสต์ โดยตั้งนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาคือจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยเดือนละไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท และ ๓,๐๐๑-๕,๐๐๐ บาท ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งและไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน รองลงมาคือผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนในเขตเทศบาลยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น

สำหรับการทดสอบสมมติฐานนั้น พบว่าตัวแปรอิสระอันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น ยกเว้น รายได้ ความสนใจ ความใส่ใจในการทำกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน กับการดำรงตำแหน่งหรือเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนได้มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดสรรงบประมาณกระจายให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ทำงานด้วยความสามัคคีกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันโดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ควรพัฒนาโครงการตามแผนงานที่วางไว้ พร้อมทั้งปฏิบัติตามแผนงานนั้นอย่างจริงจัง เทศบาลควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลแก่ประชาชน

Thesis Title : A Study of People's Participation in Local Administration in Tambol Ban Kad Municipality, Mae Wang District, Chaing Mai Province

Student's Name : Phra Banjana Dhammadharo (Buathong)

Department : Government

Advisor : Assoc. Prof. Sommai Premchit

Co-Advisor : Dr. Poomin Santitissadeekorn

Academic Year : B.E. 2549 (2006)

ABSTRACT

The research entitled, "A Study of People's Participation in Local Administration in Tambol Ban Kad Municipality, Mae Wang District Chiang Mai Province," is designed to study people's participation in local administration in Tambol Ban Kad Municipality, Mae Wang District, Chiang Mai Province, and to analyze factors affecting their participation in the local administration. Data for the study were collected from 200 electorate samplings in Tambol Ban Kad Municipality through the multiple-choice and open-ended questionnaires. The data were evaluated with analysis of variance, emphasizing percentage, frequency, mean, standard deviation and Chi-square test with statistical significance at 0.05 points.

The findings reveal that most of the respondents finished elementary education, and the least finished a bachelor's degree. All of them are waging labor and farmers. Their average income is 3,000 baht per month, and the higher is 3,001-5,000 baht per month. The majority of them neither assume social post nor are members of organization in the village, and the least are learned and respectable elders in the community. The people in the Municipality area also lack knowledge and understanding about local administration.

As regards the hypothesis test, it is found that independent variables such as income, sex, age, marital status, education and occupation had no correlation with political participation in local administration, except for their income with post assumption or being village committee. In addition, the respondents gave suggestions that the budget should be allocated to all villages; the officers should work together in harmony without discrimination; the project should be developed in accordance with the work plan and materialize the plan earnestly. Besides, the Municipality should provide the public with knowledge on how to participate in making the development plan for the Municipality.

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาศาสตร์มีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่” สำเร็จได้ด้วยความรู้จาก รศ. สมหมาย เปรมจิตต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ภูมินทร์ สันติทฤษฎีกร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งเป็นผู้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และพร้อมทั้งตรวจแก้ไขจนทำให้การทำวิจัยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง ๒ ท่าน เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณท่านพระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ ประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์พระปลัดบุญธรรม ปุณฺณมโม พระอาจารย์ ดร.ชยสร สมบุญโญ อีกทั้งขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เขียน วันทนีย์ตระกูล, อาจารย์ณรงค์ ศรีชัยบุญสูง, ผศ. พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก, ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัครชัย ชัยแสวง และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์เกียรติคุณ แสง จันทร์งาม ที่กรุณาให้คำปรึกษา และคำแนะนำตรวจแก้ไขบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ขอกราบขอบพระคุณท่านพระครูโสภณสารคุณ เจ้าอาวาสวัดศิริชัยนิมิต เจ้าคณะตำบลบ้านกาศ-แม่วิน ท่านหลวงพ่อพระครูวิบูลพัฒนกิจ พระอุปัชฌาย์ และคุณพ่อเสาว์ บัวทอง พร้อมกับญาติพี่น้องทุกๆ คน ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือเรื่องปัจจัยในการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่าอันจะพึงได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีประโยชน์ต่อนักเรียนและนักศึกษาทุกท่านที่สนใจศึกษาและนำความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วมต่อไป

ในท้ายที่สุดนี้ หากมีการขาดตกบกพร่องประการใด หรือผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยต้องขออภัยเป็นอย่างสูงเอาไว้ ณ ที่นี้ด้วย ผู้วิจัยขอขอบคุณความดีและความสำเร็จนี้ เป็นเครื่องบูชาพระคุณ มารดา-บิดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระบรรจนา ธมฺมชโร (บัวทอง)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
ฉีกคิกรรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๙
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๙
๑.๔ คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๙
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่น	๗
๒.๒ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๒๒
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๒๗
๒.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓๕
๒.๕ อำนาจหน้าที่ของเทศบาล	๔๒
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง	๔๗
๒.๗ จริยธรรมและคุณธรรมสำหรับนักการเมือง	๕๑
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๐
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๕

บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๖๗
	๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๖๗
	๓.๒ เทคนิคและวิธีการเลือกตัวอย่าง	๖๘
	๓.๓ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	๖๘
	๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๘
	๓.๕ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๖๙
	๓.๖ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๙
	๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๐
	๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๗๐
	๓.๙ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๐
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๑
	ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๑
	ตอนที่ ๒ ความสนใจ ความใส่ใจในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง	๗๘
	ตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นเขตเทศบาลตำบลบ้านลาด	๘๕
	ตอนที่ ๔ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	๙๖
	ตอนที่ ๕ ข้อเสนอแนะ	๑๐๑
บทที่ ๕	บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๐๓
	๕.๑ สรุปการวิจัย	๑๐๓
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๔
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๖
บรรณานุกรม		๑๐๘
ภาคผนวก		๑๑๒
	ก. หนังสืออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์	๑๑๓
	ข. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม	๑๑๕
	ค. แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย	๑๑๗
	ง. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๒๔
ประวัติผู้วิจัย		๑๒๖

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
ตารางที่ ๑	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	๗๑
ตารางที่ ๒	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	๗๒
ตารางที่ ๓	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการศึกษา	๗๓
ตารางที่ ๔	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ	๗๔
ตารางที่ ๕	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตามอาชีพ	๗๕
ตารางที่ ๖	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้	๗๖
ตารางที่ ๗	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งในหมู่บ้าน	๗๗
ตารางที่ ๘	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๗๘
ตารางที่ ๙	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการหาเสียงเลือกตั้ง	๗๙
ตารางที่ ๑๐	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลจัด	๗๙
ตารางที่ ๑๑	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการสนับสนุนเงินแก่ผู้สมัคร	๗๙
ตารางที่ ๑๒	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการเป็นสมาชิกสภาเทศบาล	๘๐
ตารางที่ ๑๓	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการทำงานให้กับเทศบาล	๘๐
ตารางที่ ๑๔	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	๘๐
ตารางที่ ๑๕	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการลงสมัครเลือกตั้งทางการเมือง	๘๑
ตารางที่ ๑๖	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล	๘๑
ตารางที่ ๑๗	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมหมู่บ้าน	๘๑
ตารางที่ ๑๘	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วงหรือเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่เทศบาล	๘๒
ตารางที่ ๑๙	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการเสนอโครงการหรืองบประมาณ	๘๒
ตารางที่ ๒๐	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการติดตามการหาเสียงของนักการเมือง	๘๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

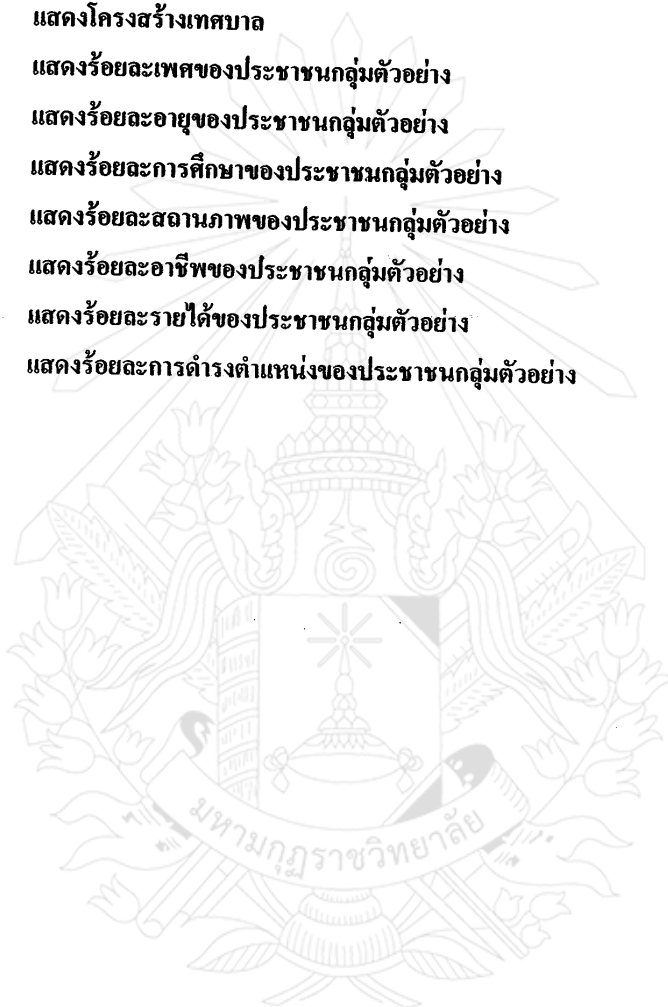
ตาราง		หน้า
ตารางที่ ๒๑	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล	๘๓
ตารางที่ ๒๒	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการติดต่อประสานงาน แสดงความคิดเห็น	๘๓
ตารางที่ ๒๓	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการประสานการดำเนินงานของเทศบาล	๘๓
ตารางที่ ๒๔	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเดือนร้อนของประชาชน	๘๔
ตารางที่ ๒๕	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามได้รับความช่วยเหลือจากเทศบาล	๘๔
ตารางที่ ๒๖	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามรับบริการจากเทศบาล	๘๔
ตารางที่ ๒๗	ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	๘๕
ตารางที่ ๒๘	การเข้าร่วมกิจกรรมที่หมู่บ้านจัดขึ้น	๘๖
ตารางที่ ๒๙	การเข้าร่วมประชุมระดับหมู่บ้าน	๘๖
ตารางที่ ๓๐	การร่วมกำหนดแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม	๘๖
ตารางที่ ๓๑	การสนทนาแลกเปลี่ยน วิพากษ์ วิจารณ์นโยบายการทำงานของเทศบาล	๘๗
ตารางที่ ๓๒	ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การชักชวนคนไปเลือกตั้ง	๘๘
ตารางที่ ๓๓	การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะปัญหาต่าง ๆ	๘๘
ตารางที่ ๓๔	การติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง	๘๙
ตารางที่ ๓๕	การเสนอตัวเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง	๘๙
ตารางที่ ๓๖	การร่วมรับฟังการหาเสียง การปราศรัย	๙๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
ตารางที่ ๓๗	คำร้อยละ คำเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การร่วมเป็น คณะกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	๕๐
ตารางที่ ๓๘	รวมเป็นคณะกรรมการนับคะแนนการเลือกตั้ง	๕๑
ตารางที่ ๓๙	การประท้วงการนับคะแนนเมื่อมีการนับอย่างไม่ถูกต้อง	๕๑
ตารางที่ ๔๐	การร่วมสังเกตการณ์ในการนับคะแนน	๕๒
ตารางที่ ๔๑	คำร้อยละ คำเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการควบคุมติดตามการบริหารงานและประเมินผลการทำงานของ เทศบาล การเป็นผู้ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชน	๕๒
ตารางที่ ๔๒	การเป็นคณะกรรมการตรวจรับการจัดซื้อ จัดจ้าง	๕๓
ตารางที่ ๔๓	การเข้าไปตรวจสอบการทำงาน of เทศบาล	๕๓
ตารางที่ ๔๔	การเข้าร่วม และประเมินผลงาน หรือกิจกรรมที่เทศบาลจัด	๕๔
ตารางที่ ๔๕	การติดต่อราชการกับเทศบาล	๕๔
ตารางที่ ๔๖	การร่วมรับฟังการแสดงผลงานของเทศบาล	๕๕
ตารางที่ ๔๗	การรวมกลุ่มเรียกร้องเพื่อขอโครงการ หรือเงินงบประมาณ	๕๕
ตารางที่ ๔๘	ความสัมพันธ์ระหว่างเทศบาลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๕๖
ตารางที่ ๔๙	ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๕๖
ตารางที่ ๕๐	ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๕๖
ตารางที่ ๕๑	ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๕๗
ตารางที่ ๕๒	ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๕๗
ตารางที่ ๕๓	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๕๘
ตารางที่ ๕๔	ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๑๐๐
ตารางที่ ๕๕	ความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจ ความใส่ใจกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๑๐๐
ตารางที่ ๕๖	จำนวน ร้อยละ ข้อเสนอแนะ ของประชาชน	๑๐๑

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ		หน้า
แผนภูมิที่ ๑	แสดงโครงสร้างเทศบาล	๔๖
แผนภูมิที่ ๒	แสดงร้อยละเพศของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๒
แผนภูมิที่ ๓	แสดงร้อยละอายุของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๓
แผนภูมิที่ ๔	แสดงร้อยละการศึกษาของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๔
แผนภูมิที่ ๕	แสดงร้อยละสถานภาพของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๕
แผนภูมิที่ ๖	แสดงร้อยละอาชีพของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๖
แผนภูมิที่ ๗	แสดงร้อยละรายได้ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๗
แผนภูมิที่ ๘	แสดงร้อยละการดำรงตำแหน่งของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ จะเป็นการพัฒนาในลักษณะจากด้านบนสู่ด้านล่าง เป็นการพัฒนาที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดเอง โดยปราศจากความคิดเห็นและการรับรู้จากประชาชน จึงทำให้การพัฒนาต่างๆ เป็นไปด้วยความยากลำบาก และทางชุมชนในแต่ละหมู่บ้านแทบจะไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควรจะได้เพราะการพัฒนานั้นไม่ตรงกับความต้องการและปัญหาของประชาชนที่ประสบอยู่จริงๆ ในขณะที่ความเป็นไปได้ชาวบ้านก็ควรจะได้รับผลประโยชน์ แต่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับคนบางกลุ่ม ซึ่งจริงๆ แล้ว ปัญหาในแต่ละหมู่บ้านนั้น ไม่ได้ถูกแก้ไขอย่างจริงจัง การพัฒนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในสังคมไทยของเราซึ่งเริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่ออำนาจทางการเมืองจะเปลี่ยนจากพระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์มายังสามัญชน แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า การเมืองไทยเป็นเรื่องของชนชั้นนำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มข้าราชการทหาร พลเรือน จนกระทั่งมีนักวิชาการอธิบายว่า การเมืองไทยเป็นการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไปนั้นถูกจำกัดอย่างมาก รัฐบาลและผู้นำทหารจะอนุญาตให้มีการเลือกตั้ง และพรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมอยู่เพียงระยะสั้นๆ เท่านั้น และมักขาดตอนอยู่เสมอโดยการปฏิวัติรัฐประหาร^๑

เมื่อพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นแล้วก็ยิ่งพบว่าการเมืองการบริหารของไทยมีลักษณะเป็นการร่วมศูนย์อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ระบบราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นธรรมชาติของการเมืองไทยมิได้มีการเปลี่ยนแปลง ไปเลย ตั้งแต่การปฏิรูประบบบริหารสมัยรัชกาลที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็มิได้ส่งผลใดๆ ต่อระบบการร่วมศูนย์อำนาจของระบบราชการไทยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การที่ประชาชนมีบทบาทเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างค่อนข้างจำกัด และการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ยังไม่มีความเป็นอิสระ ต้องอยู่ภายใต้การครอบงำของระบบราชการตลอดมา ในเรื่องนี้ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ สองนคราประชาธิปไตย ว่า “ประชาธิปไตยที่เริ่มต้นเมื่อ

---

^๑ ธเนศ วงศ์ยานนาวา, “รวมบทความเพื่อเป็นเกียรติแก่ ระดม วงษ์น้อย”, รัฐศาสตร์สาร, ปีที่ ๒๔ ฉบับพิเศษ (พฤศจิกายน ๒๕๔๖) : ๒๘-๓๑.

ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เริ่มที่ระดับชาติ และจากนั้นก็จำกัดตัวอยู่ที่ระดับชาติ ส่วนประชาธิปไตยที่ระดับภูมิภาคและท้องถิ่นแทบไม่มี เพราะยังต้องอยู่ภายใต้การปกครองของข้าราชการประจำอย่างหนาแน่นต่อไป^๒ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้เคยมีการจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลขึ้นมาคือสุขาภิบาลกรุงเทพ ตั้งขึ้นมาตามพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ พ.ศ. ๑๑๖ แต่มิได้เป็นการปกครองตนเองระดับท้องถิ่น หากแต่มีลักษณะเป็นการปกครองท้องถิ่น โดยข้าราชการประจำ กล่าวคือ มีผู้บริหารเป็นข้าราชการประจำ การจัดตั้งสุขาภิบาลท่าหลอมในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ และการออกพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๕๑ ก็ล้วนแต่เป็นการปกครองท้องถิ่น โดยข้าราชการประจำเช่นกัน ธเนศวร์ เจริญเมือง ได้กล่าวว่า “การจัดตั้งสุขาภิบาลเมื่อ ๕๕ ปีที่แล้ว จึงเป็นการบริหารท้องถิ่นโดยข้าราชการประจำ มิใช่การปกครองที่ใช้ในประเทศตะวันตก การปกครองท้องถิ่นโดยข้าราชการประจำเป็นวิธีการของประเทศล่าเมืองขึ้น นิยมใช้เพื่อการสั่งงานและควบคุมการบริหาร โดยรัฐบาลกลาง ซึ่งมีใจมุ่งประสงค์ของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น แต่เป็นการสร้างความเป็นเอกภาพในการบังคับบัญชาและการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลกลางเป็นหลัก”^๓

การปกครองท้องถิ่น (Local Administration) ถือเป็นรูปแบบการปกครองที่สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในสภาพสังคมในปัจจุบัน ข้อเท็จจริงที่สำคัญประการหนึ่งที่ว่าในพื้นที่ต่างๆ ของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างหลากหลายกันออกไป เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม และสภาพทางการเมือง ซึ่งในแต่ละพื้นที่ของประเทศมีความหลากหลาย รัฐบาลกลางย่อมไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้หมดทุกพื้นที่ ดังนั้น องค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการจัดการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนของท้องถิ่นเองมาเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการบริหารงานนั้น เพื่อทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของท้องถิ่น กับทั้งจัดทำบริการสาธารณะต่างๆ แก่ประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหารงานกิจกรรมและบริการสาธารณะต่างๆ ที่ออกมาย่อมจะมีลักษณะที่สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ มากกว่า^๔

^๒ อเนก เหล่าธรรมทัศน์, **สองนคราประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๑๘), หน้า ๕๐.

^๓ ธเนศวร์ เจริญเมือง, **๕๕ ปีของการปกครองท้องถิ่นไทย**, (เชียงใหม่ : โครงการศึกษาการปกครองท้องถิ่น คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๕), หน้า ๔.

^๔ ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, **การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศาลาพระเกี้ยว, ๒๕๔๕), หน้า ๕.

สำหรับราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดนั้นปัจจุบันได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างไรก็ตาม โดยสรุปแล้ว ในขณะนี้ประเทศไทยเรามีองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน ๕ รูปแบบดังนี้ ๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๒) เทศบาล ๓) องค์การบริหารส่วนตำบล ๔) กรุงเทพมหานคร ๕) เมืองพัทยา การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นดังกล่าวมานั้น โดยเจตนารมณ์เพื่อกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองหรือปกครองตนเอง ซึ่งในการปกครองตนเองนั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญคือ มีองค์กรปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น มีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจการตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ มีเจ้าหน้าที่ของตนและมีงบประมาณของตนเอง แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นของไทย ยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจไปที่ท้องถิ่น กล่าวคือ ยังขาดความเป็นอิสระในการดำเนินกิจการ ขาดรายได้และงบประมาณ และขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ยังกำหนดให้อำนาจต่างๆ รวมไว้ที่ส่วนกลาง คือกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อย่างไรก็ตามการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้บริหารโครงการและกิจการต่างๆ ได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่มีงานทำและมีอาชีพที่ดีสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ ให้บริการแก่ชุมชนในพื้นที่ ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับสมรรถนะ ด้านการบริหารและความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารองค์กรเองว่ามีความสามารถบริหารงานได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ได้กล่าวไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งในเขตเทศบาลตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ก็จัดเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมี ๒ ประเภทคือ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต.) และรูปแบบเทศบาลตำบลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีส่วนร่วมทางการเมืองและได้รับทราบบทบาทหน้าที่ของกรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเรื่องของกิจกรรมของพลเมืองซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะคัดค้านการตัดสินใจของผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนของ ชาวบ้าน หรือเจ้าหน้าที่ของทางการ การคัดค้านเหล่านี้ อาจจะเป็นการพยายามโน้มน้าวให้ผู้นำ หรือผู้มีอำนาจหน้าที่เหล่านั้น มีความเห็นในประเด็นปัญหา เพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชน^๕

^๕ สมาน รังสีโยกฤษฎ์, การบริหารราชการไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงธนพัฒนาจำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๔๑.

^๖ นรมิต เศรษฐบุตร สมคิด เลิศไพฑูรย์ และสายทิพย์ สุกดิพันธ์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย : องค์การบริหารส่วนตำบล, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยกองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๑), หน้า ๖๑.

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษา ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นและเพื่อ จะได้นำข้อมูลมาใช้ในการประกอบการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน อันจะทำให้ เกิดการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาล ตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ประกอบด้วยหลายด้าน ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบล บ้านกรด อำเภอแม่วาง ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีส่วนร่วมในเรื่อง

๑.๑ การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

๑.๒ การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

๑.๓ การตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

๑.๔ การควบคุมติดตามการบริหารงานและการประเมินผลงานของเทศบาล

๒. ศึกษาความสนใจ ความใส่ใจในการทำกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในการ ปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. ศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วน ท้องถิ่นโดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ประชาชนให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข้ปัญหา

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยมีประชากรอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปซึ่งเป็นผู้มีสิทธิ เลือกตั้งเป็นประชากรในการศึกษา โดยเลือกประชากรทุกหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจำนวน ๒๐๐ คน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกรด

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๔๒ มีฐานะ เป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยราษฎรเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้ามาเป็น สมาชิกของสภา อบต. หรือสมาชิกสภาเทศบาล มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานของ ตำบลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งในที่นี้หมายถึง เขตเทศบาลตำบลบ้านกรด

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ประชาชนหรือพลเมืองที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลที่ผู้วิจัยใช้ เป็นกลุ่มตัวอย่างหรือเป็นตัวแทนของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๐๐ คน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรด ใน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การตรวจสอบการเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาล และการควบคุมติดตามการบริหารงานและประเมินผลงานของเทศบาล

ปัจจัย หมายถึง เหตุหรือสาเหตุหรือองค์ประกอบต่างๆ ที่ก่อให้เกิดผล ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุน

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ซึ่งในที่นี้ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ รายได้ อาชีพ และการดำรงตำแหน่งที่สำคัญ หรือเป็นคณะกรรมการในหมู่บ้าน

ปัจจัยสนับสนุน หมายถึง องค์ประกอบที่มีส่วนสนับสนุนให้ผลตามมา ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ความสนใจ ความใส่ใจในการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วน ท้องถิ่น

เทศบาล หมายถึง หน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและ ใช้เป็นรูปแบบในการบริหารส่วนราชการท้องถิ่นในเขตชุมชนเมืองตามที่กฎหมายกำหนดใช้มา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖ จนถึงปัจจุบัน

เทศบาลตำบลบ้านกรด ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นเทศบาลตำบลแม่วาง

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ มีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับที่สูง

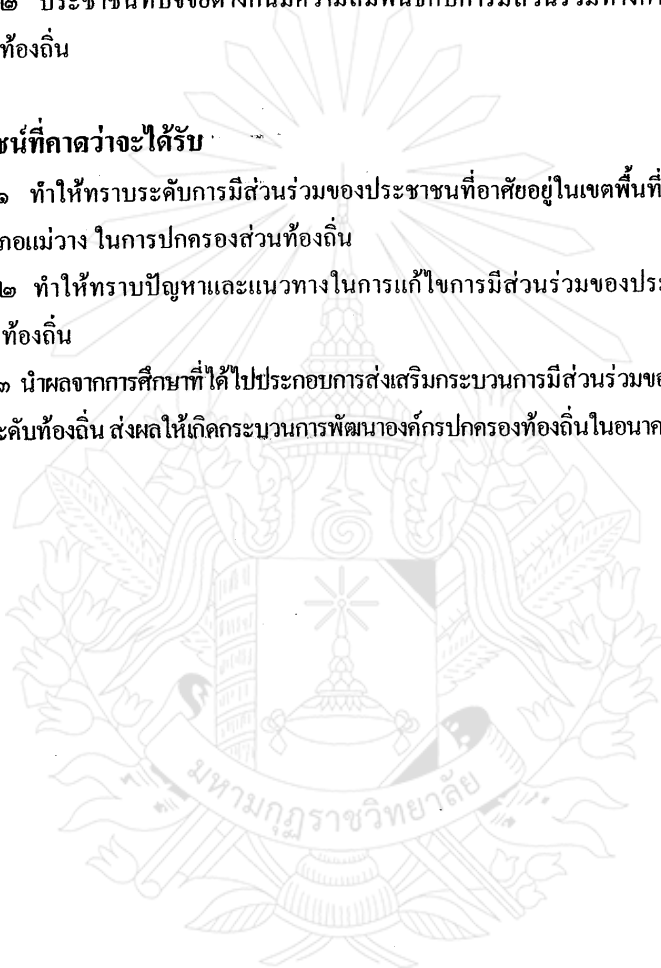
๑.๕.๒ ประชาชนที่ปัจจัยต่างกันมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง ในการปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๖.๒ ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๖.๓ นำผลจากการศึกษาที่ได้ไปประกอบการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระดับท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

บทที่ ๒

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง และทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วนำผลที่ได้จากการวิจัยไปประกอบการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระดับท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) ของประชาชน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการให้ระบบการเมืองการปกครองเป็นไปอย่างโปร่งใส ซึ่งมีผลในการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลและผู้บริหารประเทศ ที่จะต้องบริหารประเทศสนองตอบความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข^๑ ดังนั้น องค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการจัดการปกครองท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนของท้องถิ่นเองมาเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการบริหารงานนั้น จึงได้รับการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของท้องถิ่น กับทั้งจัดทำการสาธารณะต่างๆ แก่ประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เป็นผู้กำหนดทิศทางในการบริหารงาน^๒

^๑ สิริณา สถาพรวงษา, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จังหวัดเพชรบุรี : กรณีศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชร”, วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๑, หน้า ๖.

^๒ ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๕.

การพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนมีส่วนร่วมใน
 ที่นี้จะแบ่งประเด็นวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่น
- ๒.๒ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ๒.๕ อำนาจหน้าที่ของเทศบาล
- ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
- ๒.๗ จริยธรรมและคุณธรรมสำหรับนักการเมือง
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่น

ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นหรืออาจเรียกว่า พัฒนาการปกครองท้องถิ่นของไทย
 จัดลำดับขั้นตอนของการพัฒนาการตามยุคตามสมัยได้ดังนี้

ยุคที่ ๑ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๔๐ สมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระราชกำหนดให้มีการปกครอง
 ท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลเป็นครั้งแรกที่กรุงเทพฯ โดยแบ่งสุขาภิบาลเป็น ๒ ประเภท คือ สุขาภิบาล
 เมือง มีกรรมการ ๑๑ คน และสุขาภิบาลตำบล มีกรรมการ ๕ คน ทั้งสองประเภทนี้มีองค์กรทำงาน
 ชุดเดียวกัน คือ คณะกรรมการสุขาภิบาล ซึ่งทำหน้าที่ทั้งด้านนิติบัญญัติและบริหาร โดยกรรมการ
 ทั้งหมดล้วนเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาค ขึ้นต่อมาถูกมองว่ามีใช้การปกครองท้องถิ่นตามเจตนาของ
 ทฤษฎีหรือตามหลักการ เพราะคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ องค์กรท้องถิ่นในรูปแบบ
 สุขาภิบาลจึงถูกยกเลิก และถูกนำกลับมาใช้อีกระยะหนึ่ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๕ สมัยรัฐบาล จอมพล ป.
 พิบูลสงคราม และคงอยู่จนถึงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยได้รับการเปลี่ยนแปลงให้เป็น
 เทศบาลตำบล

ยุคที่ ๒ องค์กรปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ได้ถูกกำหนดขึ้นโดยคณะรัฐบาลของ
 คณะราษฎร ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และในระบอบเวลานั้นคณะรัฐบาลดังกล่าวได้สั่งยกเลิกองค์กร
 สุขาภิบาล ไปชั่วคราวหนึ่ง จนกระทั่งถึงรัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้สังเกตเห็นว่าการปกครอง
 ท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลยังสามารถทำประโยชน์แก่บ้านเมืองได้ จึงประกาศให้นำกลับมาใช้อีกระยะ
 หนึ่งในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ (ควบคู่กับระบบเทศบาล) จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ตามที่กล่าวมาแล้ว

ยุคที่ ๓ รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด จัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ดำเนินการปกครองท้องถิ่นนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล โดยรัฐบาลยังคงแต่งตั้งข้าราชการประจำไปควบคุมการปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัด

๓.๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ที่พัวพันกับเทศบาล

๓.๒ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ที่มีความเป็นเอกเทศ

ยุคที่ ๔ รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลกำหนดให้ตำบลมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้ รายจ่ายเป็นของตนเองและสามารถดำเนินกิจการส่วนตำบลได้อย่างอิสระ แต่แล้ว อบต. ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับ อบจ. นั่นคือ แต่งตั้งคนของรัฐบาลได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านเข้าไปควบคุมดูแล

๔.๑ อบต. ยุคที่ ๑ (บวกกับสภาตำบล) พ.ศ. ๒๔๙๖

๔.๒ อบต. ยุคที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๑๗ บวกกับสภาตำบล คือ ตำบลที่รายได้ไม่ถึง แต่เป็นนิติบุคคลทั้งสองหน่วย

ยุคที่ ๕ กรุงเทพมหานคร โดยมีวิวัฒนาการเป็นขั้นตอนดังนี้

๕.๑ ยุคเทศบาลกรุงเทพและเทศบาลธนบุรี

๕.๒ ยุคจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี

๕.๓ ตามพระราชบัญญัติรวม ๔ องค์การนี้ให้เป็น “กรุงเทพมหานคร” เป็นองค์กรส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น เพราะว่า ผู้ว่า กทม. เข้าร่วม กรม.

รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติรับรองฐานะที่เป็นองค์กรท้องถิ่นเป็นอย่างเดียวนคราบท่าทุกวันนี่

ยุคที่ ๖ เมืองพัทยา (องค์กรท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ) ถือตามรูปแบบเทศบาลพิเศษ คือถือตามรูปแบบเทศบาลพิเศษของสหรัฐอเมริกา โดยเปลี่ยนฐานะของสุขาภิบาลนาเกลือ (บ้านพัทยา) ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ในระยะแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๔๖ บริหารงานในรูปแบบผู้จัดการเมือง โดยมีสภาเมืองพัทยาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประธานเป็นนายกเมืองพัทยา ผู้บริหารได้แก่ปลัดเมืองพัทยา ซึ่งทางสภาร่วมกันสรรหาคัดเลือกมา (นักบริหารแบบมืออาชีพ)

ครั้นต่อมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ โดยอาศัยประวัติการบริหารในระบบนักบริหารมืออาชีพ งานไม่สำเร็จในระดับเป็นที่น่าพอใจ จึงปรับระบบเมืองพัทยา มาใช้ระบบเหมือนเทศบาลแต่ยังเรียกชื่อว่า “เมืองพัทยา”^๓

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดไว้ในหมวด ๘ ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ตั้งแต่มาตรา ๒๘๒ ถึง ๒๙๐ รวม ๙ มาตรา ซึ่งมีเนื้อหาสาระโดยสรุป ดังนี้

สาระสำคัญของหมวด ๘ ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐

มาตรา ๒๘๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ รัฐจะต้องให้อิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

มาตรา ๒๘๓ ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเอง ได้ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกำกับดูแล จะต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ จะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้

มาตรา ๒๘๔ ให้มีกฎหมายและคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการจัดสรรอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

มาตรา ๒๘๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประกอบด้วยสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สภาท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนหรือมาจากมติของสภาท้องถิ่น

มาตรา ๒๘๖ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นจำนวน ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ สามารถลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ประชาชนเห็นว่าไม่สมควรดำรงตำแหน่งได้

มาตรา ๒๘๗ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นจำนวน ไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งสามารถเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ประชาชนต้องการได้

มาตรา ๒๘๘ ให้มีกฎหมายและคณะกรรมการเพื่อดูแลการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

^๓ โกวิทช์ พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการ และมติใหม่ในอนาคต, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, ๒๕๔๖), หน้า ๘๕-๘๕.

มาตรา ๒๘๕ องค์การปกครองท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและมีสิทธิจัดการศึกษาอบรมและฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

มาตรา ๒๘๖ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่และมีส่วนร่วมในการส่งเสริม จัดการ มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสีงแวดล้อม^๔

ประเด็นเรื่องสิทธิบทบาทหน้าที่ของประชาชนซึ่งเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ พอสรุปได้ดังนี้

ก. อำนาจหน้าที่

๑. บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ว่าด้วยเรื่องสิทธิ

๑.๑ สิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๕๓

“มาตรา ๕๓ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมองค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๒ เสรีภาพการชุมนุมโดยปราศจากอาวุธ ตามมาตรา ๕๔

“มาตรา ๕๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก”

๑.๓ เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคมหรือสหกรณ์ ตามมาตรา ๕๕

“มาตรา ๕๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรมหาชน หรือหมู่คณะอื่น

^๔ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๘), หน้า ๔-๕.

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอน ในทางเศรษฐกิจ”

๑.๔ สิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีและศิลปวัฒนธรรมหรือร่วมจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ตามมาตรา ๔๖

“มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๕ สิทธิในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน ตามมาตรา ๕๒

“มาตรา ๕๒ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การบริการสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่กระทำได้

การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๖. สิทธิของชุมชนในการร่วมบำรุงรักษาดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตามมาตรา ๕๖

“มาตรา ๕๖ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ออกศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสองย่อมได้รับความคุ้มครอง”

๑.๘ สิทธิที่จะได้รับข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ ตามมาตรา ๕๘

“มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๘ สิทธิที่จะได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลของการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา ๕๘

“มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๘ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการพิจารณาการปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของตน ตามมาตรา ๖๐

“มาตรา ๖๐ บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๑๐ สิทธิในการเสนอเรื่องร้องทุกข์ ตามมาตรา ๖๑

“มาตรา ๖๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๑๑ สิทธิในการฟ้องร้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ ตามมาตรา ๖๒

“มาตรา ๖๒ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๑๒ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามมาตรา ๑๖

“มาตรา ๑๖ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองรวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจทุกระดับ”

๑.๑๓ การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง ตามมาตรา ๑๗

“มาตรา ๑๗ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขโลกและสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น”

๑.๑๔ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตามมาตรา ๑๘

“มาตรา ๑๘ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการ และคุณภาพชีวิตของประชาชน”

๑.๑๕ สิทธิยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามมาตรา ๑๘๗

“มาตรา ๑๘๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) จัดทำรายงานพร้อมเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา”

๑.๑๖ สิทธิยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๐๐

“มาตรา ๒๐๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่น่าสงสัยว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

(๒) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(๓) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

(๔) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชนและองค์กรอื่นด้านสิทธิมนุษยชน

(๕) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และเสนอต่อรัฐสภา

(๖) อำนาจหน้าที่อื่นตามกฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ และประชาชน ประกอบด้วย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ^๔

ข. บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ว่าด้วยเรื่องหน้าที่

๑. บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

“มาตรา ๖๗ บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

๒. การเลือกตั้งถือเป็นหน้าที่

“มาตรา ๖๘ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุผลอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ข่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด”

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘-๒๑.

ค. การตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น

ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดถึงการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นไว้ดังนี้

๑. การตรวจสอบโดยการฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ตามมาตรา ๖๒

“มาตรา ๖๒ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้น การกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๒. การตรวจสอบโดยการขอรับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลของการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา ๕๘

“มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาต หรือการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ”

๓. การตรวจสอบโดยยื่นเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามมาตรา ๑๕๗

“มาตรา ๑๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชน โดยไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(๒) จัดทำรายงานพร้อมเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา”

๔. การตรวจสอบโดยการยื่นฟ้องหน่วยงานของรัฐต่อศาลปกครอง ตามมาตรา ๑๗๖

“มาตรา ๑๗๖ ศาลปกครอง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับ

บัญชา หรือในกำกับดูแลของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือในกำกับดูแลของรัฐด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ”

๕. การตรวจสอบโดยประชาชนให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๒๘๖

“มาตรา ๒๘๖ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่า สามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนน เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใด ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๖. การตรวจสอบโดยการร้องเรียนต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๐๑

“มาตรา ๓๐๑ คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจ หน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อวุฒิสภา

(๒) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นส่งยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๓๐๘

(๓) ใ้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อ หน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและ หนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๘๑ และมาตรา ๒๘๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้

(๕) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมข้อสังเกตต่อ คณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี และนำรายงานนั้นพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

(๖) ดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ และมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยอนุโลม”

๗. การตรวจสอบโดยการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๓๐๘

“มาตรา ๓๐๘ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือข้าราชการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายรอยผิดปกติ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นให้ศาลฎีกาแผนกอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษา

บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าว หรือบุคคลอื่นเป็นคู่กรณี ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน”

๘. การตรวจสอบโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ตามมาตรา ๓๑๒

“มาตรา ๓๑๒ การตรวจเงินแผ่นดิน ให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการตรวจสอบเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน และด้านอื่น

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีหน่วยราชการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระโดยมีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจสอบเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง หรือด้านอื่น

ให้ประธานวุฒิสกาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

กรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหาและการเลือก และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

การกำหนดคุณสมบัติและวิธีการเลือกบุคคล ซึ่งจะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน จะต้องเป็นไปเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม

เลขทะเบียน	5022648
เลขเรียก	320-84 2151 ต. 1
วันที่	12 ต. ค. 50

๑๕

และมีความสำคัญสูงสุด และเพื่อให้ได้หลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของคุณคคล
ดังกล่าว”^๖

ง. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง (Local Self Government) มี
นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ชูศักดิ์ เทียงตรง ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น คือ “การปกครองที่รัฐบาลกลางได้
มอบอำนาจให้หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เกิดจากหลักการกระจายอำนาจ
ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารในขอบเขต
อำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามหลักกฎหมาย”^๗

ประหยัด หงษ์ทองคำ ได้ให้ความหมายว่า “การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึงการปกครอง
ส่วนหนึ่งของประเทศซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระใน
การปฏิบัติหน้าที่ต้องไม่มากจนมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะชุมชนท้องถิ่น
มิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมี
องค์การที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่น”^๘

ชวงส์ ฉายะบุตร การปกครองท้องถิ่นหมายถึง “การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือ
กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้มี
อำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน ในการบริหารงานท้องถิ่นตาม
แนวความคิดที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็
ย่อมจะเป็น “รัฐบาลของประชาชน” โดยประชาชนและเพื่อประชาชน”^๙

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑-๒๓.

^๗ ชูศักดิ์ เทียงตรง, การประเมินผลการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๓.

^๘ ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๒๖), หน้า ๑๐.

^๙ ชวงส์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๑.

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson) ให้นิยามไว้ว่า “การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานปกครองซึ่งรัฐ ได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจในการปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมายและต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ”^{๑๑}

ประธาน คณะรัฐศาสตร์ ให้นิยามไว้ว่า “การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง”^{๑๒}

จอห์น เจ. คลาร์ก (John J. Clark) ให้นิยามไว้ว่า “การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยเฉพาะ และหน่วยงานการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งขึ้นและจะอยู่ในความดูแลของรัฐบาล”^{๑๓}

เดเนียล วิท (Daniel Wit) อธิบายว่า “การปกครองท้องถิ่นเป็นผลจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐบาลไปให้กับองค์กรหนึ่งซึ่งองค์กรนั้นต้องไม่เป็นองค์กรในสายการบังคับบัญชาของส่วนกลาง และองค์กรนั้นต้องมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และดำเนินการภายในท้องถิ่นของงานเท่านั้น”^{๑๔}

แฮร์ริส จี. มอนตาญู (Harris G. Montagu) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น หมายถึง “การปกครองโดยวิธีการซึ่งหน่วยปกครองในท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งมาโดยอิสระ เพื่อทำหน้าที่ โดยเฉพาะและจะต้องมีอำนาจอิสระตลอดจนมีความรับผิดชอบโดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บทบังคับ ว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ โดยมีได้กลายเป็นรัฐบาลที่มีอำนาจอธิปไตยอย่างอิสระแต่อย่างใด”^{๑๕}

^{๑๑} William A. Robson, อ้างใน โกวิทช์ พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต, อ้างแล้ว, หน้า ๒๐-๒๑.

^{๑๒} ประธาน คณะรัฐศาสตร์, ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

^{๑๓} John J. Clark, อ้างใน โกวิทช์ พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต, อ้างแล้ว, หน้า ๒๐.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน.

จากนิยามต่าง ๆ ข้างต้นสามารถสรุปหลักการปกครองท้องถิ่นในสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนของประชาชนและขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยจัดเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

๒. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม อำนาจจะต้องมีขอบเขตพอสมควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง

๓. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ในการดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ

๓.๑. หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับ สุขาภิบาล เป็นต้น

๓.๑. สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

๔. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็น ๒ ฝ่ายคือ องค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล จะมีคณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

๕. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นผู้ที่รู้ปัญหาและวิธีกาไขปัญหาของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องคนในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของคนที่อยู่ชุมชนและอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจระบบการเมืองการปกครองและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง^{๔๔}

ดังนั้นการปกครองท้องถิ่น จะประสบผลสำเร็จในด้านการบริหารจัดการพัฒนาได้นั้น จะต้องให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพราะการดำเนินกิจการต่างๆ ของรัฐย่อมมีเป้าหมายอยู่ที่ผลประโยชน์ของประชาชน การให้ประชาชนมีส่วนร่วมจึงมีเหตุผลและความชอบธรรม ภายในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและช่วยสร้างความมั่นคงยั่งยืนให้กับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และจะต้องทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบ ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญเรื่องนี้เป็นอย่าง

^{๔๔} ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, อ่างแก้ว, หน้า ๑๐-๑๒.

ยิ่ง เพราะการสร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นประชาธิปไตย และประชาธิปไตยที่ว่านี้ก็คือ ประชาชนเข้ามามีส่วนช่วยเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีความใกล้ชิดกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าราษฎรหรือประชาชนในท้องถิ่นได้เริ่มทำสิ่งที่ดีๆ แก่บ้านเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกระตือรือร้น สนใจที่จะเข้าไปช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำและมีอาชีพพร้อมกับมีชีวิตที่ดี มีความสงบสุขด้วย

๒.๒ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายหลายประการด้วยกัน ความหมายอย่างกว้าง ๆ คือ กิจกรรมของประชาชนทุกระดับของระบบการเมือง อันมีผลกระทบต่อระบบการเมืองโดยตรง เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งมีนักวิชาการได้จำแนกทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังต่อไปนี้

คิน ปรัชฌูพฤทธิ ได้จำแนกทฤษฎีการมีส่วนร่วมออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ดังต่อไปนี้คือ

๑. ทฤษฎีการเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานที่ดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ เน้นเฉพาะการวาง โครงสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง ผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจได้แก่บรรดาผู้นำต่าง ๆ ที่เสนอตัวเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงไม้ประดับเท่านั้น

๒. ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) ทฤษฎีนี้การมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแค่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ยิ่งกว่านั้น ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้นคือการไม่ยอมให้มีส่วนร่วมที่นับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม^{๖๖}

อลิน รพีพัฒน์ ได้กล่าวถึงแนวการพิจารณารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาใน ๒ ลักษณะประกอบด้วย

๑. แบบของการมีส่วนร่วม อาทิ เช่น เป็นการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะเกรงใจใคร หรือถูกบังคับเข้ามาทำงาน เพราะมีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้า เช่น ถ้ามาช่วยขนดินสร้างเขื่อน จะได้รับของแจก

^{๖๖} คิน ปรัชฌูพฤทธิ, ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมพฤติกรรม ในองค์การหน่วยที่ ๒, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๒), หน้า ๖๔๒-๖๔๓.

เช่น ปลายार्ตดินคนละครบ้อง หรือเข้ามามีส่วนร่วม โดยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น และอยากเข้ามาร่วมทำ เพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่จะก่อประโยชน์ระยะยาวให้กับตนเอง

๒. ช่วงจังหวะที่คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ในงานที่รัฐบาลจัดขึ้น เช่น โครงการสร้างงานในชนบทที่เคยทำด้วยกัน สามารถแบ่งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานในกิจกรรมพัฒนาตามแผนการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาการลงทุน ในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลได้ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดปี^{๑๑}

การมีส่วนร่วมตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถจัดเป็นเรื่องของกรมมีส่วนร่วมทั่วไปและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

๑. บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ว่าด้วยเรื่องการมีส่วนร่วมทั่วไป

๑.๑ สิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีและศิลปวัฒนธรรมหรือร่วมจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ตามมาตรา ๔๖

“มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลป หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๒ สิทธิของชุมชนในการร่วมบำรุงรักษาดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตามมาตรา ๕๖

“มาตรา ๕๖ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิด

^{๑๑} อลิน ทรัพย์พัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๑๐๑.

อันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการ หรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมรวมทั้งได้ให้้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ รวมการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสองย่อมได้รับความคุ้มครอง”

๑.๓ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการพิจารณาการปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของคน ตามมาตรา ๖๐

“มาตรา ๖๐ บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผล หรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของคน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๔ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามมาตรา ๑๖

“มาตรา ๑๖ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองรวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ”

๑.๕ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตามมาตรา ๑๕

“มาตรา ๑๕ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการและคุณภาพชีวิตของประชาชน”

๑.๖ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าชื่อขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามมาตรา ๒๘๗

“มาตรา ๒๘๗ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

คำร้องขอตามวรรคที่หนึ่งต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเสนอมาด้วย
หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

**๑.๖ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ตามมาตรา ๒๕๐**

“มาตรา ๒๕๐ เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(๑) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(๒) การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่ม โครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่”

**๒. บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ว่าด้วยเรื่องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ
การทำงานของท้องถิ่น**

**๒.๑ สิทธิที่จะได้รับข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ ตาม
มาตรา ๕๘**

“มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้น จะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

**๒.๒ สิทธิที่จะได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลของการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อ
คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา ๕๕**

“มาตรา ๕๕ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ”

๒.๓ สิทธิในการฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ ตามมาตรา ๖๒

“มาตรา ๖๒ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๒.๔ การยื่นฟ้องหน่วยราชการของรัฐต่อศาลปกครอง ตามมาตรา ๒๗๖

“มาตรา ๒๗๖ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือในกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือในกำกับดูแลของรัฐด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำ หรือละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๒.๕ สิทธิของประชาชนในการให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๒๘๖

“มาตรา ๒๘๖ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนน เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การลงคะแนนเสียงตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด”

๒.๖ การร้องเรียนต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๐๑

“มาตรา ๓๐๑ คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ใต้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภา
- (๒) ใต้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นส่งยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้

ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๓๐๘

กระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็น อย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม”^{๑๘}

ปรีชาต วลัยเสถียร ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมใน ๒ ลักษณะกล่าวคือ

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา

โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด โครงการ เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ประเภทคือ

๒.๑ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากรโดยอยู่ในมาตรฐานเดียวกันและประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง^{๑๙}

^{๑๘} ทศพล กฤตพิสิฐ, “การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่เขตหนองจอกที่มีต่อโครงการกิจกรรมการพัฒนาแนวทาง “บวร” และ “บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๓๘, หน้า ๑๐.

^{๑๙} ปรีชาต วลัยเสถียร, เอกสารประกอบการศึกษา วิชา สก. ๖๕๑ ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๓๘-๑๓๙.

เจมส์คัลดี ปิ่นทอง ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง “การที่ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่ขั้นแรกคือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุเมื่อพบสาเหตุของปัญหาแล้ว ก็ร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหา รวมไปถึงการลงทุนและปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้วยเงิน แรงงาน รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ก็ตาม และต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และติดตามประเมินผลงานที่ได้ทำไปด้วย”^{๑๑}

McClosky ได้อธิบายว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนร่วมในการที่จะเลือกผู้นำของตน และกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยการกระทำนั้นอาจจะกระทำโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ กิจกรรมเหล่านี้ประกอบด้วย การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การให้เงินสนับสนุน โครงการ และการติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร ส่วนบุคคลที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมเหล่านี้ คือ พวกที่เฉยเมยทางการเมือง ซึ่งเป็นภาวะที่บุคคลถอนตัวจากกิจกรรมทางการเมือง หรือรู้สึกเฉยๆ ไม่แยแสทางการเมือง”^{๑๒}

มิลเบรท (Milbrath) ได้แบ่งระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนออกเป็น ๓ ระดับคือ

๑. ระดับของผู้ที่มีความเฉยชาทางการเมือง (Apathetics) ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่สนใจในทางการเมือง ไม่มีกิจกรรมหรือการดำเนินการในทางการเมืองใดๆ
๒. ระดับของผู้ดูหรือผู้ชม (Spectators) เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับต่ำ เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยปัญหาทางการเมือง และการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เป็นต้น

^{๑๑} เจมส์คัลดี ปิ่นทอง, อ่างใน นภรัตน์ เจริญรัตน์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๕, หน้า ๔.

^{๑๒} McClosky, อ่างใน ศิริณา สถาพรวงษา, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จังหวัดเพชรบุรี : กรณีศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๑, หน้า ๖-๗.

๓. ระดับของขุนศึกหรือนักการเมือง (Gladiators) เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง เช่นการมีตำแหน่งทางการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง และการมีตำแหน่งบริหารในพรรคการเมือง^{๒๓}

โรธ และ วิลสัน (Roth and Wilson) ได้กล่าวถึง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกประเภทหนึ่งด้วย เช่น “การก่อการร้าย การจี้ลักพาตัว หรือล่าสังหารผู้นำทางการเมือง ซึ่งเป็นการกระทำของพวกนอกระบบ หรือกลุ่มผู้ที่ไม่ยอมรับคณะผู้ปกครองหรือระบอบการปกครอง”^{๒๔} ในสมัยปัจจุบันได้มีการพูดถึง “การเมืองใหม่” (New Politics) ในขณะเดียวกัน เฮค และผู้แต่งร่วมยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มประเทศโลกที่ ๓ ว่ามีลักษณะคือ “การถูกรอบงำโดยสัมพันธ์ในเชิงระบบอุปถัมภ์ (Patron-client Relationship) โดยความยากจนและความไม่เสมอภาคเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญและช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ ทั้งนี้เพราะความยากจนทำให้คนจนมีสภาพชีวิตที่เสี่ยงต่อการอยู่รอดและต้องการความคุ้มครอง ในขณะที่ความไม่เสมอภาคทำให้คนรวยมีทรัพยากรเป็นจำนวนมากหาศาลที่สามารถให้ความช่วยเหลือคนจนเพื่อแลกเปลี่ยนกับความภักดีทางการเมืองได้”^{๒๕}

ฮันติงตันและเนลสัน (Huntington & Nelson) ได้กล่าวว่า “การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองกล่าวกว้างๆ หมายถึงกิจกรรมของราษฎรที่มุ่งจะใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล อาจจะอยู่ในรูปของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีแผนการดำเนินงาน ถูกต้องตามกฎหมาย บ่อยครั้งหรืออนานๆ ครั้ง โดยความสงบหรือใช้ความรุนแรง”^{๒๖}

อย่างไรก็ตาม Huntington & Nelson ได้ตีกรอบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในหนังสือเรื่อง No Easy Choice ไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงกิจกรรมทุกรูปแบบที่มุ่งเพื่อใช้อิทธิพลต่อรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็ผลสำเร็จในความจริงหรือไม่ก็ตาม

^{๒๓} Milbrath; อ้างใน รงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และ ดร.เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชั้นกลาง, (กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยกองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

^{๒๖} Huntington and Nelson, อ้างใน ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองกับประชาชนในเขตชนบท, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๕.

โรเซนสโตนและฮันเซน (Rosenstone & Hansen) ให้คำนิยามว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง จะครอบคลุมอย่างกว้างขวางกว่าการนิยามแบบดั้งเดิมที่กล่าวข้างต้น เพราะเป็นการกระทำเพื่อมุ่งให้ บรรลุผลสัมฤทธิ์ทางสังคมในการกระจายสินค้าและคุณค่าทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินกิจกรรม ของบุคคลภายในหรือบุคคลภายนอก และไม่ว่าจะกระทำโดยภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ตาม แต่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมโดยส่วนรวมจะเกี่ยวกับทางจิตใจและสังคม”^{๒๗} (William W. Reeder) ให้ คำจำกัดความการมีส่วนร่วมหมายถึง “การพบปะสังสรรค์ทางสังคมของกลุ่มประชาชนในการ ควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่างๆ ตามสภาวะสังคมที่เป็นอยู่ ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจก บุคคลด้วยเช่นกัน”^{๒๘}

ปรัชญา เวสารัชช์ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า ต้องครอบคลุมในประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อหรือการเปิดโอกาส ให้สมาชิกทุกคนและสังคมได้ร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น และ ทำให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนสะท้อนถึงการเข้าไปเกี่ยวข้องโดยความสมัครใจ เป็น ประชาธิปไตยในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายพร้อมกับการวางแผนและดำเนิน โครงการพัฒนา ทางเศรษฐกิจ สังคม และการแบ่งสรรปันส่วนผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาร่วมกัน การ พิจารณาในมิติดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเชื่อมระหว่างส่วนที่ประชาชน ลงทุน เพื่อให้เกิดการพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน

๓. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแตกต่างกันออกไปตามสภาพโครงสร้างการ บริหาร นโยบายและลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็น เพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการประกันให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งผลประโยชน์จากการ ลงทุนอย่างคุ้มค่า^{๒๙}

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๘} William W. Reeder, อ้างใน วิบูลย์ ตรีถัน, “การวางแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อ การพัฒนาท้องถิ่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๓๕, หน้า ๒๐.

^{๒๙} ปรัชญา เวสารัชช์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, รายงานการ วิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๕.

๒.๓.๑ ลักษณะการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้นแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบไปด้วย ๓ ขั้นตอนดังนี้คือ
  - ๑.๑ การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม (Initial Decision)
  - ๑.๒ ดำเนินการตัดสินใจ (Ongoing Decision)
  - ๑.๓ ตัดสินใจปฏิบัติงาน (Operational Decision)
๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (Implementation) ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนดังนี้คือ
  - ๒.๑ การสนับสนุนด้านทรัพยากร (Resource Contributions)
  - ๒.๒ การบริหารจัดการและการประสานความร่วมมือ (Administration and Coordination)
  - ๒.๓ การขอความร่วมมือ (Enlistment)
๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ด้านด้วยกันคือ
  - ๓.๑ ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ (Material)
  - ๓.๒ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม (Social)
  - ๓.๓ ผลประโยชน์ทางด้านบุคคล (Personal)
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)^{๑๑}

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ยังได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งยังมีเงื่อนไขอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
๒. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ได้
๓. ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมโดยปราศจากการบังคับ^{๑๒}

ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมนอกเหนือจากเงื่อนไขที่สำคัญ ๓ ประการ ดังกล่าวแล้วยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

๑. ประชาชนจะต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนที่จะเริ่มทำกิจกรรมที่ไม่ถูกเงินกินไป

^{๑๑} ประภาพรรณ จันทร์ศิริ, “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๗, หน้า ๓๑.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒.

๒. ประชาชนต้องไม่เสียเงินค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่จะได้รับคำตอบแทนในการมีส่วนร่วม

๓. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วม

๓.๑ ประชาชนต้องสามารถสื่อสารกันรู้เรื่องทั้งสองฝ่าย

๓.๒ ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทอกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทางสังคม^{๒๒}

ไพรัตน์ เตะะรินทร์ ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ดังนี้

๑. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ในชุมชน รวมถึงถึงความต้องการของชุมชน

๒. ร่วมคิดและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน

๓. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือ โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน

๔. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม

๕. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๖. ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตน

๗. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

๘. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้ โดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป^{๒๓}

ลักษณะการมีส่วนร่วมที่ประยุกต์จาก Brenes มีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาอยู่ ๑๐ ประการดังต่อไปนี้

๑. มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วม พิจารณาเพื่อวางแผนงานในการดำเนินงานให้เหมาะสมที่จะให้บุคคลใด บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใด และโดยวิธีใด คณะผู้บริหารควรมีตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมากพอควร มีความหลากหลายมากพอ

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒-๓๓.

^{๒๓} ไพรัตน์ เตะะรินทร์, นโยบาย และกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์ การพัฒนาในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๖-๗.

๒. ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรให้ผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่อง ครบวงจรชีวิตของโครงการตั้งแต่เริ่มต้น จนยุติโครงการ หรือหากคณะผู้บริหารเห็นว่าเหมาะสมอาจจัดให้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมที่แต่ละคนเกี่ยวข้องจริงๆ

๓. การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้ เช่น เวลาเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม แต่ละคนก็มาช่วยเหลือกัน แต่เมื่อหมดภัยแล้ว ก็กลับไปแยกกันอยู่เช่นเดิม แต่ถ้าหากมีพื้นที่ภัยพิบัติกว้างขวางอาจต้องการตัวแทนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในเวลาที่ยาวนานขึ้น อาจจะใช้วิธีการแจ้งข่าวทางจดหมาย ไปยังประชาชนทั่วไปก็ได้

๔. จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง หรือจะเป็นเป็นแนวทาง คือจะให้เพียงบุคคลต่าง ๆ ก็บรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือ จะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้เกิด โดยตอบให้ได้ว่า “หลังจากการมีส่วนร่วมแล้ว จะมีอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง?” โดยคำนึงถึงกระบวนการที่ต้องดำเนิน ไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้เกิดความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

๕. การมีส่วนร่วมนั้น มีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ดังต่อไปนี้

๕.๑ ทางด้านปริมาณ เช่น ถ้ามีคนเข้ามามีส่วนร่วมมากก็ควรทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นด้วย และเมื่อความสัมพันธ์ดีขึ้นแล้ว ก็จะทำให้เกิดการรวมตัวดีขึ้นด้วย

๕.๒ ทางด้านคุณภาพ การมีส่วนร่วมควรมีมิติที่จะช่วยขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคล หรือ ความเป็นนาย เป็นบ่าวกัน ควรเปลี่ยนเป็นให้มีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคกัน ก็จะถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ

๖. สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริง มิใช่เกิดขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นมาเอง ดังนั้นการที่จะมีผู้สั่งให้มาร่วมกันให้เต็มที่ แล้วก็มีคนมาร่วมคงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ วิธีการมีส่วนร่วมต่างๆ ต้องใช้ความพยายามเพื่อให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้เกิดแนวคิดประชาสังคม มีจิตสำนึกและให้ความเคารพทางความคิดจนกระทั่งเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

๗. การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้คือให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วยจะเป็นเสมือนการให้การศึกษาแก่สังคมและประชาชนที่ยังไม่มีโอกาสได้รู้เรียนรู้ด้วย

๘. การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รู้สภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหา ทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะนำความมุ่งมั่นที่จะคิดหาทางแก้ไขไปด้วยกันและร่วมกันแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ

๘. คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่ มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคนคล้ายเอาก้อนหินมา กองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่งๆ มักมีความผูกพันหรืออิทธิพลต่อกัน มีค่านิยมร่วมกัน และมีความรับผิดชอบต่อชุมชนด้วยกัน

๑๐. ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปนอารมณชั้นประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทย การมีอารมณชั้นนั้น จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมดูเป็นกันเอง ดังนั้นในการประชุมถ้าใช้ อารมณชั้น ดนตรี กีฬา เกมส์ เข้าร่วมด้วยจะสร้างอารมณ์การมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้^{๑๔}

๒.๓.๒ ระดับการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดนั้น เป็นเรื่องที่มีคนถกเถียงกันมาก กรณีของบุคคลที่มีบุตร สำหรับมารดาบิดาที่รักบุตรมากเกินไป อาจตัดสินใจเกี่ยวกับบุตร โดยที่มารดา- บิดาทำอะไรก็ได้เต็ม ๑๐๐% หรือไม่ แต่บางท่านอาจให้บุตรมีส่วนร่วมเพียง ๒๐-๒๕% หรือยึดเอาตัว มารดา-บิดาเป็นส่วนใหญ่ หรือบางท่านให้บุตรตัดสินใจเรื่องหนึ่ง และนำเหตุผลมาพิจารณาร่วมกันก็มี การมีส่วนร่วมนั้นจึงขึ้นอยู่กับวัยของบุตร และลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ดังนั้นระดับการมี ส่วนร่วมจึงเป็นไปได้หลายกรณีเช่น

๑. ระดับการมีส่วนร่วมตามหลักทั่วไป โดยแบ่งเป็นหลักใหญ่ๆ ได้เป็น ๕ ระดับ อย่าง กว้างคือ

๑.๑ การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของคน/ครอบครัว/ชุมชน เช่นการให้ข้อมูลการเจ็บป่วยของตนแก่แพทย์ ถ้าไม่ร่วมให้ข้อมูลตามความเป็นจริง อาจทำให้แพทย์วินิจฉัยโรคไม่ได้

๑.๒ การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล-ข่าวสาร เช่นการรับรู้ข้อมูลของตนจากแพทย์ผู้รักษาโรค เพื่อเป็นแนวทางการตัดสินใจ

๑.๓ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co-decision) โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมีส่วนได้-ส่วนเสีย โดยแบ่งออกเป็น ๓ กรณีตามกิจกรรมนั้นตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

๑. ตนมมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ เช่นก่อนเริ่มทำโครงการจะตัดสินใจว่าโครงการควรทำขนาดใด และจะทำกิจกรรมอะไรได้บ้างเป็นต้น

๒. ตนมมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ เช่นเมื่อเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันและจะตัดสินใจว่าจะเริ่มโครงการนั้นหรือไม่

^{๑๔} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, (เชียงใหม่ : ๕๕๘ Print, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕-๑๗.

๓. คนมีน้ำหนัการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ เช่นเมื่อจะเป็นผู้รับประโยชน์จากน้ำที่ได้รับจากอ่างเก็บน้ำ กลุ่มประชาชนผู้จะได้รับประโยชน์ ควรเป็นผู้มีน้ำหนัการตัดสินใจมากกว่าเจ้าหน้าที่ชลประทานเป็นต้น

๑.๔ การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด เช่นร่วมสร้างถนนหนทางในหมู่บ้านตามชนบท

๑.๕ การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เพื่อให้โครงการสำเร็จ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๓ ระดับคือ

๑. ระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม
๒. ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง
๓. ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยเต็มที่^{๓๕}

๒. ระดับการมีส่วนร่วมกับพรรคการเมือง พิจารณาประเด็นการมีส่วนร่วมกับพรรคการเมืองอาจแบ่งได้ ๑๑ ระดับดังนี้

๒.๑ มีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยเลือกผู้สมัครพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน

๒.๒ มีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสารการดำเนินการของพรรคการเมือง เช่น การรับฟังการหาเสียงของพรรคการเมือง และการแถลงผลงานของพรรคการเมือง

๒.๓ ส่วนร่วมในกิจกรรมกับพรรคการเมือง เช่น การร่วมประชุมกับพรรคการเมืองนั้น

๒.๔ มีส่วนร่วมโดยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น ตามหลักการที่ดี ผู้เป็นสมาชิกควรช่วยพรรคการเมืองหาเสียงมิใช่รับผลประโยชน์จากพรรคการเมืองเพียงอย่างเดียว

๒.๕ มีส่วนร่วมโดยการบริจาคเงินและทรัพย์สินแก่พรรคการเมือง เพราะคงที่กล่าวมาแล้วว่าหากมีผู้อุปถัมภ์พรรคเพียงไม่กี่ราย พรรคการเมืองนั้นอาจตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลกลุ่มนั้น ทำให้พรรคการเมืองมิใช่พรรคของประชาชน

๒.๖ มีส่วนร่วมโดยเข้าเป็นกรรมการพรรคการเมืองในระดับต่างๆ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงมากขึ้น

๒.๗ มีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินกิจการของพรรค เพื่อติดตามการดำเนินงานตามนโยบายของพรรคที่ตนมีส่วนร่วมกำหนดหรือไม่ มีการบริหารงานที่โปร่งใสหรือไม่เป็นต้น

๒.๘ มีส่วนร่วมในการประชุมรณรงค์เคลื่อนไหวทางการเมือง

๒.๙ มีส่วนร่วมระดมทุนจากแหล่งต่างๆ เพื่อช่วยพรรคการเมือง

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗-๑๘.

๒.๑๐ มีส่วนร่วมเสนอตัวเพื่อสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมืองนั้น

๒.๑๑ มีส่วนร่วมเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองในนามพรรคการเมืองนั้น^{๑๖}

Lester W. Milbrath , Michael Rush และ Phillip Althoff, Frank L. Wilson และ David F. Roth นักวิชาการเหล่านี้ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับสูงไปสู่ระดับต่ำสุดซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑. การได้รับเลือกให้เข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและพรรคการเมือง
๒. การลงรับสมัครเป็นผู้เลือกตั้ง เพื่อจะเข้าไปดำรงตำแหน่งในรัฐบาล
๓. การวิ่งเต้นเพื่อหาเงินสนับสนุนพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
๔. การเข้าประชุมร่วมกับบุคคลระดับหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรค ตลอดจนการวางแผนการณต่าง ๆ ของพรรค
๕. การเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองแบบกระตือรือร้น
๖. การเป็นสมาชิกขององค์กรทางการเมืองแบบไม่กระตือรือร้น
๗. การเป็นสมาชิกแบบกระตือรือร้นขององค์กรที่มีลักษณะกึ่งองค์กรทางการเมือง (Quasi-political organization) เป็นต้นว่ากลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มผลักดันที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองบางประการ
๘. การเสียสละเวลาเพื่อช่วยในการรณรงค์หาเสียง
๙. การเข้าร่วมชุมนุมหรือการประชุมทางการเมือง
๑๐. การบริจาคเงินช่วยเหลือผู้สมัครหรือพรรคการเมือง
๑๑. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนผู้นำทางการเมือง
๑๒. การติดกระดาษแผ่นป้ายพรรคการเมือง หรือแม้กระทั่งการแสดงถึงผู้สมัครรายใครรายหนึ่งบนสื่อหรือบนรถยนต์
๑๓. การพยายามพุดจาชักชวนให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๔. การพุดคุยสนทนาเกี่ยวกับเรื่องราวทางการเมือง
๑๕. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๖. การรับรู้หรือรับทราบเรื่องราวทางการเมือง เช่น ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ
๑๗. กลุ่มที่มีความเมินเฉยหรือเห็นห่างในทางการเมือง^{๑๗}

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕-๒๐.

^{๑๗} Lester W. Milbrath, Michael Rush and Phillip Althoff, Frank L. Wilson and David F. Roth, อ้างใน วสันต์ สุวรรณ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษา

๒.๓.๓ แนวทางการมีส่วนร่วม

อนุสรณ์ สุวรรณสทิศกร ได้กล่าวถึงแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ดังต่อไปนี้

๑. ร่วมคิด คือ ร่วมในการประชุมปรึกษาหารือซึ่งกันและกันในการวางโครงการวิธีการดำเนินงานการติดตามตรวจสอบและการดูแลรักษาเพื่อให้กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่ได้กระทำนั้นสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางแผนเอาไว้

๒. ร่วมกันตัดสินใจ คือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือแล้วจะต้องร่วมกันตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมหรือหาแนวทางที่ดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด ว่าเรื่องใดมีความสำคัญมากที่สุด เรื่องที่ควรทำก่อนและกิจกรรมอันใดที่ควรทำทีหลัง เป็นต้น

๓. ร่วมกันปฏิบัติตามโครงการ คือ เมื่อร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมแล้วจะต้องเข้าร่วมในการดำเนินตามโครงการ เช่น การร่วมกันออกแรงร่วมเงินบริจาคทรัพย์ เป็นต้น

๔. ร่วมติดตามประเมินผล โครงการ คือ เมื่อโครงการสิ้นสุดลงแล้วทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแลรักษา ประเมินผล โครงการว่ามีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด^{๓๔}

เฉพาะกรณีตำบลหนองจ้อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๗, หน้า ๒๔-๒๕.

^{๓๔} อนุสรณ์ สุวรรณสทิศกร, อ้างใน ประภาพรรณ จันทร์ศิริ, “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๗, หน้า ๓๑-๓๒.

๒.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

อนุภาพ ธีรลาภ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน พอสรุปได้ดังนี้

๑. ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพที่สูงกว่า
๒. ความต้องการเป็นกลุ่มพวก
๓. ความเชื่อถือในตัวผู้นำ
๔. ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
๕. การคำนึงถึงผลประโยชน์และผลตอบแทน
๖. การยอมรับแบบอย่าง
๗. ความไม่พอใจในสภาพแวดล้อม
๘. การยอมรับในอำนาจของรัฐ
๙. ฐานะทางเศรษฐกิจ^{๓๕}

อำนาจ อนันตชัย ได้กล่าวว่า การพัฒนาไม่ว่าจะจัดตั้งขึ้นในรูปแบบใดก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดควรคำนึงถึง คือ ประชาชนสามารถที่จะพึ่งตนเอง ได้ โดยมีรัฐบาลเป็นผู้คอยให้ความสนับสนุนช่วยเหลือในสิ่งที่เกินความสามารถของประชาชนที่จะทำได้ ดังนั้นการพึ่งพาตนเองจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าหากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาด้านต่างๆ ของชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนานั้นย่อมจะต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายๆ อย่างด้วยกัน ดังที่จะได้นำมาเสนอต่อไปนี้คือ ความสำเร็จของการพัฒนาแบบระดมความร่วมมือซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ ๓ ประการคือ

๑. การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนตั้งแต่เริ่มมีปัญหา ช่วยกันหาสาเหตุของปัญหาพร้อมใจกันแก้ไขปัญหาด้านการคิดว่าจะทำโครงการอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยใช้การร่วมแรงจากท้องถิ่นนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
๒. การผสมผสานแผนงานและโครงการของส่วนราชการด้วยการพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเกิดความสามารถและมีคุณภาพจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของประชาชน และสนองผลประโยชน์ได้ถูกต้องตามความต้องการของประชาชน

^{๓๕} อนุภาพ ธีรลาภ, อังไฉ วิโรจน์ รูปดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแยกประเภทขยะของเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๗, หน้า ๑๓.

๓. การสร้างองค์กรท้องถิ่น กลไกการประสานงาน งบประมาณ ปัจจัยดำเนินงาน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนตามความต้องการขั้นพื้นฐานและความจำเป็นของประชาชน^{๔๐}

World Health Organization เสนอว่าปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

๑. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้ง ในแง่ร่วมแรงร่วมทรัพย์ากร หรืออื่นๆ นั้นมีเหตุผลอยู่ ๒ ประการคือ

๑.๑ การมองเห็นว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่คนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการ กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำ

๑.๒ การได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนบ้านในหมู่บ้านเดียวกันให้เข้าร่วม โดยที่สิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของกรก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

๒. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทจำนวนมากจะเห็น ประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาแต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากไม่ เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมแล้วก็ได้รับผลประโยชน์ดังที่คาดหวังเอาไว้ เนื่องจากการ เข้าร่วมนั้นมีได้จตุรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานด้านโครงสร้างในการเข้าร่วมจึงควรมีลักษณะ

๒.๑ เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนารูปแบบ โครงูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยตัวแทนก็ได้

๒.๒ ควรมีการกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนได้

๒.๓ กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

๓. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมา ในกิจกรรม หนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการหรือ ผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ^{๔๑}

โคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff) ได้เสนอถึงบริบทของการมีส่วนร่วมโดย พิจารณาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากด้วย ได้แก่

๑. ปัจจัยทางชีวภาพและกายภาพ

๒. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๑} ทานตะวัน อินทร์จันทร์, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน ช้อยในเขตเทศบาลเมือง”, การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๖, หน้า ๒๒-๒๓.

๓. ปัจจัยทางด้านการเมือง

๔. ปัจจัยทางสังคม

๕. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม

๖. ปัจจัยทางประวัติศาสตร์^{๔๒}

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมยังอาจเกิดจากแนวความคิดอื่น ๆ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร เป็นต้น

๒. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเชื่ออย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ ออกปากขอแรงผู้น้อยให้ช่วยงาน ผู้น้อยก็ต้องช่วยเพราะความเกรงใจ

๓. อำนาจบังคับเกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าให้ประชาชนถูกบีบให้มีส่วนร่วมในการทำต่าง ๆ เช่น บังคับให้ทำงานอย่างหนักเยี่ยงทาส เป็นต้น^{๔๓}

แนวทางในการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนานั้น มีแนวทาง (Pearse and Mathias) ดังนี้

๑. ต้องถือว่าองค์กรท้องถิ่นเป็นหลักในการแก้ปัญหาด้วยการพึ่งพาตนเอง องค์กรภายนอกเป็นเพียงส่วนที่ช่วยกระตุ้นหรือสนับสนุนเท่านั้น

๒. กิจกรรมพัฒนาต้องเริ่มจากพื้นฐานของชุมชนกล่าวคือ คำเนิ่งถึงวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ในชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน และพึงตระหนักว่าการกำหนดการพัฒนาจากองค์กรภายนอกจะไม่นำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นการทำลายศักยภาพในการแก้ปัญหาของชุมชนในลักษณะของการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และต้องพึ่งพาองค์กรภายนอกตลอดเวลา^{๔๔}

โดยสรุปแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการจัดการท้องถิ่น การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติการในการมีส่วนร่วมจัดการบริหารผลประโยชน์ของชุมชน การประเมินผล และสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีความคิดริเริ่ม มีความ

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๔} วิทวัส แก้วทอง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปากน้ำจังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยาสตรมหาบัณฑิตทางการจัดการสิ่งแวดล้อม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๑, หน้า ๒๐-๒๑.

ต้นตัวในการพัฒนาท้องถิ่น แล้วแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น การมีส่วนร่วมจึงประกอบด้วยปัจจัย ๓ อย่างคือ

๑. การเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ เป็นการข้องเกี่ยวกับตัว (Self) ไม่ใช่เฉพาะเพียงแต่เกี่ยวข้องกับด้านกำลังกายหรือทักษะ กล่าวคือ ผู้มีส่วนร่วมจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับทางจิต (Ego-involved) ไม่ใช่เพียงแต่เฉพาะด้านกรงาน (Task-involved)

๒. การกระทำเป็นส่วนช่วย เมื่อผู้มีส่วนร่วมได้บังเกิดความเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจ และอารมณ์ แล้วก็เท่ากับเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระทำการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยเหตุนี้การมีส่วนร่วมจึงมีมากกว่าการยินยอม (Consent) ที่จะกระทำตามคำสั่ง ซึ่งเป็นการกระทำโดยปราศจากการยินยอมพร้อมใจแบบ “บุคคลวิถี” คือ การติดต่อ สื่อสารทั้งไปและกลับระหว่างบุคคลนั้นและกลุ่ม

๓. การร่วมรับผิดชอบ เมื่อเกิดการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจ อารมณ์ ของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคม ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับ (Self-involved) กับกลุ่ม และต้องการเห็นผลสำเร็จของการทำงานนั้นด้วย จึงเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม^{๔๕}

๒.๕ อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาลกำหนดถึงอำนาจหน้าที่ของเทศบาลประเภทต่าง ๆ ไว้โดยแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้คือ

ก. **หน้าที่ต้องทำ** หน้าที่ประการนี้เป็นหน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้เทศบาลจะต้องจัดทำให้เป็นผลดี ด้านเทศบาลใดไม่ปฏิบัติหน้าที่ประการนี้ให้เกิดผลดีได้นั้นก็ถือว่าเทศบาลนั้นบกพร่องต่อหน้าที่ หรือละเลยต่อหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่

ข. **กิจการที่อาจจัดทำ** หน้าที่ประการนี้เทศบาลอาจจัดทำหรือไม่ก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรายได้ทรัพย์สินเจ้าหน้าที่และความสามารถของเทศบาลนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ แต่มีข้อนำพิจารณาประการหนึ่งว่า เทศบาลใดจะจัดทำหน้าที่ประการหลังนี้ได้ก็ต่อเมื่อ ได้ปฏิบัติหน้าที่ประการแรกครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว^{๔๖}

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

^{๔๖} ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, อ่างแล้ว, หน้า ๖๒.

แต่เดิมมานั้นเทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการได้ภายในเขตของเทศบาลเท่านั้น แต่ต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาลเสียใหม่ โดยเปิดโอกาสให้เทศบาลมีอำนาจที่จะกระทำการนอกเขตเทศบาล และกระทำการร่วมกับบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้ คือ

ก. การปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลนอกเขตเทศบาล

๑. การนั้นจำเป็นต้องทำและเป็นการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกิจการที่ดำเนินตามอำนาจหน้าที่อยู่ภายในเขตของเทศบาล

๒. ได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล คณะกรรมการสุขาภิบาล สภาจังหวัด หรือสภาตำบลแห่งท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

๓. ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ข. การปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลร่วมกับบุคคลอื่น โดยก่อตั้งบริษัทจำกัดหรือหุ้นในบริษัทจำกัด
ได้ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. บริษัทจำกัดนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค

๒. เทศบาลต้องถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละห้าสิบของทุนที่บริษัทนั้นจดทะเบียนไว้ในกรณีที่มีหลายเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สุขาภิบาล ถือหุ้นอยู่ในบริษัทเดียวกัน ให้นับหุ้นที่ถือกันรวมกัน

๓. ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

การเปลี่ยนแปลงจำนวนหุ้นที่เทศบาลถืออยู่ในบริษัทจำกัด ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาลทั้ง ๓ ประเภท ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้ คือ

ก. เทศบาลตำบล เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องกระทำดังต่อไปนี้

๑. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๒. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ

๓. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย

และปฏิกูล

๔. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ

๕. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

๖. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม

๗. หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

นอกจากหน้าที่ที่เทศบาลตำบลจะต้องกระทำได้ดังกล่าวแล้ว เทศบาลตำบลอาจจัดทำหน้าที่อื่น ๆ ดังต่อไปนี้ได้อีก ถ้าเทศบาลตำบลมีความสามารถที่จะจัดทำได้นี้ คือ

๑. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
  ๒. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
  ๓. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
  ๔. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
  ๕. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
  ๖. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
  ๗. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
  ๘. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
  ๙. เทศพาณิชย์
- ข. เทศบาลเมือง เทศบาลเมืองมีหน้าที่ที่ต้องกระทำดังต่อไปนี้

๑. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
๒. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
๓. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
๔. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
๕. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ
๖. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

นอกจากหน้าที่ที่เทศบาลเมืองจะต้องกระทำดังกล่าวแล้ว เทศบาลเมืองยังอาจจะจัดทำหน้าที่อื่น ๆ ดังต่อไปนี้ได้อีก ถ้าเทศบาลมีความสามารถที่จะจัดทำได้นี้ คือ

๑. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
๒. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
๓. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
๔. ให้มีและบำรุงสงเคราะห์มารดาและเด็ก
๕. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
๖. ให้มีการสาธารณสุข
๗. จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
๘. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
๙. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการศึกษาและพลศึกษา
๑๐. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

๑๑. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น

๑๒. เทศพาณิชย์

ค. เทศบาลนคร เทศบาลนครมีหน้าที่ที่ต้องกระทำดังนี้ คือ

๑. หน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ที่เทศบาลตำบลและเทศบาลเมืองต้องทำ
ทั้งหมดและยังรวมถึง

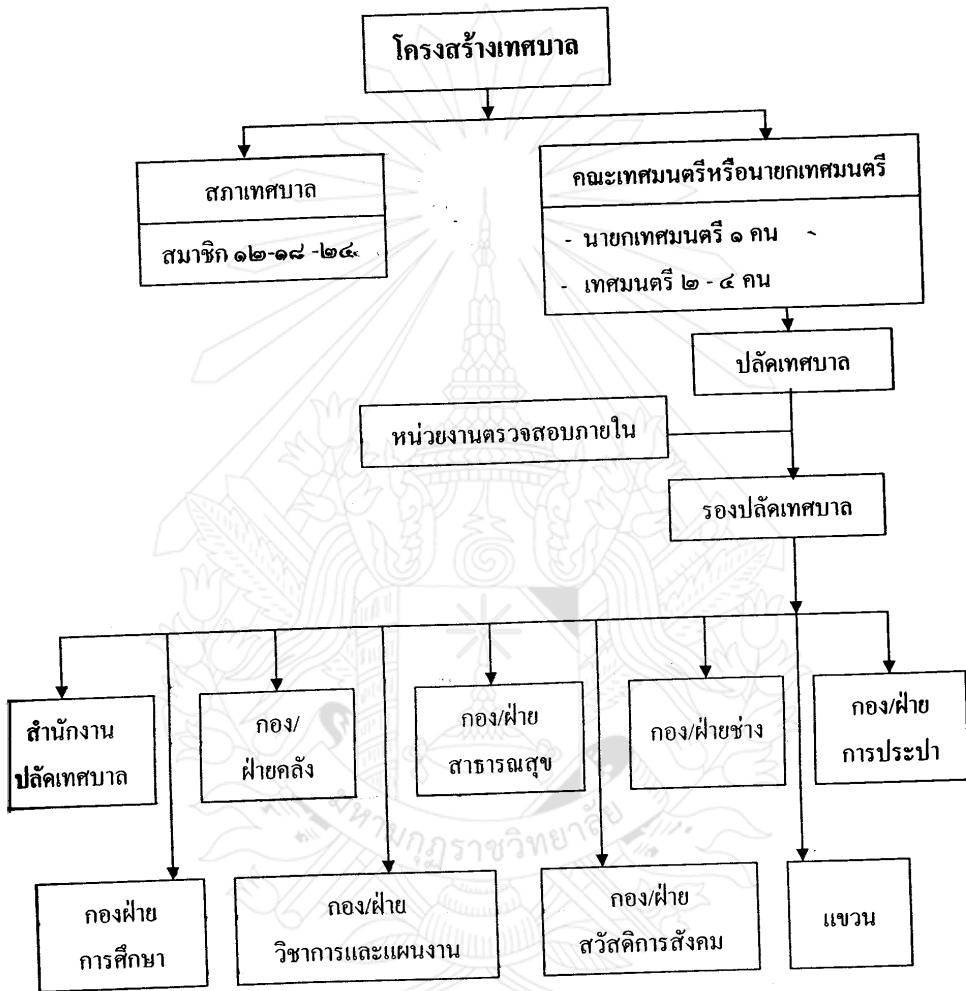
๒. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก

๓. กิจการอย่างอื่นที่จำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

ส่วนหน้าที่ที่เทศบาลนครอาจจัดทำนั้น กฎหมายกำหนดให้เทศบาลนครอาจพิจารณาเลือก
จัดทำหน้าที่ตามกำหนดไว้ให้ เทศบาลเมืองอาจจัดทำในเขตเทศบาลนครนั้นๆ ได้^{๔๑}

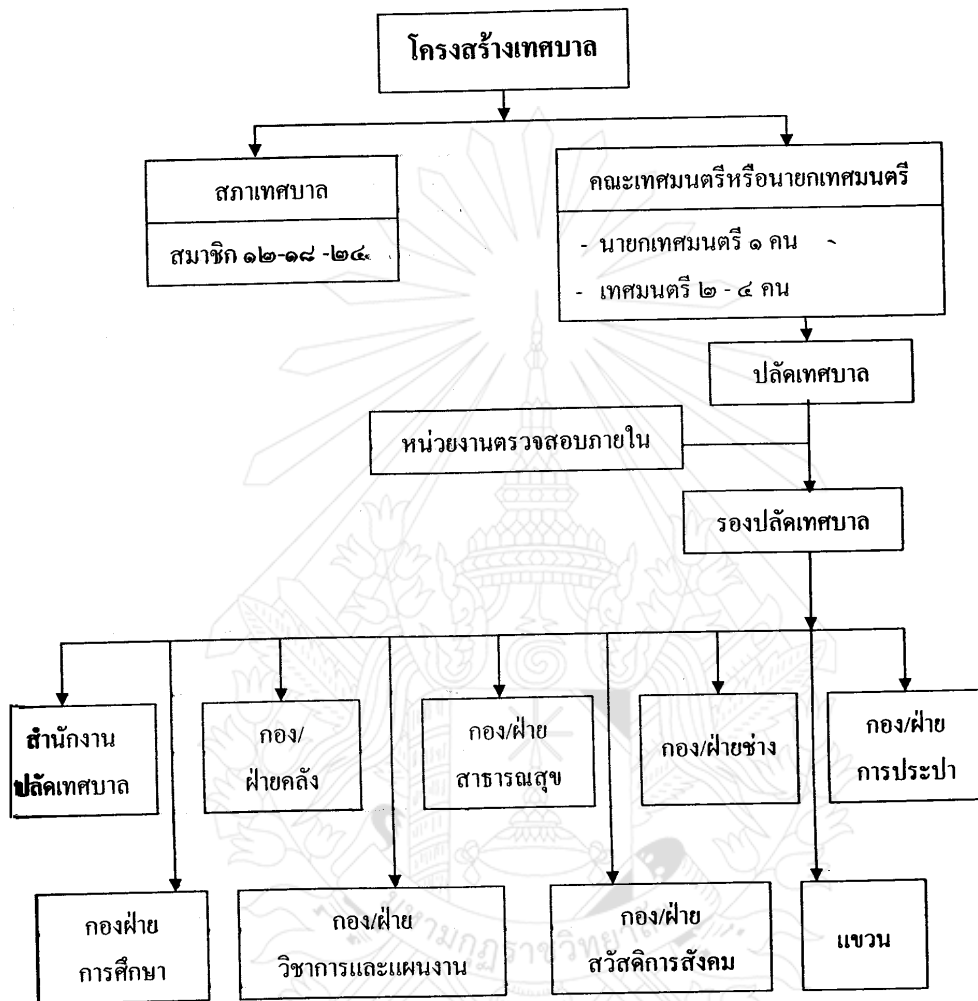
^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒-๖๔.

แผนภูมิที่ ๑ : แสดงโครงสร้างเทศบาล^{๔๔}

^{๔๔} สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

แผนภูมิที่ ๑ : แสดงโครงสร้างเทศบาล^{๔๘}

^{๔๘} สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture)

วัฒนธรรมทางการเมืองมาจากคำว่า “วัฒนธรรม” กับคำว่า “การเมือง” โดยทั่วไป “วัฒนธรรม” หมายถึง ดำรงชีวิตที่มีแบบแผนหรือพฤติกรรมของกลุ่มมนุษย์ในสังคมใดสังคมหนึ่ง ต้องมีการเรียนรู้ก่อนที่จะเป็นแบบอย่างขึ้นมาได้ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในส่วนร่วมที่ถ่ายทอดกัน ได้เรียนรู้มาจากปู่ ย่า ตา ยาย และคนสมัยก่อนสืบทอดกันมาจนเป็นประเพณี จนเป็นแบบแผนที่เห็น ได้ชัดเจนแน่นอน วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมของมนุษย์ที่เป็น เรื่องของความเชื่อ ความรู้สึก ค่านิยม ความคิดเห็น และพฤติกรรมที่บุคคลในสังคมมีต่อระบบ การเมืองและต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง มีนักวิชาการชาวตะวันตกหลายท่านสนใจมาเป็นเวลาประมาณ ๕๐ ปีแล้ว กล่าวคือ ในช่วงเวลาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ยุติลงและตลอดช่วงระยะเวลาที่ ผ่านมานักวิชาการเหล่านี้ ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง ไว้ที่น่าสนใจ ได้แก่ Gabriel A. Almond ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มในการใช้คำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” (Political Culture) เพื่อนำมาอธิบายแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมต่าง ๆ Almond ได้อธิบาย เกี่ยวกับ “วัฒนธรรมทางการเมือง” ว่า เป็นแบบแผน ความเชื่อ ค่านิยมและความคิดเห็นที่มีต่อ ระบบการเมือง ซึ่งมีผลต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง

Gabriel A. Almond และ Sidney Verba ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองว่า วัฒนธรรมทางการเมือง ถือเป็นรูปแบบของทัศนคติ ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบทางการเมือง และค่านิยม การทำกิจกรรมทางการเมืองของแต่ละบุคคล จากการรับรู้ (Cognition) ความรู้สึก (Feeling) และการประเมินค่า (Evaluation) ของบุคคลในสังคมต่างๆ ที่มีต่อระบบทางการเมือง ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นความรู้ ความเข้าใจ และความสำนึกทางการเมืองที่สมาชิกของสังคมใด สังคมหนึ่งที่มีต่อระบบการเมืองปกครองของเขา เช่น มีความรู้ความเข้าใจว่า สังคมของเขามี รูปแบบการปกครองแบบใด ตัวเขาเองมีบทบาท สิทธิ และหน้าที่ในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง อย่างไรบ้าง เขามีความรู้สึกพอใจต่อระบบทางการเมืองการปกครองที่มีอยู่ พฤติกรรมต่างๆ ที่ แสดงออกของบุคคลจะเป็น ไปในลักษณะใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองที่เขาผู้นั้นเอง^{๔๕}

^{๔๕} Gabriel A. Almond and Sidney Verba, อังโง โชคชัย สิบสุภรัตน์, “วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้งในหมู่บ้านมณีพฤกษ์ จังหวัดน่าน”, การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองและการปกครองคณะสังคมศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๒, หน้า ๘.

Almond และ Verba ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยว่า เป็นเรื่องของอารมณ์ ความเชื่อ ความปรารถนา และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง Almond และ Verba ได้กล่าวว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบแผนของบุคคลนั้นๆ แบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะคือ

๑. ความโน้มเอียงทางการรับรู้ (Cognitive orientation) เป็นเรื่องของความเข้าใจและความเชื่อที่มีต่อระบบการเมือง บทบาทและหน้าที่ตามบทบาทนั้นๆ ปัจจัยนำเข้า (Input) และปัจจัยผลิต (Outputs) ของระบบทางการเมือง

๒. ความโน้มเอียงตามความรู้สึกนึกคิด (Affective orientation) เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับระบบการเมือง บทบาทของบุคคล และการปฏิบัติภาระหน้าที่ในระบบการเมือง

๓. ความโน้มเอียงในการประเมินค่า (Evaluation orientation) เป็นเรื่องในการตัดสินใจและการให้ข้อคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือการทำกิจกรรมทางการเมือง อันเป็นผลที่เกิดจากบุคคลได้รวบรวมมาตรการทางคุณค่า และกำหนดคกฏเกณฑ์โดยอาศัยข้อมูลข่าวสาร และความรู้สึกเป็นแนวทางประกอบในการตัดสินใจหรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง^{๕๐}

ความโน้มเอียงของบุคคลในทางการเมืองนั้นยังมีลักษณะที่น่าสนใจดังนี้คือ

๑. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับชาติของเขาและระบบการเมืองโดยทั่วไปอย่างไร อาทิ เช่น ความเป็นมาทางประวัติของชาติ ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับประชากรของประเทศ ลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ขนาดพื้นที่ของประเทศ

๒. ลักษณะอำนาจทางการเมือง รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ความรู้สึกนึกคิดของเขามีต่อลักษณะทั่วไปของระบบดังกล่าวเป็นอย่างไร มีความคิดเห็นตลอดถึงการตัดสินใจประเมินค่าระบบเป็นอย่างไร

๓. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้าง บทบาททางการเมืองและผู้นำทางการเมือง มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ตลอดถึงการนำเสนอเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

๔. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับกฎข้อบังคับของนโยบายสาธารณะ โครงสร้างตัวบุคคล และการตัดสินใจเกี่ยวกับกฎข้อบังคับกระบวนกรที่มาจากรัฐบาลอย่างไร

^{๕๐} Almond and Verba, อ้างใน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : เอส แอนด์ จี กราฟฟิค, ๒๕๔๐), หน้า ๒๕๘.

สำหรับรูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมืองนั้น Almond และ Verba ได้เสนอรูปแบบทางการเมืองไว้ ๓ แบบดังนี้

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ไม่รับรู้ ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง ขอมรับอำนาจรัฐ และปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่เป็นผลจากการตัดสินใจของรัฐบาล ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม

๓. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง มีความรู้สึกส่วนตัวว่าตัวเองสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้^{๕๐}

Almond และ Verba ได้กล่าวว่า เป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นว่าสังคมต่างๆ ประชาชนทั้งประเทศ มีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะประชาชนในสังคมแต่ละท้องถิ่นมักมีความแตกต่างกันในเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นด้วย Almond และ Verba ได้สรุปลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนไว้ดังนี้คือ

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า เป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับอำนาจของผู้นำในชุมชน เช่น เผ่า (Tribe) หมู่บ้าน (Village) หรือเจ้าของที่ดิน (Feudal authority) แต่ประชาชนได้พัฒนาความจงรักภักดี ไปสู่ระบบการเมืองที่มีขอบเขตที่กว้างขวางกว่า เผ่า หมู่บ้าน และเจ้าของที่ดิน โดยยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลางให้อยู่เหนือกว่าแต่ประชาชนก็ยังไม่สนใจต่อกับสิทธินั้น รวมถึงไม่คิดว่าตนจะมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง กล่าวคือ ประชาชนยังมีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม แต่ไม่ยอมรับอำนาจเด็ดขาดของหัวหน้าเผ่าอย่างเคร่งครัด กลับหันไปให้ความสำคัญยอมรับระเบียบกฎหมายของรัฐบาลกลาง

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (Subject Participant Political Culture) เป็นแบบที่ประชาชนบางคนมีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยคิดว่าตนเองมีบทบาทและมีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในระยะแรกอาจทำให้ระบบการเมืองไม่มั่นคง แต่หากมีการดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องแล้ว จะมีอิทธิพลให้กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า หรือแบบอำนาจนิยม หันมาสนใจและเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นที่ดีและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๐ - ๒๖๑.

๓. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมแบบมีส่วนร่วม (Parochial Participant Political Culture) เป็นรูปแบบที่อยู่ในประเทศที่เพิ่งเกิดใหม่ และเป็นปัญหาในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนส่วนมากจะมีวัฒนธรรมแบบค้ำแคบ แต่จะถูกปลุกเร้าในเรื่องผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ทำให้การพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตน ในขณะที่กลุ่มหนึ่งอาจสนใจไปทางประชาธิปไตยลักษณะความขัดแย้งนี้ ทำให้โครงสร้างทางการเมืองไม่อิงอยู่ในรูปแบบใครรูปแบบหนึ่ง^{๔๖}

Almond และ Verba ได้ศึกษาวิจัยวัฒนธรรมทางการเมืองเรื่อง “วัฒนธรรมแบบอารยชน” หรือแบบพลเมืองดี (Civic Culture) ซึ่งทั้ง 2 ท่านมีความเห็นว่า Civic Culture ไม่ใช่เป็นเพียงวัฒนธรรมแบบที่ประชาชนพลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่านั้น พลเมืองที่มีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย นอกจากจะมีความสนใจและความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ความสนใจและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุและผลด้วย ไม่ใช่เป็นไปตามพิธีการที่จำเป็นต้องปฏิบัติ ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของ Civic Culture เป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างลักษณะวัฒนธรรมที่มีสมรรถนะทางการเมือง กับลักษณะของวัฒนธรรมที่มีสมรรถนะทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า นั่นคือ การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมแบบผู้ที่มีบทบาทในการติดตามข่าวสารทางการเมือง เมื่อพิจารณาในแง่ของปัจเจกชน แล้ว บุคคลจะมีความเชื่อว่าตัวเองมีความเป็นพลเมือง (Citizens) หรือเป็นไพร่ฟ้า (Subjects) สำหรับในฐานะความมีสมรรถนะทางการเมืองแบบผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง พวกเขาสามารถ “รับรู้” ด้วยตนเอง ต่อการตัดสินใจตกลงใจของรัฐบาล ตลอดจนการใช้สิทธิพลทางการเมือง เช่น การร่วมกลุ่มเพื่อใช้พลังหรืออิทธิพลทางการเมือง ส่วนในฐานะความมีสมรรถภาพทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subjects) บุคคลรับรู้ว่าตนเองอยู่ในฐานะที่ยอมรับกฎเกณฑ์ กฎหมาย หรือการตัดสินใจในการปกครอง การบริหารของรัฐบาล เป็นต้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นพอสรุปความหมาย “วัฒนธรรมทางการเมือง” ได้ดังนี้ “วัฒนธรรมทางการเมือง” (Political Culture) หมายถึงแบบแผน แบบปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล ที่มีผลกระทบต่อระบบทางการเมือง และองค์ประกอบต่างๆ ทางการเมืองเนื่องจากเป็นผลมาจากความเชื่อ ค่านิยม ความคิดเห็น และโอกาสการเรียนรู้ทางการเมืองของบุคคลที่ได้รับการปลูกฝังอบรม และถ่ายทอดสืบต่อกันมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และสามารถยอมรับวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ๆ และยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองใหม่ จากแบบดั้งเดิมไปสู่ความเชื่อใหม่ทางการเมือง จนกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ได้

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๒-๒๖๓.

๒.๗) จริยธรรมและคุณธรรมสำหรับนักการเมือง

จริยธรรมและคุณธรรมในสังคมเป็นรากฐานของความเจริญรุ่งเรืองของสังคม อาจจะเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยมีใครให้ความสำคัญสักเท่าไรนัก แต่ในความเป็นจริงเมื่อไรที่เราละเลยมิติแห่งคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมแล้วก็จะเท่ากับว่าเรากำลังพังทลาย โครงสร้างสังคม จริยธรรม เป็นเรื่องของหลักความประพฤติในทางที่ชอบ หรือเป็นหลักที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องควร ในบางครั้ง ก็ใช้แทนคำว่า คุณธรรม ซึ่งหมายถึงคุณงามความดี หรือแทนคำว่า ศีลธรรมได้ ในยุคปัจจุบันนี้คนกำลังอยากให้คุณดีเข้ามาบริหารบ้านเมือง แต่จะอย่างไรจึงจะเกิดคนดีได้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า สิ่งที่จะนำพาดคนไปสู่ความดีนั้นคือความศรัทธา

๑. ศรัทธา ถ้าจะแปลให้สวยที่สุดก็แปลได้ว่า “นิยมน” นิยมคนดี นิยมความดี นิยมฝ่ายดี ถ้าเรามีหลักเกณฑ์อะไรไว้คนดีก็จะเกิดความนิยม นักการเมืองโดยเฉพาะ ส.ส. บางคนไม่ค่อยศรัทธาในความดี จึงไม่ค่อยนิยมความดี พวกกันแต่เรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ไม่ได้นึกถึงเรื่องสิ่งที่ทำให้เป็นคนดี ในเวลานี้คนดีจึงมีน้อยลง เพราะความศรัทธาต่อความดีของผู้นำประเทศน้อยไป โดยเฉพาะการบริหารงานจะต้องยึดถือความสุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ

๒. หิริ ความละอายต่อพฤติกรรมเลวคือความละอายแก่ใจ ต่อการกระทำความชั่วหรือบาปอกุศล ปัจจุบันนี้นักการเมืองจำนวนไม่น้อยที่ไม่มี ความละอายแก่ใจ มีแต่ทะเลาะกันซึ่งไม่มีความละอายต่อประชาชน ว่าการทะเลาะกันเป็นสมบัติของคนที่ไม่ดี คนที่ชอบทะเลาะกันนั้น เป็นสมบัติของคนไม่ดี คนที่ไม่รู้สึกละอาย นี้คือผู้ไม่มีหิริคือความละอายบาป

๓. อีกข้อหนึ่งคู่กันกับหิริ คือ โอตตปปะ ซึ่งมีความหมายว่าความเกรงกลัวต่อการกระทำความชั่วหรือบาปอกุศล ๒ คำนี้มักจะพูดรวมๆ กันไปเลยว่า “หิริโอตตปปะ” ซึ่งก็คือความเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ กล่าวคือ มีความระลึกได้ด้วยปัญญาอันเห็นชอบ ก่อนคิด ก่อนพูด ก่อนทำ ว่าเป็นคุณความดีหรือเป็นความชั่ว โดยได้พิจารณาเห็นคุณธรรม คือ ความเป็นผู้มีศีลธรรม โดยความเป็นคุณ และพิจารณาเห็นความชั่วหรือบาปอกุศล คือความประพฤติกผิดศีลธรรม โดยความเป็นโทษ ตามที่เป็นจริงแล้วเกิดความละอายแก่ใจที่จะกระทำความผิด และเกิดความเกรงกลัวต่อความผิด หรือความชั่วนั้น ว่าจะกลับให้ผลเป็นโทษหรือความทุกข์เดือดร้อนแก่ตนได้ จึงมีความยับยั้งชั่งใจ ไม่กล้าทำความชั่ว หรือเมื่อผลอดตัวผลอใจประพฤติกผิดที่ไม่ดีลงไปแล้ว ก็รู้สึกตัว เพราะได้พิจารณาเห็นโทษของความชั่วหรือบาปอกุศล โดยความเป็นโทษตามที่จริง ก็เกิดความละอายแก่ใจและเกรงกลัวต่อบาปอกุศลจึงหยุดกระทำความชั่ว ไม่กล้ากระทำความชั่วหรือบาปอกุศลนั้นต่อไป

๔. พหุสัจจะ แปลว่าไม่ต่อการสดับรับฟัง หรือได้ยินได้ฟังมามาก ไม่ต่อการรับฟังเรื่องราว คุณงามความดีความรู้ อันก่อให้เกิดวิสัยทัศน์คือสติปัญญารอบรู้ทั้งคดีโลกและคดียุทธธรรม อย่างกว้างไกล ผู้มีพหุสัจจะ จึงตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ เป็นผู้ที่มิระเบียบวินัยในการทำงานที่เข้มแข็ง

จริงจังและซื่อตรง ทำให้การบริหารกิจการทุกระดับถึงระดับชาติบรรลุผลดีมีประสิทธิภาพ แม้แต่ประชาชนคนไทยถ้ามีคุณธรรมข้อนี้ประจำใจอยู่ การดำเนินชีวิตของผู้นั้นก็จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีความสงบสุข และมีฐานะที่มั่นคงไม่เสื่อมเลย แม้จะอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่ค่อยจะดีนัก อย่างเช่นในระยะเวลาที่เศรษฐกิจบีบคั้นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็จะ ไม่กระทบกระเทือนถึงผู้มี พหุสัจจะให้ลำบากเดือนร้อนมากนัก ก็พอแก้ไขเอาตัวรอดได้ ไม่ถึงกับขัดสนจนปัญญา

๕. วิริยะ รั้งกะ เพียรพยายามเข้าใจในสิ่งที่ฟังและพยายามเอาค่านั้น ไปปฏิบัติ พยายามทำ กิจการของตนเองให้เต็มที่ พยายามที่จะเรียนรู้จะศึกษา โดยไม่ย่อท้อ ไม่ฝ่อ ไม่เบื่อ คนที่ไม่ท้อ ไม่ฝ่อ ไม่เบื่อนี้ เป็นคนมีความพยายามสูง ส.ส คนไหนมีความพยายามทำความดี พยายามผลักดันเรื่องดี เข้าไปสู่สภา เช่น ผลักดันเรื่องจัดสรรที่ดินให้คนทุกชนชั้น ได้มีกินมีใช้ คอผู้เรื่องความยากจนอย่าง เต็มที่ สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติ ไม่ใช่แค่เฉพาะถิ่นที่ตนเองอยู่เท่านั้น มิฉะนั้นจะ เป็นคนดีแต่ระดับจังหวัดเท่านั้น ไม่ถึงระดับชาติ ถ้าหากจะทำความดีจะต้องเป็นคนดีในระดับชาติ

๖. สติ ส.ส. ทุกคนจะต้องมีสติ บางคนไม่รู้ว่สติเป็นอย่างไร สติคือความระลึกได้ คือระลึก ได้ก่อนคิด ก่อนพูด ก่อนทำ เป็นการเตรียมการว่าจะทำอะไร พูดยะไร คิดอะไร เมื่อระลึกได้ว่าการทำงาน ใดเป็นโทษ วาจาใดไร้ประโยชน์ และความคิดใดไม่ถูกต้อง ก็ไม่ควรทำ ไม่ควรพูด ไม่ควรคิดเช่นนั้น

๗. ปัญญา คือความรู้เรื่องการค้าขายจากต่างประเทศ รอบรู้เรื่องโจรผู้ร้ายจะปราบ ยังไง หรือเรื่องการปราบทุจริตคอร์รัปชั่น รอบรู้เรื่องที่จะทำให้ประชาชนคนในชาติมีกินมีใช้ เมื่อกกล่าวโดยสรุปแล้ว ปัญญา รอบรู้ ทางเจริญทางเสื่อมแห่งชีวิต ถึงปัญญา รู้แจ้งแทงตลอดในสภาวะ ธรรมชาติและอริยสังขารตามที่แท้จริง^{๕๐}

^{๕๐} พระพยอม กัลยาโณ, คุณธรรมสำหรับนักการเมือง. ใน ธรรมเทศนาแก่นักการเมือง, รวบรวมโดย ไพโรจน์ อยู่มนเชียร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้อยทอง, ๒๕๔๐), หน้า ๕๖-๖๒.

นอกจากนั้นแล้วนักการเมืองจะต้องทำความเข้าใจหลักการของอริปไตยและหลักธรรมอื่น ๆ ที่จะทำให้เป็นคนดีมีคุณธรรมสำหรับนักการเมืองในการบริหารประเทศคือ

๑. หลักอริปไตย
๒. อปริหานิยธรรม
๓. ธรรมาภิบาล
๔. สัมปยุตธรรม ๘
๕. หลักศีล ๕ ซึ่งสามารถรู้โดยสังเขปดังนี้

๑. อริปไตย

อริปไตย แปลว่า ความเป็นใหญ่ ในทางการปกครองหมายถึงอำนาจสูงสุด เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการปกครองบ้านเมืองในปัจจุบัน พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องอริปไตยไว้ว่ามีอยู่ ๓ ประการคือ

๑. อัตตาริปไตย อำนาจสูงสุดขึ้นอยู่กับบุคคลคนเดียว ซึ่งก็หมายความว่าบุคคลคนเดียวเป็นศูนย์ร่วมแห่งอำนาจการปกครองทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นอำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ และอำนาจนิติบัญญัติ รวมอยู่ที่บุคคลคนเดียวกัน ซึ่งมักจะเรียกระบบนี้ว่าเป็นระบบ “เผด็จการ” เช่น “ถ้าคนเป็นใหญ่ก็ทำด้วยความมุ่งมั่นให้สมกับภาวะของตน ทำด้วยมุ่งผลอันจะได้แก่ตน ทำด้วยความสะดวกแห่งตน”

๒. โลการิปไตย อำนาจสูงสุดอยู่กับความเห็นของคนส่วนใหญ่ ซึ่งหมายความว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นอย่างใด ก็ถือเอาตามนั้น เช่น “คนที่ละเว้นความชั่ว เพราะกลัวคนอื่นเขานินทาตำหนิ ทำความดี เพราะต้องการให้เขายกย่องสรรเสริญ ทำตามความนิยมของชาวโลกบางที่เรียกว่า ประชาธิปไตยคือ การถือเอาความคิดเห็นของคนส่วนมากเป็นประมาณ”

๓. รัชมาริปไตย อำนาจสูงสุดขึ้นอยู่กับธรรมะคือความถูกต้องโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นความเห็นของคนส่วนใหญ่หรือคนส่วนน้อย หรือแม้จะเป็นความเห็นบุคคลคนเดียว (ปัจเจกชน) ถ้าเป็นความเห็นที่ชอบธรรมหรือเป็นความเห็นที่ถูกต้องก็ถือเอาตามนั้น ด้วยการพิจารณาเห็นความถูกต้อง ทำด้วยความเมตตา กรุณา เสียสละ มุ่งให้เกิดประโยชน์แก่คนอื่น แม้ใครจะไม่ยกย่องสรรเสริญ ก็พร้อมที่จะทำ เรียกว่าทำดีเพราะเห็นว่าดี ละชั่วเพราะเห็นว่าชั่ว^{๕๕}

^{๕๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒๘.

๒. อปรีหานิยธรรม ๗

อปรีหานิยธรรม แปลว่า ธรรมไม่เป็นที่ดั่งแห่งความเสื่อม ธรรมไม่ทำให้เกิดความเสียหาย **ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในหมู่คณะเป็นคุณธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในกิจการบ้านเมืองมี ๗ อย่าง คือ**

๑. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ การหมั่นประชุมกันนั้น เพื่อให้สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม ได้พบปะ **พูดคุย** ปรึกษาหารือกันในเรื่องการทำงานและหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบและถือว่าเป็นกายสามัคคีที่ **สมาชิกได้พบหน้ากัน** ถามถึงสุขทุกข์ของกันและกันด้วยความห่วงใย

๒. เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันและเมื่อเลิกก็พร้อมเพรียงกัน ในข้อนี้มีจุดหมายที่จะทำให้ **สมาชิกในพรรค** ให้รู้จักเป็นคนตรงต่อเวลา และมองเห็นความสำคัญของการประชุม ตลอดถึง **หน้าที่ความรับผิดชอบ**ของตน

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้และไม่ลบล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว กล่าวคือ ไม่ถือเอาอำนาจ **ความความสะดวกตามใจชอบตามความพอใจ**ของตนเป็นสำคัญ หากคนแต่ละคนจะคิดบัญญัติอะไร **ขึ้นมา** หรือลบล้างข้อบัญญัติที่ดั่งงามที่มีอยู่แล้ว ในที่สุดก็จะกลายเป็นความสับสนในทางปฏิบัติเพราะ **ไม่มีหลักปฏิบัติที่แน่นอน**เป็นสากล ความแตกแยกก็จะเกิดขึ้นในหมู่คณะอย่างไม่ต้องสงสัย

๔. เคารพเชื้อพียงผู้เป็นประธานและผู้หลักผู้ใหญ่ตามความเหมาะสม ถือเป็นระเบียบวินัย **ประการหนึ่ง**ของมนุษย์ที่จะต้องให้ความเคารพต่อหัวหน้า ผู้เป็นประธานหรือผู้หลักผู้ใหญ่ที่ถึงพร้อม **ด้วยวิบุลย และคุณวุฒิ**

๕. ไม่ดูแก่อำนาจตัณหาคือความทะยานอยากที่เกิดขึ้น ในข้อนี้ก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ **ความโลภ ความโกรธ ความหลง**ที่ครอบงำอยู่ในจิตใจให้ลดน้อยลง ชายควรจะให้ความเคารพ **ต่อสิทธิและเสรีภาพของสตรี** ไม่ข่มขู่ทำร้ายหรือฉุดคร่าอนาจาร

๖. เคารพต่อปูชนียสถาน เช่น เจดีย์และอนุสาวรีย์ ข้อนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิก **ตระหนักถึงคุณงามความดี**ของบรรพชนที่เคยทำความดีไว้ แล้วถือเอาเป็นแบบอย่างในทางดีเพื่อจะ **บำเพ็ญความดี**สืบต่อไป

๗. ตั้งความปรารถนาดีต่อมิตรสหาย ข้อนี้ก็มีจุดหมายเพื่อให้สมาชิกได้ฝึกฝนตนเองให้เป็น **คนใจกว้าง ยินดีและสนับสนุน**ผู้ที่ประกอบคุณงามความดี เปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ **ได้แสดงออก**ในการสร้างสรรค์ความเจริญได้อย่างเต็มที่^{๕๕}

^{๕๕} ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, **ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเคียน สโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๒๕๕-๒๕๖.

๓. ธรรมาภิบาล

คำว่า “ธรรมาภิบาล” หรือ Good Governance เป็นลักษณะและวิถีทางของการใช้อำนาจในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประเทศ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน “เป็นผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมซึ่งบุคคลหรือสถาบันทั่วไป ทั้งภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและช่วยพัฒนาสังคมทั้งระบบให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพโดยยึดถือหลัก 6 ประการ” สำหรับธรรมาภิบาลนั้นได้กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ได้สร้างกระแสความคิด Good Governance ให้เกิดขึ้นและสุดท้ายได้บรรจุ Good Governance ไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในหลายมาตรา และที่สำคัญ บรรจุไว้เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งสามารถนำหลักดังกล่าวมาปรับใช้ เพื่อเป็นแนวทางนำพาองค์กรและสังคมก้าวไปสู่ความสำเร็จพร้อมๆ กัน

๑. หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชน และชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะการปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้ โดยการออกข้อบังคับเทศบัญญัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมและเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักและเพื่อเป็นที่ยอมรับของชุมชน

๒. หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต จริใจ อุดม มึนเมียบวินัย บุคลการทั้งที่เป็นพนักงานประจำคือยึดหลักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง พนักงานทุกคนจะต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ตระหนักในหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชน ต้องมุ่งรักษาผลประโยชน์แก่ส่วนร่วมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มาประชุมอย่างสม่ำเสมอ พิจารณาเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล ตรงไปตรงมา ยึดหลักผลประโยชน์ส่วนร่วมและถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้บริหารทุกระดับ ยึดต้องมีคุณธรรมสูงขึ้นเนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงาน ในขณะที่เดียวกันเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณต่างๆ จะต้องยึดถือหลักความถูกต้องเป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกหมู่บ้านทุกชุมชน

๓. หลักความโปร่งใส โดยเน้นการปรับกลไก และวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีความเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานและการบริหารงาน

ผู้บริหารอาจจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารประจำทุกหมู่บ้าน การประชุมชี้แจงเป็นครั้งคราว หรือประชุมสัญจรตามหมู่บ้าน ชุมชนต่างๆ หรือช่วยประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย การใช้ระบบหอกระจายข่าว หรือเสียงตามสาย รวมทั้งการใช้สื่อท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นสื่อวิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ เป็นต้น

๔. หลักการมีส่วนร่วม ถือเป็นหลักที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน การมีส่วนร่วมสามารถทำได้โดยอิสระ ไม่มีการบังคับ สมาชิกเต็มใจให้ความร่วมมือเอง หรือ มีส่วนร่วมผ่านหน่วยงาน สถาบันหรือผู้แทนตามระบบประชาธิปไตย ตั้งแต่การเลือกตั้งหรือผู้บริหาร และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร รวมทั้งการตรวจสอบ และการประเมินผลงานการทำงานของผู้บริหาร เป็นต้น

๕. หลักความรับผิดชอบ หลักข้อนี้มุ่งเน้นให้ผู้บังคับบัญชาได้ตระหนักในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน มีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ความเดือนร้อนของประชาชนให้บรรลุผลโดยไม่เลือกปฏิบัติ และมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำ จัดบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรมและทั่วถึง ทั้งในและนอกอาคารสถานที่ ให้ประชาชนเป็นที่พึ่งได้เมื่อประสบปัญหาความเดือนร้อน เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์ รวมทั้งควรมีผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ประจำหมู่บ้าน มีความจริงใจในการนำโครงการหรือกิจกรรมที่เสนอโดยประชาชน นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน นำเอาโครงการและกิจกรรมที่บรรจุในแผนพัฒนาไปจัดทำเป็นข้อบังคับงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน

๖. หลักความคุ้มค่า เป็นการเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหาร โดยใช้ทรัพยากรหรือเงินงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยมีการพัฒนากระบวนการเพิ่มผลผลิตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน^{๕๖}

จะเห็นได้ว่าหลักธรรมาภิบาล ๖ ประการนี้เป็นหลักพื้นฐานที่สามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติได้จริง มีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ผู้บริหารควรตระหนักและมองเห็นความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการบริหาร ในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องบทบาทหน้าที่

^{๕๖} พรนพ พุกกะพันธุ์, จริยธรรมทางธุรกิจ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือ ดร. พรนพ, ๒๕๔๕), หน้า ๒๓๔.

การมีส่วนร่วมเพื่อระดมความคิด แสวงหาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ร่วมเสียสละ พัฒนาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์สูงสุดของท้องถิ่นโดยส่วนรวม

๔. สัมปรีชธรรม (หลักการของคนดีแท้)

คนดีแท้หรือมนุษย์ที่แท้ หรือเรียกอีกอย่างว่าธรรมชาติของสัตว์บุรุษหรือบัณฑิต ในความหมายของพุทธศาสนานั้นจะต้องประกอบไปด้วยหลักธรรม ๗ ประการดังต่อไปนี้

๑. รัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือรู้ว่าสิ่งนี้เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดสิ่งนี้ เช่น รู้ว่าการทำความดีเป็นเหตุแห่งความสุข ความขยันหมั่นเพียรเป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จ ความเกียจคร้านเป็นเหตุให้เกิดความล้มเหลว การทำความชั่วทั้งปวงเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ และรู้ว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดเพราะเหตุ ไม่มีสิ่งใดที่เกิดขึ้นมาลอยๆ โดยไม่มีเหตุเลย เป็นต้น

๒. อัถถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล คือรู้ว่านี่คือผลแห่งความสุข ความเจริญ ทุกข์เป็นผลมาจากการทำความชั่ว การสอบตกนั้นเป็นผลมาจากการเกียจคร้าน ความไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน การสอบไล่ได้นั้นผลมาจากความขยันหมั่นเพียร คนที่ได้รับความสุขหรือความทุกข์นั้นก็สืบเนื่องมาจากเหตุอันเป็นตัวผลักดันให้เป็นเช่นนั้น โดยไม่ต้องสงสัยเลย

๓. อัถถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน คือต้องรู้จักตัวเองอยู่เสมอว่า เรามีชาติ มีตระกูล มีเพศ มียศ สมบัติ บริวาร และมีความสามารถแค่ไหน เมื่อรู้ว่าจะทำอะไร เช่น รู้ตัวเองว่าเราเป็นนักเรียน เมื่อรู้แล้วก็ต้องรู้ต่อไปอีกว่า นักเรียนจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร มีหน้าที่อะไร จะต้องวางตนอย่างไร เป็นต้น

๔. มัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือรู้จักความพอเหมาะพอดี เช่น ในการแสวงหาเครื่องยังชีพก็ต้องรู้จักแสวงหาในทางที่ชอบธรรม ไม่โลภมากเกินไป จนทำให้เกิดความโลภอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตน โดยการกระทำในทางที่ไม่ชอบ ทูจริตคดโกงหรือคอร์รัปชัน เป็นต้น

๕. กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา คือ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมแก่การกระทำ กิจกรรมการงานต่างๆ ทั้งปวง เป็นคนที่รู้จักว่าเวลาไหนควรทำอะไร เวลาใดควรพูด เวลาใดควรพัก เช่น รู้ว่าในวัยเด็กนั้นควรทำอะไรบ้าง เมื่อถึงเวลากลางคนควรที่จะทำงานเก็บเงินสร้างฐานะตัวเองให้มีหลักฐานมั่นคง เมื่อถึงวัยชราจะได้มีเงินที่สะสมมานั้นมาใช้ในยามแก่ชรา เป็นต้น

๖. ปริสัจญตา ความเป็นผู้รู้จักบริษัท ประชุมชน และสังคม เช่น รู้ว่าสังคมนี้มีค่านิยม ภาษาคำพูดเป็นอย่างไรแล้วก็ประพฤติปฏิบัติตนเองให้เข้ากับชุมชนและคนในสังคมนั้น คือ ทำตัวเข้ากับสังคมได้โดยถูกต้องตามทำนองคลองธรรม รวมทั้งการรู้จักใช้มารยาทในสังคมนั้น ๆ ด้วย

๗. ปุคคลัญญุตตา หรือ ปุคคลปโรปรัญญุตตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล ว่า บุคคลนี้เป็นคนดี ควรคบ บุคคลนี้เป็นคนไม่ดี ก็ไม่ควรคบ เหมือนกับคำสุภาษิตที่ว่า “คบคนให้ดูหน้า ซื่อผ้าต้องคูเนื้อ” หมายถึง การที่จะคบบุคคลใดนั้นเราควรรู้จักนิสัยใจคอ ทัศนคติ และความประพฤติของเขาก่อน หากเป็นคนดีมีความประพฤติดีแล้วเราจึงควรคบ หากเป็นคนไม่ดีเราก็ควรหลีกเลี่ยงเสีย^{๕๗}

ผู้ที่มีธรรม ๗ ประการดังกล่าวนี้แล้ว ผู้นั้นย่อมเชื่อว่าเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่าเป็น “สัตบุรุษ” หรือ “เป็นคนดีแท้” หรือ “เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์” คุณธรรมทั้ง ๗ ประการนี้จึงเป็นเครื่องสร้างเสริมให้มนุษย์มีความสามัคคีกัน และสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน นำความสุขมาให้แก่สังคมและประเทศชาติเกิดความสงบสุขอย่างแท้จริง

๖. หลักศีล ๕

สังคมไทยปัจจุบันนี้เกิดอะไรขึ้น ถ้าเรามองไปที่หน้าหนังสือพิมพ์ เราจะยังคงเจอข่าวอาชญากรรม ข่าวคอร์รัปชัน ข่าวการทำผิดประเวณี ข่าวต้มตุ๋นหลอกลวง ข่าวยาเสพติดกระบาด ข่าวความยากจน ข่าวพวกนี้มีมานานแสนมาแล้วแต่ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขสักที แล้วเราจะทำอย่างไรมันถึงจะน้อยลง และใครควรรับผิดชอบเรื่องนี้่น่าคิดทีเดียว ถ้าเอาหลักพระพุทธศาสนามาจับ เราจะพบว่า ปัญหาพวกนี้ เกิดจากคนขาดศีล ๕

ศีลข้อ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่าประทุษร้ายกัน ขาดศีลข้อนี้ ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เช่นฆ่า ตามล้างตามผลาญกัน

ศีลข้อ ๒ อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้ เว้นจากการลัก โกง ละเมิดสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน ขาดศีลข้อนี้ ทำให้เกิดปัญหาคอร์รัปชัน

ศีลข้อ ๓ กามสุมิจจาจรา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติดีกในกาม ไม่เจ้าชู้ ขาดศีลข้อนี้ ทำให้เกิดปัญหาผิดประเวณี เช่น ช่มชู้ ลักลอบได้เสีย เป็นชู้

ศีลข้อ ๔ มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง ขาดศีลข้อนี้ ทำให้เกิดปัญหาต้มตุ๋นหลอกลวง

ศีลข้อ ๕ สุราเมรัยมัชชมาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากน้ำเมา คือสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ขาดศีลข้อนี้ ทำให้เกิดอบายมุขเกลื่อนเมือง ถ้าอยากจะรู้ว่า ในโลกนี้มีเหล่าอะไรบ้าง ให้มาเมืองไทย เพราะเหล่าทุกยี่ห้อมีขายในเมืองไทย^{๕๘}

^{๕๗} คุณ โทจันทร์, ศาสนาเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

^{๕๘} ปิ่น มุกทุกันต์, แนวสอนธรรมะ ตามหลักสูตรนักธรรมตรี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๔๑๘.

ศิลปิน ๕ ข้อนี้แหละ ที่จะทำให้สังคมไทยในยุคปัจจุบันเกิดความสงบสุข ได้ถ้าคนไทยทุกคนได้นำไปประพฤติปฏิบัติ สมกับเมืองไทยที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองพุทธ เหตุไฉนกลับมีข่าวที่ไม่ดีเกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน สถานการณ์แบบนี้ มันบ่งบอกว่าคนไทยไม่ค่อยมีศีลใจหรือเปล่า ถ้าอยากรู้ ก็เริ่มต้นที่ถามตัวเราเองก่อนว่า ศิลปิน ๕ ที่เราท่องได้กันมาตั้งแต่เด็ก แต่ทุกวันนี้ ให้พิจารณาตรวจตราศิลปิน

ในศิลปินข้อ ๑ ดูตัวเราเองว่ายังฆ่าสัตว์อยู่ไหม ตั้งแต่สัตว์ตัวเล็กๆ จนถึงสัตว์ใหญ่ เพราะถ้ายังฆ่าอยู่ แสดงว่า เราก็เพาะเชื้อความโหดไว้ในใจทุกๆ วันรอแต่วันที่เราจะถูโทษซะขึ้นมา ก็พร้อมที่จะฆ่า เพราะใจมันคุ้นกับการฆ่าที่สังฆทานทีละเล็กทีละน้อยอยู่ทุกวัน

ในศิลปินข้อ ๒ นี้ให้พิจารณาตัวเราว่ายังโกงใครอยู่ไหม ตั้งแต่เข้างานสาย ออกก่อนเวลาทำงานเหยาะเหยาะ ไม่เต็มที แต่สิ้นเดือนรับเงินเดือนตามปกติ สิ่งเหล่านี้ ถ้าเราทำก็เพาะเชื้อคอร์รัปชั่นไว้ในใจ ถ้ามีโอกาสเมื่อไร ก็ไม่แน่ว่าจะไม่คิดทำ

ในข้อที่ ๓ นี้ให้พิจารณาตัวเองว่ายังทำเจ้าชู้ ทำนองสุนัขหยอกไต่กับคนโน้นคนนี้บ้างหรือไม่ ให้การสนับสนุนสื่อลามกอนาจารอยู่หรือไม่ รวมไปถึงการแต่งตัวเซ็กซี่ หรือล่อแหลมต่อการถูกลวนลามทางเพศหรือไม่ สิ่งเหล่านี้ทำให้คนกลัดกลุ้ม แล้วก็หาทางออกด้วยการข่มขืน แค้นคนที่โดนข่มขืนโดยมาก มักเกิดจากคนร้ายอารมณ์ค้างจากการเห็นคนที่แต่งตัวขยี้ขยี้ขยี้ขยี้ก่อนหน้านั้น

ศิลปินข้อที่ ๔ ให้พิจารณาตัวเราซึ่งโกหกใครๆ ทั้งที่รู้หรือไม่รู้ รวมทั้งโกหกเพื่อให้เขาสบายใจก็ตาม เพราะการโกหกเป็นเชื้อของความไม่จริงใจ ถ้าเขามารู้ทีหลังเมื่อไรว่าที่เราพูดไม่จริงใจ ความนับถือในตัวเราจะหมดไป แล้วตัวเราเองก็จะแย่ เพราะตามจำแต่เรื่องโกหก ในที่สุด ก็จะกลายเป็นคนหลงๆ ลืมๆ จำอะไรก็ไม่ค่อยได้

ในศิลปินข้อที่ ๕ นั้นให้พิจารณาตัวเราว่ายังดื่มสุรา เสพยาเสพติด อันเป็นเครื่องทำลายสติทำลายศักยภาพของตัวเราอยู่หรือไม่ เพราะถ้าขาดสติ ก็หมดความละเอียด พร้อมที่จะทำอะไรก็ได้ อารมณ์ผิด ยกพวกตีกันก็ตอนเมา อุบัติเหตุเกิดขึ้นส่วนมากก็ตอนเมา แม้แต่แก้วน้ำ ไซ้กลางถนนก็ทำได้ตอนเมาๆ ทำให้ญาติพี่น้องอับอายขายหน้าก็มีมาแล้ว

ศิลปิน ๕ ข้อนี้ ถ้าเราถามตัวเอง ก็จะรู้ว่าปัญหาของเมืองไทยเกิดจากคนไทยไม่มีศีลใจหรือเปล่า ตัวเราเองซึ่งรู้ว่าศิลปิน ๕ มีอะไรบ้าง แต่ยังไม่ตั้งใจจะรักษา ก็เท่ากับว่า ตัวเราเองก็พร้อมจะฆ่าพร้อมจะลัก พร้อมจะผิดประเวณี พร้อมจะโกหก พร้อมจะเสพย์สุรายาเมา ทุกเมื่อ ถ้าโอกาสเอื้ออำนวย แล้วถ้าเป็นอย่างนี้ เมืองไทยก็จะยังคงมีปัญหาอาชญากรรม คอร์รัปชั่น ผิดประเวณี คัมคูน ยาเสพติดต่อไป โดยที่เราอาจจะเป็นคนก่อขึ้นมาเมื่อไรก็ได้ ถ้าศิลปิน ๕ ไม่ได้รักษา ตรงข้ามปัญหาเหล่านี้มีหวังจะเบาบางลงไปได้ถ้าเราตั้งใจจะรักษาศิลปิน ๕ ข้อนี้ให้ดี แล้วชวนให้ผู้อื่นรักษาศิลปิน ๕ ให้ดี เรามีหวังที่จะแก้ปัญหอาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชั่น ปัญหาการผิดประเวณี ปัญหาคัมคูน

ปัญหาเสพชัคให้เหลือน้อยลงไปได้ แล้วเมื่อนั้น ชาวไร่ฯ สถานการณ์ไร่ฯ จะได้น้อยลง ไป แผ่นดินไทยจะได้คู่สงบสุข นำมาอยู่ มาพัก มาลงทุนเสียที่

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาในเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปี พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันมาเสนอเป็นการประกอบการศึกษาวิจัยดังนี้

บุญยิ่ง โหมคเทศน์ ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองชุมพร เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยที่กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิเคราะห์พบว่า “ประชาชนยังเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มากนัก ประชากรส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลและการควบคุมติดตามการบริหารงานของเทศบาลมีเป็นจำนวนน้อยไม่มากเท่าที่ควร จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการมีส่วนร่วมนั้นพบว่า รายได้ ความทันสมัย และความรู้ความเข้าใจในการปกครองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล โดยที่รายได้ เป็นปัจจัยที่กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การศึกษา ความรู้ความเข้าใจในการปกครอง และความทันสมัย สำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่ม ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลพบว่า การศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ความทันสมัย ความรู้ความเข้าใจในการปกครองและการเห็นประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเรื่องของการควบคุมหรือติดตามการบริหารพบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยเพียงตัวเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่เป็นไปในเชิงผกผัน จากการศึกษาครั้งนี้สรุปให้เห็นว่า ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นไม่มากนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยหลายประการ ไม่มีปัจจัยเพียงตัวเดียวใด ๆ ที่มีความสำคัญในการกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชน”^{๕๕}

^{๕๕} บุญยิ่ง โหมคเทศน์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองชุมพร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๓๐, ๘๖ หน้า.

ธนิต สุภาศรี ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล” พบว่า

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลในระดับค่อนข้างดี

๒. อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และเชื้อชาติของผู้ตอบแบบสอบถามทำให้เกิดความแตกต่างในระดับความรู้ความเข้าใจ^{๖๐}

ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองแบบสุขาภิบาล ศึกษากรณีสุขาภิบาลพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์” เพื่อศึกษาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งพบว่า “การที่ประชาชนจะเข้าหรือไม่เข้ามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นแบบสุขาภิบาลนั้น เพราะว่าประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการปกครองตนเอง ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และการจัดรูปแบบการปกครองสุขาภิบาลก็ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเท่าที่ควร สาเหตุหนึ่งอาจมาจากประชาชนส่วนใหญ่อยากจนไม่ค่อยให้ความสำคัญ บางคนก็ไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวไม่มีเวลาในการตรวจสอบหรือเข้าไปมีส่วนร่วม และที่สำคัญการเคยชินต่อการปกครองระบบดั้งเดิมเป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน”^{๖๑}

^{๖๐} ธนิต สุภาศรี, อ่างใน วาสนา บุญธรรมช่วย, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๖, ๘๐ หน้า.

^{๖๑} ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองแบบสุขาภิบาล : ศึกษากรณีเฉพาะสุขาภิบาลพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผนกปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๑๓, ๑๖๓ หน้า.

ธีรพล เกษมสุวรรณ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความรู้สึกเมินห่างทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมร่วมทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ “ประชาชนโดยทั่วไปในกรุงเทพฯ มีความรู้สึกเมินห่างทางการเมืองในระดับปานกลางค่อนข้างสูง มีความคิดเห็นที่คัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะมีความรู้สึกเมินห่างทางการเมืองในระดับใด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างความรู้สึกเมินห่างทางการเมืองกับการศึกษา รายได้ แต่ละระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ ความแตกต่างในความรู้สึกเมินห่างทางการเมืองจะมีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะผกผันระดับปานกลาง”^{๖๒}

ประสิทธิ์ บุญลิขิต ได้ศึกษาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตสุขาภิบาลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย โดยได้ศึกษาตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ๔ ตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่า “ตัวแปรทางด้านสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคม คือ เพศ อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาล ส่วนการศึกษา และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กันแต่อย่างใด”^{๖๓}

^{๖๒} ธีรพล เกษมสุวรรณ, “ความรู้สึกเมินห่างทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมร่วมทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๒๘, ๒๕๑ หน้า.

^{๖๓} ประสิทธิ์ บุญลิขิต, “สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะประชาชนในเขตสุขาภิบาลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๓๘, ๗๗ หน้า.

ปทุมรัตน์ ชูติมาวิทยาคม ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเมืองของจังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาท ดังนี้

๑. ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน
ได้เป็นอย่างดี

๑.๑ มีความเป็นอิสระในการบริหารงานมากกว่าสภาตำบล

๑.๒ บริหารการเงินการคลัง สามารถจัดเก็บรายได้ได้ตามเป้าหมาย

๑.๓ การประสานงานและการควบคุมสภาและคณะกรรมการบริหาร ตลอดจนหน่วยงาน

อื่น ๆ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

๑.๔ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ในปัจจุบันเหมาะสมดี^{๖๔}

จิระพัฒน์ หอมสุวรรณ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบล
กรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า “ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับสภาตำบล คณะกรรมการสภาตำบลยังไม่ได้มาจากตัวแทนของประชาชนในหลาย ๆ สาขาอาชีพเพื่อเป็นสภาของประชาชนอย่างแท้จริงนอกจากนี้ประชาชน
ยังไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการสภาตำบลได้อย่างเต็มที่ และ
ประชาชนไม่ได้รับการสนับสนุนให้รวมตัวเป็นกลุ่มต่างๆ เท่าที่ควร จากประเด็นต่างๆ จึงมีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและประชาชนขาดแรงจูงใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการ
ปฏิบัติงานของสภาตำบล”^{๖๕}

^{๖๔} ปทุมรัตน์ ชูติมาวิทยาคม, “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเมืองของจังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๑, ๘๗ หน้า.

^{๖๕} จิระพัฒน์ หอมสุวรรณ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบล : กรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๓๕, ๑๑๒ หน้า.

ศุพล ใจคู่ย ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอำเภอสันป่าดง จังหวัดเชียงใหม่ ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๔” จากการศึกษาพบว่า “ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องการไปออกเสียงลงคะแนน การชักชวนให้ผู้อื่น สนทนากับบ้านการเมือง การชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การช่วย โฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งและการติดตามการหาเสียงของนักการเมือง อยู่ในระดับสูง ซึ่งส่วนหนึ่งอาจมาจากการสร้างกระแสพรรคไทยรักไทยในการชูตัวของคุณทักษิณ ชินวัตร ให้ได้เป็นนายกรัฐมนตรี เช่นคำว่า นายคนเมือง หรือนคนเชียงใหม่ ทำให้เกิดกระแสนิยมในตัวคุณทักษิณ ชินวัตร จึงพากันออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อเลือกพรรคไทยรักไทยนั่นเอง ในขณะที่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องรับฟังข่าวสารทางการเมือง การติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง การช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง การเป็นสมาชิกพรรคโดยทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำเสมอ การเข้ามีส่วนร่วมวางแผนของพรรคการเมือง การช่วยหาเงินเข้าเป็นกองทุนของพรรคการเมืองหรือได้รับเลือกตั้งมีแนวโน้มในระดับต่ำ เป็นเพราะการมีส่วนร่วมในระดับนี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของผู้บริหารพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคในระดับสูงและมักจะเป็นความลับ ประกอบกับสถานะเศรษฐกิจของประชาชนในอำเภอสันป่าดง เป็นแบบเศรษฐกิจเพียงพอ พอมี พอกิน” ปัจจัยที่มีอิทธิพลมาเกี่ยวข้องมีดังนี้ ระดับการศึกษา พบว่า “ประชาชนส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ในระดับต่ำคือเฉลี่ยไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้ความสนใจเรื่องทางการเมืองมีน้อยกว่าความสนใจเรื่องปากท้อง ซึ่งเป็นเรื่องอยู่ใกล้ตัวมากกว่า อิทธิพลจากระบบโครงสร้างทางวัฒนธรรมของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบอุปถัมภ์ที่ได้รับการกล่อมเกลามาจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา ที่มักจะสอนให้ประชาชนเป็นผู้ตามหรือเป็นผู้ถูกปกครอง ต้องเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโสกว่า ซึ่งเป็นการปลูกฝังในเรื่องของความเป็นผู้ตามที่ดี ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน จึงเป็นผลทำให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับสูง ในขณะที่อาจจะมี ความสนใจทางการเมืองน้อย”^{๖๖}

^{๖๖} ศุพล ใจคู่ย, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอำเภอสันป่าดง จังหวัดเชียงใหม่ ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๔”, การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๕, ๕๖ หน้า.

นภารัตน์ เจริญรัตน์ วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาล เชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ ด้าน ภายนอกและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและการบริหาร ในระดับสูง ในทุก ขั้นตอนของการพัฒนาตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนของนักคิดหลาย ๆ ท่านที่แบ่งการมี ส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น ๔ ลักษณะสำคัญคือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนพัฒนาเพื่อการ แก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการมีส่วนร่วมใน การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนยังมีความรู้สึกร่วมของการเป็นสมาชิกกลุ่ม สมาชิกของสังคมหรือชุมชนน้อย ซึ่งความรู้สึกร่วมรับผิดชอบนี้เองจะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชน กระทำกิจกรรมของกลุ่มของชุมชนได้สำเร็จ และเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งอาจจะมี ปัจจัยหลักคั่นสำคัญคือบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของ ประชาชนในทางการเมืองที่ชัดเจนและมีบทบังคับทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการสร้างกระแสทางการเมืองโดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ อาทิเช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์เป็นต้น”^{๖๑}

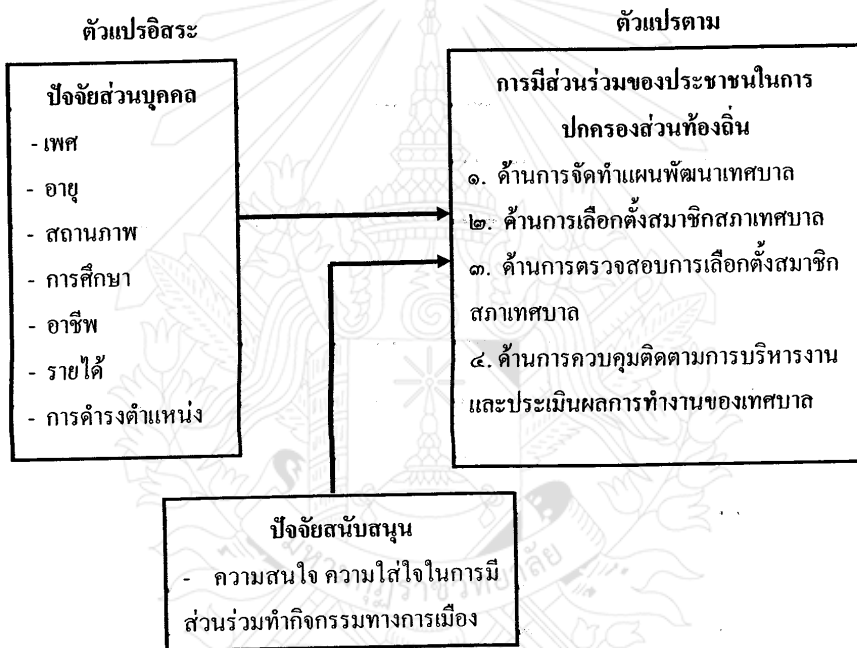
^{๖๑} นภารัตน์ เจริญรัตน์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่”, การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๕, ๗๑ หน้า.

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง “ศึกษาศักยภาพมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่” โดยได้กำหนดกรอบเพื่อประโยชน์ในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรที่เป็นเอกสาร ได้แก่ เอกสารจากตำราเรียน เอกสารทางวิชาการ วารสาร รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ ประชากรที่เป็นบุคคล ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรด จำนวน ๔๐๒๕ คน ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง รวมจำนวนตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐๐ คน ดังนี้

จำนวนประชากรที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรด

พื้นที่	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
ตำบลบ้านกรด		
หมู่ที่ ๓ บ้านกัวแล	๕๕๖	๒๘
หมู่ที่ ๔ บ้านมะคานขย	๑๑๗	๖
หมู่ที่ ๕ บ้านภาค	๕๒๒	๔๖
หมู่ที่ ๖ บ้านน้ำตัน	๒๖๓	๑๓
หมู่ที่ ๘ บ้านอัมพาราม	๔๘๖	๒๔
ตำบลดอนเปา		
หมู่ที่ ๓ บ้านสันโป่ง	๖๐๘	๓๐
หมู่ที่ ๔ บ้านดอนเปา	๘๒๓	๔๑
หมู่ที่ ๕ บ้านป่าดิว	๒๕๔	๑๒
รวม	๔,๐๒๕	๒๐๐

๓.๒ เทคนิคและวิธีการเลือกตัวอย่าง

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านภาค เพื่อนำผลวิจัยไปแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ได้แก่ สุ่มมา ๑ คน เว้น ๒๐ คน ตามบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้าน รวมจำนวนตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มจำนวน ๒๐๐ คน

๓.๓ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ใช้ข้อมูล ๒ ประเภท

๓.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามและข้อเสนอแนะของประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม

๓.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากเอกสารตำรา เอกสารทางวิชาการ เอกสารที่มีผู้รวบรวมและเก็บไว้เป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่องนี้ ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-end Questionnaire) คือกำหนดคำตอบให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้กำหนดไว้ โดยเครื่องมือจะแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ตามรูปแบบของการสอบถามซึ่งมีดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล เช่น ข้อมูลด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ สถานภาพส่วนตัว และสถานภาพทางสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและความใส่ใจในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ ๓ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นการวางแผนพัฒนาเทศบาล การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และการควบคุมติดตามการบริหารงานและประเมินผลการทำงานของเทศบาลตำบลบ้านภาค ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด โดยกำหนดเกณฑ์การแปรผลไว้ดังนี้

คะแนน ๓.๒๖ - ๔.๐๐ หมายถึง ทุกครั้ง

คะแนน ๒.๕๑ - ๓.๒๕ หมายถึง เกือบทุกครั้ง

คะแนน ๑.๗๖ - ๒.๕๐ หมายถึง นานๆ ครั้ง

คะแนน ๑.๐๐ - ๑.๗๕ หมายถึง ไม่เคย

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้อย่างอิสระเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านภาค

๓.๕ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องตามปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด และปลายปิด แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำความคิดเห็นของท่านมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ

๓.๖ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือคือแบบสอบถาม ไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวางแผนและปฏิบัติดังนี้

๖.๑ มีหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเข้าไปทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลแต่ละหมู่บ้านในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านภาค

๖.๒ ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่กำหนด

๖.๓ ชี้แจงจุดประสงค์ที่ทำวิจัยและประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ให้ประชาชนได้รับทราบ

๖.๔ ดำเนินการมอบแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้เวลา ๓-๔ วันแล้วจะเก็บรวบรวม

๖.๕ เมื่อได้แบบสอบถามแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนตามที่กำหนดหรือไม่ กรณีข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วนก็จะขอเก็บเพิ่มเติม

๖.๖ บันทึกข้อมูลเพื่อมาจัดเก็บให้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์

๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม โดยการลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่จริง เมื่อจัดเก็บข้อมูลจนได้ครบถ้วนแล้ว นำข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบความถูกต้องตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้หรือไม่ จัดกลุ่มค่าที่ได้จากคำถามปลายเปิด กำหนดรหัสที่ได้จากคำถามปลายเปิด จากนั้นลงรหัสในแบบสอบถาม นำแบบสอบถามบันทึกข้อมูลทั้งหมดลงคอมพิวเตอร์ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package of Social Sciences) Run ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ สำหรับนำมาตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แปรผลที่ได้แต่ละตารางตามความเป็นจริง

๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการพิสูจน์สมมติฐาน โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

๑. สถิติบรรยาย ได้แก่ ๑. ค่าร้อยละ (Percentage) ๒. ค่าเฉลี่ย (Mean) ๓. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) บรรยายข้อมูลทั่วไปและข้อมูลตัวแปรเดียวทั้งหมด

๒. สถิติอนุมาน ได้แก่ χ^2 -Test (ไควสแคว์เทสต์) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ๒ ตัวแปร หรือมากกว่า โดยตั้งนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ ๐.๐๕

๓.๘ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้วิเคราะห์ข้อมูลจนเสร็จสิ้นทั้งหมดแล้วจะนำเสนอผลงานวิจัยที่ได้และรายงานผลการวิจัยในรูปแบบการบรรยายเนื้อหาในแต่ละข้อ โดยแบ่งออกเป็นตอนต่างๆ ตามแบบสอบถาม

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นเขตเทศบาลตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชน ที่มีสิทธิเลือกตั้ง รวม ๒๐๐ คน แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล เพื่อค้นหาคำสถิติต่าง ๆ สำหรับตอบปัญหาวิจัย พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ๕ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจในการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ตอนที่ ๓ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ ๔ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

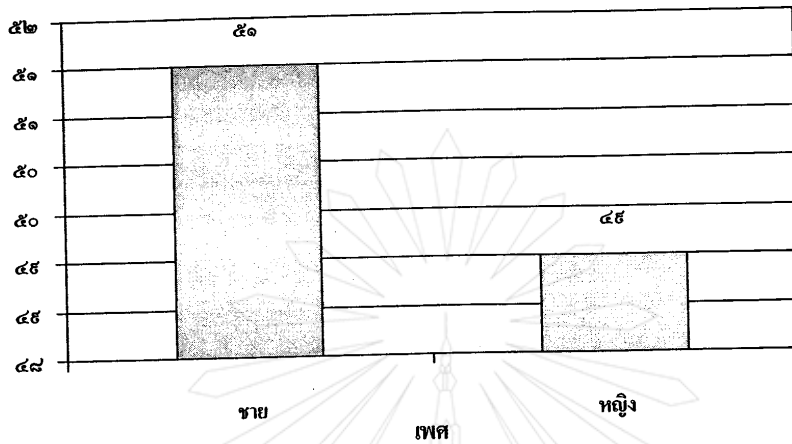
ตอนที่ ๕ ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๑ จำนวน ร้อยละ เพศ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ชาย	๑๐๒	๕๑.๐
๒. หญิง	๙๘	๔๙.๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๑ พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชาย จำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐ และเป็นเพศหญิง จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙ ดังที่ปรากฏตามแผนภูมิต่อไปนี้

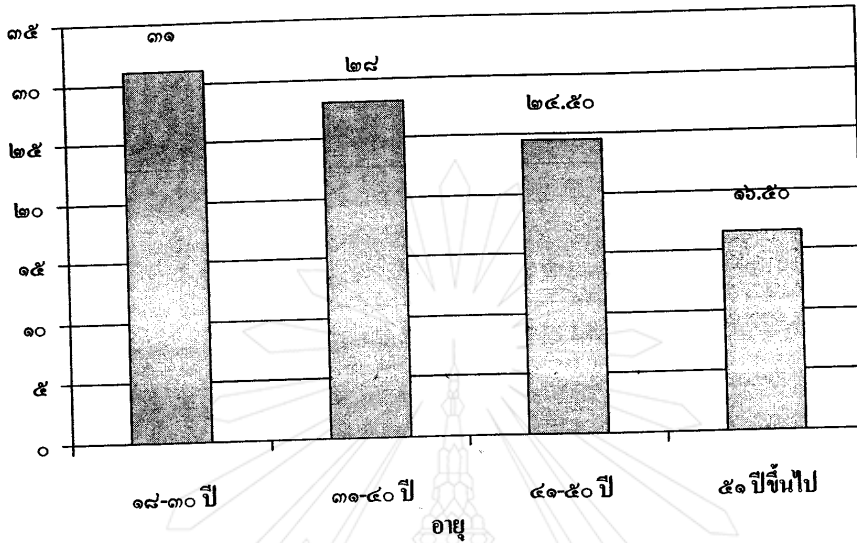

แผนภูมิที่ ๒ แสดงร้อยละเพศของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๒ จำนวน ร้อยละ อายุ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ๑๘ - ๓๐ ปี	๕๖	๓๑.๐
๒. ๓๑ - ๔๐ ปี	๔๕	๒๕.๐
๓. ๔๑ - ๕๐ ปี	๖๒	๒๔.๕
๔. ๕๑ ปี ขึ้นไป	๓๓	๑๖.๕
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๒ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๑๘-๓๐ ปี จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘ และ มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕ ส่วนอายุตั้งแต่ ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕ ดังที่ปรากฏตามแผนภูมิต่อไปนี้

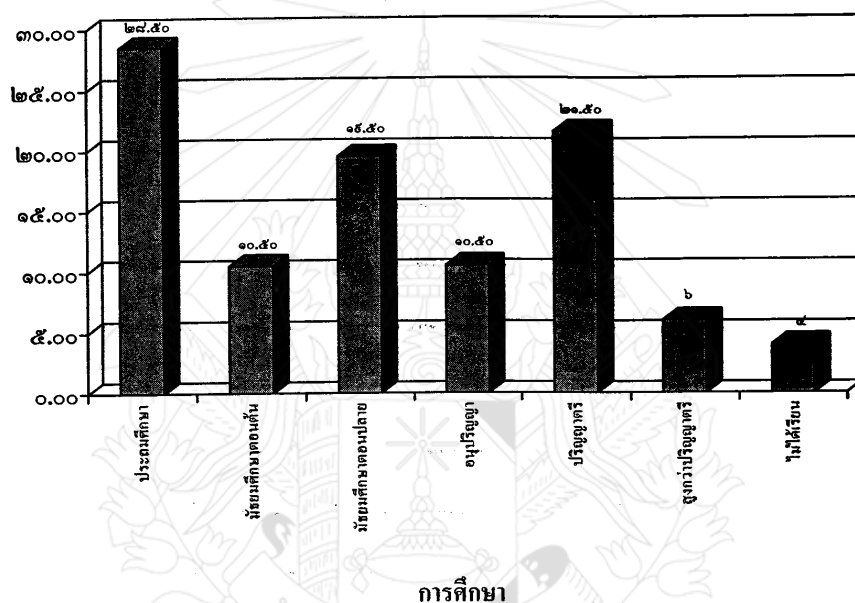
แผนภูมิที่ ๓ แสดงร้อยละอายุของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๓ จำนวน ร้อยละ การศึกษา ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ประถมศึกษา	๕๗	๒๘.๕
๒. มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๑	๑๐.๕
๓. มัธยมศึกษาตอนปลาย	๓๖	๑๘.๕
๔. อนุปริญญา	๒๑	๑๐.๕
๕. ปริญญาตรี	๔๒	๒๑.๕
๖. สูงกว่าปริญญาตรี	๑๒	๖.๐
๗. อื่นๆ เช่น ไม่จบการศึกษา, ไม่ได้เรียน	๕	๒.๕
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๓ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ รองลงมาคือจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕ และจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕ ส่วนประชาชนที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและจบการศึกษาในระดับอนุศึกษามีจำนวนเท่ากันคือ ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕ ดังที่ปรากฏตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

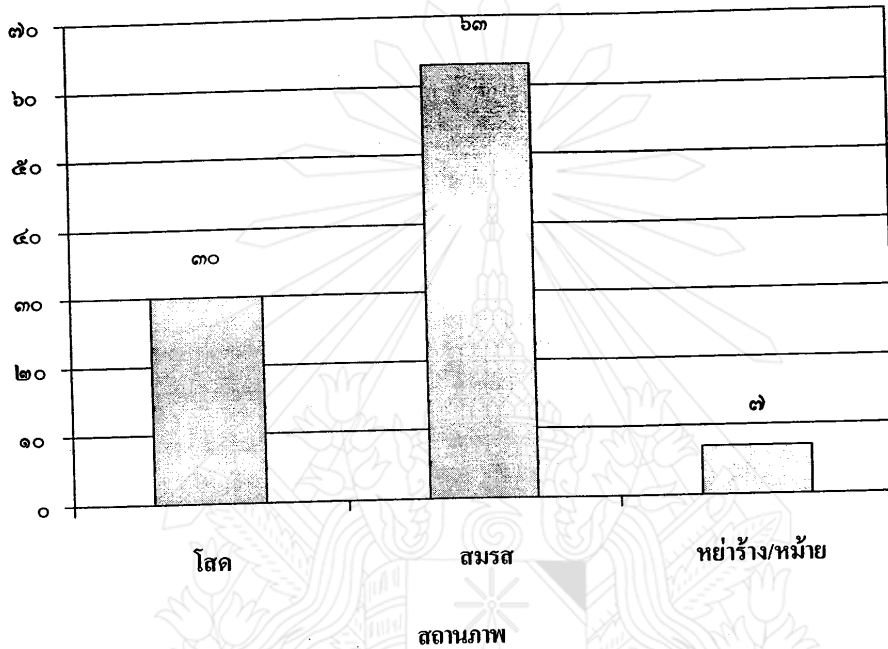

แผนภูมิที่ ๔ แสดงร้อยละการศึกษาของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๔ จำนวน ร้อยละ สถานภาพ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๑. โสด	๖๐	๓๐.๐
๒. สมรส	๑๒๖	๖๓.๐
๓. หย่าร้าง/หม้าย	๑๔	๗.๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ผ่านการสมรส และมีครอบครัวแล้ว จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓ รองลงมาคือ โสด จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐ และหย่าร้าง จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗ ดังที่ปรากฏตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

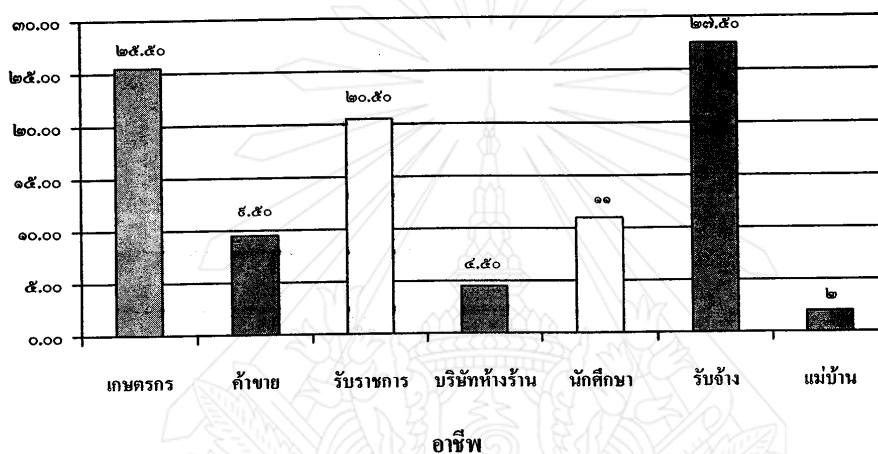

แผนภูมิที่ ๕ แสดงร้อยละสถานภาพของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๕ จำนวน ร้อยละ อาชีพ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
๑. เกษตรกร	๕๑	๒๕.๕
๒. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๑๘	๙.๕
๓. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๔๑	๒๐.๕
๔. ทำงานบริษัทห้างร้าน	๕	๒.๕
๕. นักเรียน/นักศึกษา	๒๒	๑๑.๐
๖. รับจ้าง	๕๕	๒๗.๕
๗. อื่นๆ เช่น แม่บ้าน ชรา	๔	๒.๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๕ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕ รองลงมาคืออาชีพเกษตรกร จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕ และรับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕ ส่วนนักเรียนหรือนักศึกษามีจำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑ ดังที่ปรากฏตามแผนภูมิต่างต่อไปนี้

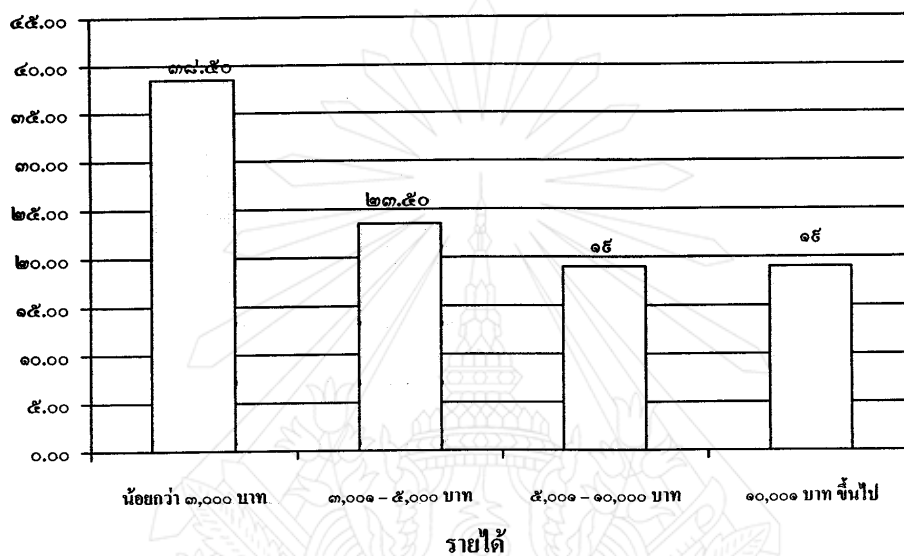
แผนภูมิที่ ๖ แสดงร้อยละอาชีพของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๖ จำนวน ร้อยละ รายได้ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
๑. น้อยกว่า ๓,๐๐๐ บาท	๑๗	๘.๕
๒. ๓,๐๐๑ - ๕,๐๐๐ บาท	๔๗	๒๓.๕
๓. ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๓๘	๑๙.๐
๔. ๑๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๓๘	๑๙.๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๖ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ รองลงมาคือมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๓,๐๐๑-๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕ และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท

และมากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป จำนวนเท่ากัน คือ ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙ ดังที่ปรากฏตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

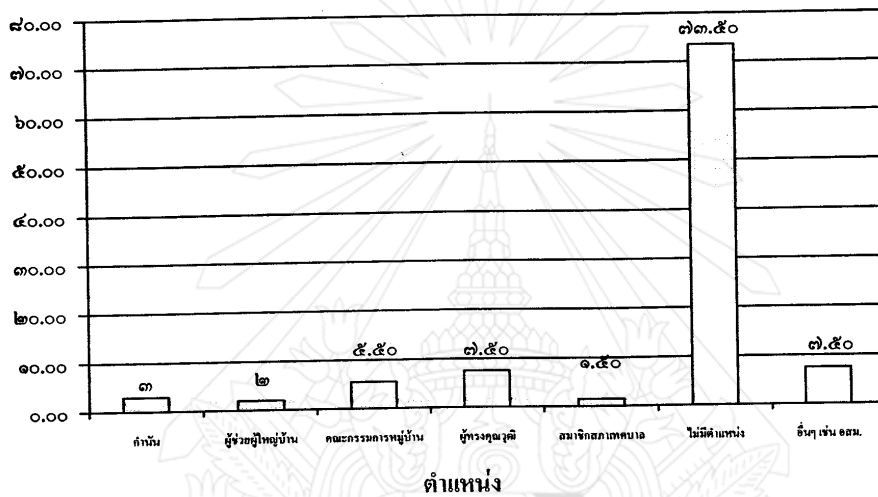
แผนภูมิที่ ๗ แสดงร้อยละรายได้ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๗ จำนวน ร้อยละ การดำรงตำแหน่ง ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
๑. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	๖	๓.๐
๒. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน	๔	๒.๐
๓. คณะกรรมการหมู่บ้าน	๑๑	๕.๕
๔. ผู้ทรงคุณวุฒิ	๑๕	๗.๕
๕. สมาชิกสภาเทศบาล	๓	๑.๕
๖. ไม่มีตำแหน่ง	๑๔๖	๗๓.๕
๗. อื่นๆ เช่น อสม.	๑๕	๗.๕
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๗ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม องค์กรในหมู่บ้าน จำนวน ๑๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๕ รองลงมาคือ

ผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆและอื่น ๆ เช่น อสม. มีจำนวนเท่ากันคือ ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ และ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ส่วนกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านมีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนันมีจำนวน ๕ และ ๔ คนคิดเป็นร้อยละ ๑ และ ๒ ตามลำดับ ดังที่ปรากฏตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๘ แสดงร้อยละการดำรงตำแหน่งของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ ๒. ความสนใจ ความใส่ใจในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง

โดยแยกประเด็นคำถามออกเป็น ๑๕ ข้อ ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

ตารางที่ ๘ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑.	ท่านเคยชักชวนผู้อื่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่	๑๘๖ (๕๓.๐)	๑๔ (๓.๐)

จากตารางที่ ๘ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยชักชวนผู้อื่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓ และ ไม่เคย จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓

ตารางที่ ๕ การหาเสียงเลือกตั้ง

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๒.	ท่านเคยช่วยผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลหาเสียงหรือไม่	๘๐ (๕๐.๐)	๑๒๐ (๖๐.๐)

จากตารางที่ ๕ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยช่วยผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลหาเสียงในช่วงของการเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐ และเคย จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐

ตารางที่ ๑๐ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้น

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๓.	ท่านเคยร่วมงานหรือกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดหรือไม่	๑๗๔ (๘๗.๐)	๒๖ (๑๓.๐)

จากตารางที่ ๑๐ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยร่วมงานหรือกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัด จำนวน ๑๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗ และไม่เคยร่วมงานหรือกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัด จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓

ตารางที่ ๑๑ การสนับสนุนเงินแก่ผู้สมัคร

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๔.	ท่านเคยบริจาคเงินให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่	๓๐ (๑๕.๐)	๑๗๐ (๘๕.๐)

จากตารางที่ ๑๑ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยบริจาคเงินให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๑๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕ และไม่เคยบริจาคเงินให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕

ตารางที่ ๑๒ การเป็นสมาชิกสภาเทศบาล

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๕.	ท่านเคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่	๒๐ (๑๐.๐)	๑๘๐ (๕๐.๐)

จากตารางที่ ๑๒ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐ และเคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐

ตารางที่ ๑๓ การทำงานให้กับเทศบาล

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๖.	ท่านเคยทำงานให้กับเทศบาลหรือไม่	๘๘ (๔๔.๐)	๑๑๒ (๕๖.๐)

จากตารางที่ ๑๓ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยทำงานให้กับเทศบาล จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖ และเคยทำงานให้กับเทศบาล จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔

ตารางที่ ๑๔ การมีส่วนร่วมวางแผนของเทศบาล

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๗.	ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนของเทศบาลหรือไม่	๓๘ (๑๕.๐)	๑๖๒ (๘๕.๐)

จากตารางที่ ๑๔ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการวางแผนของเทศบาล จำนวน ๑๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕ และเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนของเทศบาล จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ การลงสมัครทางการเมือง

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๘.	ท่านเคยลงสมัครรับเลือกตั้งทางการเมืองหรือไม่	๗ (๓.๕)	๑๕๓ (๘๖.๕)

จากตารางที่ ๑๕ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งทางการเมือง จำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๕ และเคยลงสมัครรับเลือกตั้งทางการเมือง จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕

ตารางที่ ๑๖ การดำรงตำแหน่งสมาชิกเทศบาล

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๙.	ท่านเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกเทศบาลหรือไม่	๑๑ (๕.๕)	๑๘๙ (๙๔.๕)

จากตารางที่ ๑๖ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกเทศบาล จำนวน ๑๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๕ และเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกเทศบาล จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕

ตารางที่ ๑๗ การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมหมู่บ้าน

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๐.	ท่านเคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมในหมู่บ้านของท่านหรือไม่	๑๓๑ (๖๕.๕)	๖๘ (๓๔.๕)

จากตารางที่ ๑๗ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมในหมู่บ้าน จำนวน ๑๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕ และไม่เคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมในหมู่บ้าน จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๕

ตารางที่ ๑๘ การชุมนุมประท้วง หรือเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่เทศบาล

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๑.	ท่านเคยชุมนุมประท้วงหรือเรียกร้องเรื่องต่อเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่	๒๗ (๑๓.๕)	๑๗๓ (๘๖.๕)

จากตารางที่ ๑๘ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยชุมนุมประท้วงหรือเรียกร้องเรื่องต่อเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๑๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๕ และเคยชุมนุมประท้วงหรือเรียกร้องเรื่องต่อเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕

ตารางที่ ๑๙ การเสนอโครงการ หรือของบประมาณ

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๒.	ท่านเคยเสนอโครงการหรือของบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านของท่านหรือไม่	๘๔ (๔๒.๐)	๑๑๖ (๕๘.๐)

จากตารางที่ ๑๙ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเสนอโครงการหรือของบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘ และเคยเสนอโครงการหรือของบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน จำนวน ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒

ตารางที่ ๒๐ การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๓.	ท่านเคยสนใจและใส่ใจติดตามการหาเสียงของนักการเมืองหรือไม่	๑๕๐ (๗๕.๐)	๕๐ (๒๕.๐)

จากตารางที่ ๒๐ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยสนใจและใส่ใจติดตามการหาเสียงของนักการเมือง จำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕ และไม่เคยสนใจและใส่ใจติดตามการหาเสียงของนักการเมือง จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕

ตารางที่ ๒๑ การประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๔.	ท่านเคยช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่	๗๔ (๓๗.๐)	๑๒๖ (๖๓.๐)

จากตารางที่ ๒๑ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓ และเคยช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗

ตารางที่ ๒๒ การติดต่อประสานงานแสดงความคิดเห็น

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๕.	ท่านเคยติดต่อประสานงานแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่	๘๘ (๔๔.๐)	๑๑๒ (๕๖.๐)

จากตารางที่ ๒๒ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อประสานงานแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖ และเคยติดต่อประสานงานแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔

ตารางที่ ๒๓ การประสานการดำเนินงานของเทศบาล

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๖.	ท่านเคยประสานการดำเนินงานของเทศบาล เช่น การกระจายข่าวสารต่างๆ สู่คนในชุมชน	๑๑๓ (๕๖.๕)	๘๗ (๔๓.๕)

จากตารางที่ ๒๓ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคย ประสานการดำเนินงานของเทศบาล เช่น การกระจายข่าวสารต่างๆ สู่คนในชุมชน จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕ และไม่เคยประสานการดำเนินงานของเทศบาล เช่น การกระจายข่าวสารต่างๆ สู่คนในชุมชน จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕

ตารางที่ ๒๔ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชน

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๗.	ท่านเคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนในหมู่บ้านของท่านหรือไม่	๑๔๐ (๗๐.๐)	๖๐ (๓๐.๐)

จากตารางที่ ๒๔ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐ และไม่เคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐

ตารางที่ ๒๕ การได้รับความช่วยเหลือจากเทศบาล

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๘.	ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือจากเทศบาลเมื่อเกิดเหตุสาธารณภัย เช่น น้ำท่วม โรคระบาดศัตรูพืช ลมพายุ ฯลฯ	๑๒๕ (๖๔.๕)	๗๑ (๓๕.๕)

จากตารางที่ ๒๕ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับความช่วยเหลือจากเทศบาลเมื่อเกิดเหตุสาธารณภัย เช่น น้ำท่วม โรคระบาดศัตรูพืช ลมพายุ ฯลฯ จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๕ และไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากเทศบาลเมื่อเกิดเหตุสาธารณภัย เช่น น้ำท่วม โรคระบาดศัตรูพืช ลมพายุ ฯลฯ จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕

ตารางที่ ๒๖ การรับบริการจากเทศบาล

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑๙.	ท่านเคยรับบริการจากสมาชิกเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการ เช่น พ่นยากำจัดยุง ฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้า แจกสารเคมีคลุมเมล็ดพันธุ์ข้าว แจกผ้าห่ม ฯลฯ	๑๘๐ (๙๐.๐)	๒๐ (๑๐.๐)

จากตารางที่ ๒๖ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยรับบริการจากสมาชิกเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการ เช่น พ่นยากำจัดยุง ฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้า แจกสารเคมีคลุมเมล็ดพันธุ์ข้าว แจกผ้าห่ม ฯลฯ จำนวน ๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๐ และไม่เคยรับบริการจากสมาชิกเทศบาลเป็น

ผู้ดำเนินการ เช่น พนงายำจัดขุง ถีควัดชินป้องกันพิษสุนัขบ้า แจกสารเคมีคลุกเมล็ดพันธุ์ข้าว แจกผ้าห่ม ฯลฯ จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐

ตอนที่ ๓. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นเขตเทศบาลตำบลบ้านภาค

ในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นเขตเทศบาลตำบลบ้านภาค ได้กำหนดเกณฑ์การแปรผลออกเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย ๓.๒๖-๔.๐๐ หมายถึง ทุกครั้ง
- ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๒๕ หมายถึง เกือบทุกครั้ง
- ค่าเฉลี่ย ๑.๗๖-๒.๕๐ หมายถึง นานๆครั้ง
- ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๗๕ หมายถึง ไม่เคย

๑. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

ตารางที่ ๒๗ การร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑. ร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลในอนาคต	๑๖	๒๖	๖๑	๕๗
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๘๑, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๕๔๕)	(๘.๐)	(๑๓.๐)	(๓๐.๕)	(๔๘.๕)

จากตารางที่ ๒๗ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลในอนาคตนานๆ ครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๑.๘๑) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับกรจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเลย จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆครั้ง จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕ และเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓ ส่วนประชาชนที่ร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลทุกคร้้งนั้น คิดเป็นร้อยละ ๘.๐

ตารางที่ ๒๘ การเข้าร่วมกิจกรรมที่หมู่บ้านจัดขึ้น

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๒. เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญ งานประเพณี หรือ งานที่หมู่บ้านเป็นผู้จัด	๑๐๑ (๕๐.๕)	๕๓ (๒๖.๕)	๔๒ (๒๑.๐)	๔ (๒.๐)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๒๖, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๘๕๗)				

จากตารางที่ ๒๘ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญ งานประเพณี หรืองานที่หมู่บ้านเป็นผู้จัดเกือบทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๑.๒๖) โดยส่วนใหญ่เข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕ และเข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑ ส่วนประชาชนที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางหมู่บ้านจัดขึ้นมีจำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐

ตารางที่ ๒๙ การเข้าร่วมประชุมระดับหมู่บ้าน

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๓. เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็นและโครงการต่างๆ ในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อเสนอต่อเทศบาล	๔๖ (๒๓.๐)	๔๑ (๒๐.๕)	๕๖ (๒๘.๐)	๕๗ (๒๘.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๒.๓๘, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๑.๑๒๘)				

จากตารางที่ ๒๙ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็นและโครงการต่างๆ ในการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อเสนอต่อเทศบาลนานๆ ครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๒.๓๘) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็นและโครงการต่างๆ ในการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อเสนอต่อเทศบาล จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘ และเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓ ส่วนเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕

ตารางที่ ๓๐ การร่วมกำหนดแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๔. ท่านร่วมกำหนดแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม เช่น การพัฒนาด้านสวัสดิการ การจัดหา สาธารณูปโภคต่างๆ ที่ควรจัดทำในเขตเทศบาล	๒๕ (๑๒.๕)	๓๒ (๑๖.๐)	๖๓ (๓๑.๕)	๘๐ (๔๐.๐)
(ค่าเฉลี่ย = ๒.๐, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๑.๐๓๒)				

จากตารางที่ ๓๐ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมกำหนดแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม เช่น การพัฒนาด้านต่างๆ การจัดหาสาธารณูปโภคต่างๆ ที่ควรจัดทำในเขตเทศบาลนานๆ ครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๒.๐) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกำหนดแผนงาน โครงการหรือ กิจกรรม เช่นการพัฒนาด้านสวัสดิการ การจัดหาสาธารณูปโภค จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕ และเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖ ส่วนเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕

ตารางที่ ๓๑ การสนทนา แลกเปลี่ยน วิชาการ วิจัย วิจารณ์ โยบายการทำงานของเทศบาล

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๕. สนทนาแลกเปลี่ยน วิชาการ วิจัย วิจารณ์ โยบายการ บริหารงานของเทศบาลกับคนอื่นๆ	๒๓ (๑๑.๕)	๓๒ (๑๖.๐)	๖๔ (๓๒.๐)	๖๑ (๓๐.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๒.๐๔, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๕๘๕)				

จากตารางที่ ๓๑ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้สนทนาแลกเปลี่ยน วิชาการ วิจัย วิจารณ์ โยบายการบริหารงานของเทศบาลกับคนอื่นๆนานๆ ครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๒.๐๔) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒ รองลงมาไม่เคยเข้าร่วม จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕ และเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖ ส่วนเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕

๒. การเลือกตั้งสภาเทศบาล

ตารางที่ ๑๒ การชักชวนคน ไปเลือกตั้ง

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๖. ชักชวนคนไปเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	๕๓ (๔๖.๕)	๖๑ (๓๐.๕)	๒๐ (๑๐.๐)	๒๖ (๑๓.๐)
(ค่าเฉลี่ย = ๓.๑๑, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๑.๐๓๕)				

จากตารางที่ ๑๒ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ชักชวนคนไปเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเกือบทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๓.๑๕) โดยส่วนใหญ่ได้ชักชวนทุกครั้ง จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ รองลงมาได้เชิญชวนเกือบทุกครั้ง จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕ และไม่เคยชักชวนเลย จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓ ส่วนชักชวนคนไปเลือกตั้งนานๆครั้ง จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐

ตารางที่ ๑๓ การแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะปัญหาต่างๆ

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๗. แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะปัญหาต่างๆ ในที่ประชุมต่อสมาชิกสภาเทศบาล	๑๕ (๕.๕)	๒๘ (๑๔.๐)	๕๐ (๒๕.๐)	๑๐๓ (๕๑.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๘๒, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๑.๐๐๓)				

จากตารางที่ ๑๓ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะปัญหาต่างๆ ในที่ประชุมต่อสมาชิกสภาเทศบาลนานๆครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๑.๘๒) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเลย จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆครั้ง จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕ และเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ส่วนแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะปัญหาต่างๆ ในที่ประชุมต่อสมาชิกสภาเทศบาลทุกครั้ง จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕

ตารางที่ ๓๔ การติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๘. ติดตามข่าวสารการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	๑๐๔ (๕๒.๐)	๕๑ (๒๕.๕)	๒๖ (๑๓.๐)	๑๕ (๗.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๒๐, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๕๕๗)				

จากตารางที่ ๓๔ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ติดตามข่าวสารการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเกือบทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๑.๒๐) โดยส่วนใหญ่ได้ติดตามข่าวสารการเลือกตั้งทุกครั้ง จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒ รองลงมาได้ติดตามเกือบทุกครั้ง จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕ และได้ติดตามนานๆ ครั้ง จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓ ส่วนผู้ไม่เคยติดตามข่าวสารการเลือกตั้งเลย จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕

ตารางที่ ๓๕ การเสนอตัวเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๙. ร่วมเสนอตัวเพื่อสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง	๕ (๔.๕)	๑๑ (๕.๕)	๑๓ (๖.๕)	๑๖๗ (๘๓.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๓๑, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๗๗๓)				

จากตารางที่ ๓๕ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างไม่เคยร่วมเสนอตัวเพื่อสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง (ค่าเฉลี่ย ๑.๓๑) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมเลย จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ และเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ส่วนผู้ร่วมเสนอตัวเพื่อสมัครรับเลือกตั้งทุกครั้ง จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๕

ตารางที่ ๑๖ การร่วมรับฟังการหาเสียง การปราศรัย

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๐. ร่วมรับฟังการหาเสียงหรือการปราศรัยของ ผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	๔๑ (๒๐.๕)	๕๖ (๒๘.๐)	๓๑ (๑๕.๕)	๓๒ (๑๖.๐)
(ค่าเฉลี่ย = ๒.๕๓, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๘๕๒)				

จากตารางที่ ๑๖ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมรับฟังการหาเสียงหรือการปราศรัยของผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเกือบทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๓) โดยส่วนใหญ่เข้าร่วมรับฟังการหาเสียง หรือการปราศรัยนานๆ ครั้ง จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘ และเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕ ส่วนไม่เคยร่วมรับฟังการหาเสียงหรือการปราศรัยของผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖

๓. ด้านการตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

ตารางที่ ๑๗ การร่วมเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๑. ร่วมเป็นคณะกรรมการในการเลือกตั้งสมาชิก สภาเทศบาล	๑๑ (๕.๕)	๑๔ (๗.๕)	๒๐ (๑๐.๐)	๑๕๕ (๗๗.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๔๑, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๘๔๕)				

จากตารางที่ ๑๗ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างไม่เคยร่วมเป็นคณะกรรมการในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ค่าเฉลี่ย ๑.๔๑) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นคณะกรรมการในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเลย จำนวน ๑๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐ และเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ ส่วนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการเลือกตั้งทุกครั้ง จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕

ตารางที่ ๓๘ ร่วมเป็นคณะกรรมการนับคะแนนการเลือกตั้ง

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๒. ร่วมเป็นกรรมการนับคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	๑๑ (๕.๕)	๑๑ (๕.๕)	๑๕ (๕.๕)	๑๕๕ (๗๕.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๓๗, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๘๒๒)				

จากตารางที่ ๓๘ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างไม่เคยร่วมเป็นคณะกรรมการนับคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ค่าเฉลี่ย ๑.๓๗) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นคณะกรรมการนับคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเลย จำนวน ๑๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆครั้ง จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ส่วนเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง และทุกครั้งมีจำนวน ๑๑ คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕

ตารางที่ ๓๙ การประท้วงการนับคะแนนเมื่อมีการนับอย่างไม่ถูกต้อง

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๓. ร่วมประท้วงในการนับคะแนนเมื่อกรรมการนับคะแนนไม่เป็นธรรมต่อผู้สมัครที่เป็นญาติของท่าน	๓ (๑.๕)	๑ (๐.๕)	๑๕ (๕.๕)	๑๗๗ (๘๘.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๑๕, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๔๗๘)				

จากตารางที่ ๓๙ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างไม่เคยร่วมประท้วงในการนับคะแนนเมื่อกรรมการนับคะแนนไม่เป็นธรรมต่อผู้สมัครที่เป็นญาติ (ค่าเฉลี่ย ๑.๑๕) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมประท้วงในการนับคะแนนเมื่อกรรมการนับคะแนนไม่เป็นธรรมต่อผู้สมัครที่เป็นญาติพี่น้อง จำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆครั้ง จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ และเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ส่วนเข้าร่วมประท้วงการนับคะแนนเกือบทุกครั้ง จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕

ตารางที่ ๔๐ การร่วมสังเกตการณ์ในการนับคะแนน

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๔. ท่านร่วมไปสังเกตการณ์ในการนับคะแนน การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	๓๗ (๑๘.๕)	๒๕ (๑๔.๕)	๕๕ (๒๕.๕)	๗๕ (๓๗.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๒.๑๔, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๑.๑๗)				

จากตารางที่ ๔๐ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมไปสังเกตการณ์ในการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนานๆ ครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๒.๑๔) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมสังเกตการณ์การนับคะแนนเลือกตั้งเลย จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕ และเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕ ส่วนเข้าร่วมไปสังเกตการณ์ในการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเกือบทุกครั้ง จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕

๔. ด้านการควบคุมติดตามการบริหารงานและประเมินผลการทำงานของเทศบาล

ตารางที่ ๔๑ การเป็นผู้ประสานงานรับเรื่องร้องทุกข์ของประชาชน

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๕. เป็นผู้ประสานงานรับเรื่องร้องทุกข์ของ ประชาชนเพื่อเสนอต่อเทศบาล	๒๖ (๑๓.๐)	๑๖ (๘.๐)	๔๒ (๒๑.๐)	๑๑๖ (๕๘.๐)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๗๖, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๑.๐๖๒)				

จากตารางที่ ๔๑ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้เป็นผู้ประสานงานรับเรื่องร้องทุกข์ของประชาชนเพื่อเสนอต่อเทศบาลนานๆ ครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๑.๗๖) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นผู้ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์เลย จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘ รองลงมาได้เป็นนานๆ ครั้ง จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐ และเป็นผู้ประสานงานทุกครั้ง จำนวน ๒๖ คน

คิดเป็นร้อยละ ๑๓ ส่วนผู้ประสานงานรับเรื่องร้องทุกข์ของประชาชนเพื่อเสนอต่อเทศบาล เกือบทุก
ครั้ง จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐

ตารางที่ ๔๒ การเป็นคณะกรรมการตรวจรับการจัดซื้อ จัดจ้าง

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๖. เข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจัดจ้างหรือ ตรวจรับสิ่งของที่เทศบาลจัดซื้อจัดจ้าง	๓ (๑.๕)	๑๑ (๕.๕)	๒๒ (๑๑.๐)	๑๖๔ (๘๒.๐)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๒๖, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๖๓๐)				

จากตารางที่ ๔๒ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างไม่เคยเข้าร่วมเป็นกรรมการ
ตรวจรับการจัดจ้างหรือตรวจรับสิ่งของที่เทศบาลจัดซื้อจัดจ้างเลย (ค่าเฉลี่ย ๑.๒๖) โดยส่วนใหญ่
ประชาชนไม่เคยเข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจัดจ้างหรือตรวจรับสิ่งของที่เทศบาลจัดซื้อจัดจ้าง
จำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑
และเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ส่วนเข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจัด
จ้างหรือตรวจรับสิ่งของที่เทศบาลจัดซื้อจัดจ้างทุกครั้ง จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕

ตารางที่ ๔๓ การเข้าไปตรวจสอบการทำงานของเทศบาล

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๗. เข้าไปตรวจสอบการทำงานของเทศบาลใน หมู่บ้านของท่าน	๑๐ (๕.๐)	๒๑ (๑๐.๕)	๓๘ (๑๙.๐)	๑๓๑ (๖๖.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๕๕, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๘๗๓)				

จากตารางที่ ๔๓ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างไม่เคยเข้าไปตรวจสอบการ
ทำงานของเทศบาลในหมู่บ้านเลย (ค่าเฉลี่ย ๑.๕๕) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมเลย จำนวน ๑๓๑ คน คิด
เป็นร้อยละ ๖๖.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐ และเข้าร่วมเกือบ
ทุกครั้ง จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕ ส่วนเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐

ตารางที่ ๔๔ การเข้าร่วม และประเมินงาน หรือกิจกรรมที่เทศบาลจัด

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๘. เข้าร่วมงานหรือกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัด พร้อมทั้งประเมินผลในการทำกิจกรรมนั้นๆ	๔๑ (๒๐.๕)	๓๑ (๑๕.๕)	๒๕ (๑๔.๕)	๕๕ (๔๕.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๒.๐๗, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๑.๒๑๑)				

จากตารางที่ ๔๔ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ได้เข้าร่วมงานหรือกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัด พร้อมทั้งประเมินผลในการทำกิจกรรมนั้นๆ นานๆ ครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๒.๐๗) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมงานหรือกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัด พร้อมทั้งประเมินผลในการทำกิจกรรมนั้นๆ เลย จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕ และเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕ ส่วนเข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕

ตารางที่ ๔๕ การติดต่อราชการกับเทศบาล

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๑๙. มาติดต่อราชการกับเทศบาล เช่น การเสียภาษี การขออนุญาตก่อสร้างบ้าน ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ	๖๓ (๓๖.๕)	๒๖ (๑๓.๐)	๕๘ (๒๕.๐)	๔๓ (๒๑.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๒.๖๕, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๑.๑๘๒)				

จากตารางที่ ๔๕ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้มาติดต่อราชการกับเทศบาล เช่น การเสียภาษี การขออนุญาตก่อสร้างบ้าน ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเกือบทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๒.๖๕) โดยส่วนใหญ่มาติดต่อทุกครั้ง จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕ รองลงมานานๆ ครั้ง จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕ และไม่เคยมาติดต่อราชการกับทางเทศบาลเลย จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕ ส่วนผู้ที่มาติดต่อเกือบทุกครั้ง จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓

ตารางที่ ๔๖ การร่วมรับฟังการแสดงผลงานของเทศบาล

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๒๐. ร่วมรับฟังการแสดงผลงานของสภาเทศบาลหรือ กรรมการบริหารเทศบาล	๓๘ (๑๕.๐)	๓๓ (๑๖.๕)	๔๔ (๒๒.๐)	๘๕ (๔๒.๕)
(ค่าเฉลี่ย = ๒.๑๒, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๑.๑๕๕)				

จากตารางที่ ๔๖ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมรับฟังการแสดงผลงานของสภาเทศบาลหรือกรรมการบริหารเทศบาลนานๆ ครั้ง (ค่าเฉลี่ย ๒.๑๒) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมเลย จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๕ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒ และเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕ ส่วนร่วมรับฟังการแสดงผลงานของสภาเทศบาลหรือกรรมการบริหารเทศบาลเกือบทุกครั้ง จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕

ตารางที่ ๔๗ การรวมกลุ่มเรียกร้องเพื่อขอโครงการ หรือเงินงบประมาณ

ข้อความ	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
๒๑. รวมกลุ่มเรียกร้องเพื่อขอโครงการหรือเงิน งบประมาณ	๑๖ (๘.๐)	๑๓ (๖.๕)	๒๓ (๑๑.๐)	๑๔๘ (๗๔.๐)
(ค่าเฉลี่ย = ๑.๔๕, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๕๓)				

จากตารางที่ ๔๗ พบว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนกลุ่มตัวอย่างไม่เคยรวมกลุ่มเรียกร้องเพื่อขอโครงการหรือเงินงบประมาณ (ค่าเฉลี่ย ๑.๔๕) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมเลย จำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๔ รองลงมาได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕ และเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘ ส่วนรวมกลุ่มเรียกร้องเพื่อขอโครงการหรือเงินงบประมาณเกือบทุกครั้ง ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕

ตอนที่ ๔ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านภาค อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับสูง และประชาชนที่มีปัจจัยต่างกันมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน โดยได้ทดสอบด้วยค่า χ^2 -Test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ $p = 0.05$ ซึ่งปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

เพศ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ชาย	๓๒ (๓๑.๔)	๓๑ (๓๐.๔)	๓๙ (๓๘.๒)	๑๐๒ (๑๐๐.๐)
หญิง	๓๗ (๓๖.๘)	๒๔ (๒๔.๕)	๓๗ (๓๖.๘)	๙๘ (๑๐๐.๐)

$$\chi^2 = ๑.๒๒๖, df = ๒, p = ๐.๕๔๒$$

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม นั่นคือ เพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ตารางที่ ๔๕ ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

อายุ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
น้อย	๒๓ (๔๑.๑)	๑๘ (๓๒.๑)	๑๕ (๒๖.๘)	๕๖ (๑๐๐.๐)
ปานกลาง	๑๒ (๒๔.๕)	๑๒ (๒๔.๕)	๒๕ (๕๑.๐)	๔๙ (๑๐๐.๐)
มาก	๓๔ (๓๕.๘)	๒๕ (๒๖.๓)	๓๖ (๓๗.๙)	๙๕ (๑๐๐.๐)

$$\chi^2 = ๖.๘๕๘, df = ๔, p = ๐.๑๔๔$$

จากตารางที่ ๔๕ พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม นั่นคือ อายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ตารางที่ ๕๐ ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

การศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ต่ำ	๒๗ (๓๑.๗)	๒๒ (๒๕.๖)	๓๗ (๔๓.๐)	๘๖ (๑๐๐.๐)
ปานกลาง	๑๙ (๓๑.๗)	๒๒ (๓๖.๖)	๑๙ (๓๑.๗)	๖๐ (๑๐๐.๐)
สูง	๒๓ (๔๒.๖)	๑๑ (๒๐.๔)	๒๐ (๓๗.๐)	๕๔ (๑๐๐.๐)

$$\chi^2 = ๕.๕๖๙, df = ๔, p = ๐.๒๓๔$$

จากตารางที่ ๕๐ พบว่า การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม นั่นคือ การศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ตารางที่ ๕๑ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

สถานภาพ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
โสด/หย่าร้าง	๒๗ (๓๖.๕)	๒๕ (๓๓.๘)	๒๒ (๒๙.๓)	๗๔ (๑๐๐.๐)
สมรส	๔๒ (๓๓.๓)	๓๐ (๒๓.๘)	๕๔ (๔๒.๙)	๑๒๖ (๑๐๐.๐)

$$\chi^2 = ๓.๙๓๕, df = ๒, p = ๐.๑๔๐$$

จากตารางที่ ๕๑ พบว่า สถานภาพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม นั่นคือ สถานภาพไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ตารางที่ ๕๒ ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

อาชีพ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
เกษตรกร	๑๕ (๒๗.๓)	๑๖ (๒๙.๑)	๒๔ (๔๓.๖)	๕๕ (๑๐๐.๐)
รับจ้าง	๑๙ (๓๔.๕)	๑๕ (๒๗.๓)	๒๑ (๓๘.๒)	๕๕ (๑๐๐.๐)
ค้าขาย/รับราชการ/ งานบริษัทห้างร้าน	๒๖ (๓๘.๒)	๑๖ (๒๓.๕)	๒๖ (๓๘.๒)	๖๘ (๑๐๐.๐)
นักเรียน/ นักศึกษา	๙ (๔๐.๙)	๘ (๓๖.๔)	๕ (๒๒.๗)	๒๒ (๑๐๐.๐)

$$\chi^2 = ๔.๒๕๑, df = ๖, p = ๐.๖๔๓$$

จากตารางที่ ๕๒ พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม นั่นคือ อาชีพไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ตารางที่ ๕๓ ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

รายได้	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ต่ำ	๒๕ (๓๒.๕)	๒๖ (๓๓.๘)	๒๖ (๓๓.๘)	๗๗ (๑๐๐.๐)
ปานกลาง	๒๔ (๒๘.๒)	๒๑ (๒๕.๓)	๔๐ (๔๗.๑)	๘๕ (๑๐๐.๐)
สูง	๒๐ (๕๒.๖)	๘ (๒๑.๑)	๑๐ (๒๖.๓)	๓๘ (๑๐๐.๐)

$$\chi^2 = ๑๐๑.๑๕๕, df = ๔, p = ๐.๐๓๘$$

จากตารางที่ ๕๓ พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นั่นคือ รายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ตารางที่ ๕๔ ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

ตำแหน่ง	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ไม่ดำรงตำแหน่งใดๆ ในหมู่บ้าน	๕๔ (๓๗.๐)	๔๔ (๓๐.๑)	๔๘ (๓๒.๕)	๑๔๖ (๑๐๐.๐)
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตร กำนัน/ผู้ทรงคุณวุฒิ/สมาชิกสภาเทศบาลและ อสม.	๑๕ (๒๗.๘)	๑๑ (๒๐.๔)	๒๘ (๕๑.๕)	๕๔ (๑๐๐.๐)

$$\chi^2 = 6.071, df = 2, p = 0.048$$

จากตารางที่ ๕๔ พบว่า ตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ นั่นคือ ตำแหน่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ตารางที่ ๕๕ ความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจ ความใส่ใจในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความสนใจ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
น้อย	๓๖ (๕๒.๕)	๒๕ (๓๖.๘)	๗ (๑๐.๓)	๖๘ (๑๐๐.๐)
ปานกลาง	๒๗ (๔๓.๕)	๑๘ (๒๕.๐)	๑๗ (๒๗.๕)	๖๒ (๑๐๐.๐)
มาก	๖ (๘.๖)	๑๒ (๑๗.๑)	๕๒ (๗๔.๓)	๗๐ (๑๐๐.๐)

$$\chi^2 = 66.538, df = 4, p = 0.000$$

จากตารางที่ ๕๕ พบว่า ความสนใจ ความใส่ใจในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ตอนที่ ๕ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นเทศบาล บ้านกาด ซึ่งปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๕๖ จำนวน ร้อยละ ข้อเสนอแนะ ของประชาชน

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
๑	เทศบาลควรจัดสรรงบประมาณกระจายให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน	๖	๑๕.๔
๒	เทศบาลควรทำงานด้วยความสามัคคีกัน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก	๕	๑๖.๑
๓	เทศบาลควรพัฒนาโครงการตามแผนงานที่วางไว้ พร้อมทั้งปฏิบัติตามแผนงานนั้นอย่างจริงจัง	๓	๙.๖
๔	เทศบาลควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลแก่ประชาชน	๓	๙.๖
๕	ควรให้ประชาชน ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเกี่ยวกับการก่อสร้าง หรือทำถนนในหมู่บ้าน	๒	๖.๕
๖	เทศบาลควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่ทางเทศบาลได้จัดกิจกรรมขึ้นให้แก่ประชาชนทราบล่วงหน้า	๒	๖.๕
๗	เทศบาลไม่ควรจัดซื้อจัดจ้างที่เอื้อผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ควรที่จะทำงานเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนจริงๆ	๒	๖.๕
๘	ควรให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและหมู่บ้านของตนเอง	๒	๖.๕
๙	นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลทุกท่านควรรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ้าง อย่าเลือกที่รักมักที่ชัง	๒	๖.๕
๑๐	เทศบาลควรจัดงบประมาณพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี	๑	๓.๒
๑๑	ทางเทศบาลควรออกไปสำรวจสอบถามปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้านด้วย	๑	๓.๒
๑๒	เทศบาลควรทำร่องระบายน้ำในหมู่บ้านที่ยังไม่มี	๑	๓.๒
๑๓	เทศบาลควรพัฒนาด้านส่งเสริมสุขภาพ โดยการจัดทำประชาคมก่อนทุกครั้ง	๑	๓.๒
๑๔	เทศบาลควรทำงานอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะเรื่องการพ่นยากันยุง	๑	๓.๒

	ควรที่จะตั้งงบประมาณไว้ล่วงหน้า		
๑๕	ควรให้มีการแบ่งเขตเทศบาลกับเขต อบต. โดยใช้หมู่บ้านเป็นเขต ไม่ใช่เอาเขตธรรมชาติมาแบ่งเขต	๑	๓.๒
๑๖	เทศบาลควรประสานงานกับผู้นำหมู่บ้านเวลาจัดกิจกรรม	๑	๓.๒
๑๗	เทศบาลควรสร้างงานในชุมชน โดยมีการจัดศูนย์ฝึกอาชีพให้แก่ประชาชน	๑	๓.๒
๑๘	ประชาชนทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาลมีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน ไม่ขัดแย้งกันและกัน	๑	๓.๒
๑๙	อุปสรรคและปัญหา ประชาชนในเขตเทศบาลยังไม่ให้ความร่วมมือ ไม่สนใจที่จะให้ความร่วมมือกับทางเทศบาลเท่าที่ควร	๑	๓.๒
๒๐	ประชาชนควรให้ความร่วมมือกับทางเทศบาล ช่วยกันพัฒนาเทศบาลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป	๑	๓.๒
๑๙	เทศบาลควรเก็บขยะให้เร็วกว่านี้เพราะส่งกลิ่นเหม็นรบกวน	๑	๓.๒
๒๐	ควรให้ชาวบ้านทุกคนแสดงความคิดเห็นหลายๆ ฝ่าย เพื่อที่จะพัฒนาชุมชนนั้นให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี	๑	๓.๒
๒๑	อยากให้เกิดตั้งตู้โทรศัพท์ให้ทั่วถึงต่อความต้องการของประชาชน	๑	๓.๒
๒๒	อยากให้แก้ปัญหาภัยธรรมชาติ การขาดแคลนน้ดื่ม น้ำใช้	๑	๓.๒
๒๓	ประชาชน ไม่มีที่ทิ้งขยะ ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชาวบ้าน	๑	๓.๒

จากตารางที่ ๕๖ พบว่า ประชาชนได้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๒๐๐ คน ส่วนประชาชนที่ตอบคำถามปลายเปิดมีจำนวน ๓๑ คน อันดับที่ ๑ คือ เทศบาลควรจัดสรรงบประมาณประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นการพัฒนาหมู่บ้านในเขตเทศบาล กระจายงบประมาณให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน มีร้อยละ ๑๙.๔ อันดับที่ ๒ คือ เทศบาลควรทำงานด้วยความสามัคคีกันในหมู่คณะ มีการวางแผนงานอย่างชัดเจน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก มีร้อยละ ๑๖.๑ อันดับที่ ๓ คือ ควรเทศบาลพัฒนาโครงการตามแผนงานที่วางไว้ประชาสัมพันธุ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลแก่ประชาชน มีร้อยละ ๖.๕ ส่วนข้ออื่น ๆ นั้นมีประชาชนเสนอแนะเล็กน้อยในตาราง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา คือ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกาด จำนวน ๒๐๐ คน ที่มีสิทธิเลือกตั้ง โดยใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบและปลายเปิด ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ หาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า χ^2 -Test สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

๑. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจำนวน ๒๐๐ คน เพศชาย ๑๐๒ คิดเป็นร้อยละ ๕๑ เพศหญิง จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙ มีอายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑ รองลงมาคือมีอายุระหว่าง ๑๘-๓๐ ปี จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘ และมีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕ ส่วนอายุตั้งแต่ ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๕๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕ รองลงมาคือจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕ และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕ ส่วนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต้นกับอนุปริญญามีเท่ากัน จำนวน ๒๑ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕

๒. ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ผ่านการสมรส จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓ รองลงมาคือ โสด จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐ และหย่าร้าง จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗ มีอาชีพรับจ้างจำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑ รองลงมาคืออาชีพเกษตรกร จำนวน ๔๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕ และรับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑ ส่วนรายได้ต่อเดือนไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ รองลงมาคือมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๓,๐๐๑-๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕ และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท และมากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป มีจำนวน ๓๖ คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๑๘

๓. ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ เลยในหมู่บ้าน หรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน จำนวน ๑๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๕ รองลงมาคือผู้ทรงคุณวุฒิกับผู้ที่ดำรง

ตำแหน่งเป็นอาสาสมัครต่างๆ มีเท่ากัน จำนวน ๑๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๗ และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ส่วนกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านรวมทั้งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนันซึ่ง มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

๔. ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนตัวแปรอิสระ ได้แก่ รายได้ การดำรงตำแหน่งหรือเป็นคณะกรรมการในหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และความสนใจ ความใส่ใจในการทำกิจกรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕. นอกจากนี้ ประชาชนในเขตเทศบาลยังมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดสรรงบประมาณกระจายให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ทำงานด้วยความสามัคคีกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก พัฒนา โครงการตามแผนงานที่วางไว้ และปฏิบัติตามแผนงานนั้นอย่างจริงจัง ทางเทศบาลควรประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ประชาชน ชาวบ้านมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบเกี่ยวกับการก่อสร้างหรือทำถนนในหมู่บ้าน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านลาด มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ทุกครั้ง หรือมีส่วนร่วมมากเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันสำคัญทางศาสนา เช่น ทำบุญตักบาตรในวันวิสาขบูชา งานประเพณีหรืองานที่หมู่บ้านเป็นผู้จัด เช่น ประเพณีสงกรานต์ (ประเพณีปีใหม่เมือง มีการรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ) และเทศกาลลอยกระทง (ประเพณียี่เป็ง) เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปทั้งที่ทำงานในพื้นที่ และต่างพื้นที่นอกอำเภอ หรือต่างจังหวัด เป็นต้น ประกอบกับฐานะของประชาชนส่วนใหญ่เมื่อพิจารณาจากรายได้ ถือว่าค่อนข้างต่ำ ดังนั้นการจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนา การเลือกตั้ง การตรวจสอบการเลือกตั้ง การติดตามควบคุมการบริหารงานและประเมินผลการทำงานของเทศบาล เหล่านี้มีข้อจำกัดตามมา ผลจากการศึกษาในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านรายได้ และการดำรงตำแหน่งต่างๆ ในหมู่บ้านหรือเป็นคณะกรรมการในหมู่บ้าน มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างข้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญยั้ง โหมคตศน์ ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองชุมพร เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยที่กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ประชาชนยังเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มากนัก ประชากรส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลและการควบคุมติดตามการ

บริหารงานของเทศบาลมีเป็นจำนวนน้อย ไม่มากเท่าที่ควร จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการมีส่วนร่วมนั้นพบว่า รายได้ และความรู้ความเข้าใจ ในการปกครองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล โดยที่รายได้เป็นปัจจัยที่กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การศึกษา ความรู้ความเข้าใจในการปกครอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองแบบสุขาภิบาล ศึกษากรณีเฉพาะสุขาภิบาลพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าการที่ประชาชน จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นแบบสุขาภิบาลขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจในการปกครองตนเอง (การจัดรูปแบบการปกครองของสุขาภิบาล) การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และสาเหตุหนึ่งประชาชนส่วนใหญ่อยากจนไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าที่ควร บางคนก็ไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเวลาในการตรวจสอบหรือเข้าไปมีส่วนร่วม และที่สำคัญการเคยชินต่อการปกครองระบบดั้งเดิมเป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ การปกครองท้องถิ่นจะประสบผลสำเร็จในด้านการบริหารจัดการพัฒนาได้นั้นจะต้องให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพราะการดำเนินกิจการต่างๆ ของรัฐย่อมมีเป้าหมายอยู่ที่ผลประโยชน์ของประชาชน การให้ประชาชนมีส่วนร่วมจึงมีเหตุผลและความชอบธรรม ภายในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและช่วยสร้างความมั่นคงยั่งยืนให้กับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และจะต้องทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบ ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง เพราะการสร้างการปกครองท้องถิ่นเป็นประชาธิปไตย และประชาธิปไตยที่แท้จริงก็คือประชาชนเข้ามามีส่วนช่วยเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีความใกล้ชิดกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่แรก ซึ่งจะมีผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่น การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นนั้น ประชาชนจะต้องได้รวมกันทำกิจกรรมนั้นๆ ตั้งแต่เริ่มแรก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **เจมส์ คักดี ปันทอง** ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่ขั้นแรกคือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุเมื่อพบสาเหตุของปัญหาแล้ว ก็ร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหา รวมไปถึงการลงทุนและปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้วยเงิน แรงงาน รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ก็ได้ ประชาชนต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และติดตามประเมินผลงานที่ได้ทำไปด้วย รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **McClosky** ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนร่วมในการที่จะเลือกผู้นำของตน และกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยการกระทำนั้นอาจจะกระทำโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ กิจกรรมเหล่านี้ประกอบไปด้วย การ

ลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การให้เงินสนับสนุนโครงการ และการติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการส่งผลดีต่อการพัฒนา และแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อนุสรณ์ สุวรรณชาติ คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมิณผล สภาวะการเมืองในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องการทุจริต คอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ประชาชนทุกคนจะต้องช่วยกันสอดส่องดูแล ไม่ให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระดับท้องถิ่น เพราะการทุจริตคอร์รัปชันนั้นเป็นภัยต่อประเทศชาติบ้านเมืองอย่างยิ่งที่เป็นแบบนี้เพราะผู้บริหารระดับสูงขาดจริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปิ่น มุกกันต์ ในเรื่องหลักคิด ๕ เพราะผู้บริหารระดับสูงไม่มีศีลทำให้เกิดการเช่นฆ่า ลักทรัพย์ ปล้นชิงทรัพย์ ทำผิดประเวณี พุศุดพลกอลวงคนอื่น คัมสุรา ค้ายาเสพติด ตรงข้าม ปัญหาเหล่านี้มีหวังจะเบาบางลงไปได้ถ้าคนไทยทุกคนตั้งใจจะรักษาศีล ๕ ข้อนี้ให้ดี แล้วชวนให้ผู้อื่นรักษาศีล ๕ ให้ดี ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาการผิดประเวณี ปัญหาต้มตุ๋น ปัญหายาเสพติดก็จะเหลือน้อยและหมดไปในที่สุด

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การที่จะพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้ผลมากนั้น กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดเป็นนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจในการเมืองระดับท้องถิ่น ทั้งนี้หากหน่วยงานภาครัฐรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการประชาสัมพันธ์มากเท่าใด ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเมืองท้องถิ่นมากเท่านั้น และเมื่อประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจมาก ย่อมจะมีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากตามมา ทั้งนี้จากการที่กลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนปัญหาประการหนึ่งคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการประชาสัมพันธ์มากเท่าที่ควร ทั้งเรื่องของอำนาจหน้าที่ ภารกิจ ผลการดำเนินงาน กลไก หรือช่องทาง การเข้าไปมีส่วนร่วม ทำให้ประชาชนไม่รู้ถึงอำนาจหน้าที่ของตนในการเข้าไปมีส่วนร่วม รวมถึงช่องทางสำคัญที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งมีประเด็นอยู่ ๒ ประการคือ

๑. การเปิดช่องทาง กลไก และการมีส่วนร่วม เนื่องจากช่องทางในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญ และเมื่อประชาชนเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ในสภาเทศบาลแล้ว ก็ควรจะเป็นหน้าที่ของสมาชิกเทศบาล ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วกลไกการเข้าไปมีส่วนร่วม

ลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การให้เงินสนับสนุนโครงการ และการติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการส่งผลดีต่อการพัฒนา และแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อนุสรณ์ สุวรรณสถิต คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตาม และร่วมประเมิณผล สถานะการเมืองในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องการทุจริต คอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ประชาชนทุกคนจะต้องช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระดับท้องถิ่น เพราะการทุจริตคอร์รัปชันนั้นเป็นภัยต่อประเทศชาติบ้านเมืองอย่างยิ่งที่เป็นแบบนี้เพราะผู้บริหารระดับสูงขาดจริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปิ่น มุทุกันต์ ในเรื่องหลักคิด ๕ เพราะผู้บริหารระดับสูง ไม่มีศีลทำให้เกิดการเช่นฆ่า ลักทรัพย์ ปล้นชิงทรัพย์ ทำผิดประเวณี พุดปดหลอกหลวงคนอื่น คัมสุรา ค้ายาเสพติด ตรงข้าม ปัญหาเหล่านี้มีหวังจะเบาบางลงไปได้ถ้าคนไทยทุกคนตั้งใจจะรักษาศีล ๕ ข้อนี้ให้ดี แล้วชวนให้ผู้อื่นรักษาศีล ๕ ให้ดี ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาการผิดประเวณี ปัญหาดื่มดุ่น ปัญหายาเสพติดก็จะเหลือน้อยและหมดไปในที่สุด

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การที่จะพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้ผลมากนั้น กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดเป็นนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจในการเมืองระดับท้องถิ่น ทั้งนี้หากหน่วยงานภาครัฐรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการประชาสัมพันธ์มากเท่าใด ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเมืองท้องถิ่นมากเท่านั้น และเมื่อประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจมาก ย่อมจะมีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากตามมา ทั้งนี้จากการที่กลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนปัญหาประการหนึ่งคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการประชาสัมพันธ์มากเท่าที่ควร ทั้งเรื่องของอำนาจหน้าที่ การกิจ ผลการดำเนินงาน กลไก หรือช่องทาง การเข้าไปมีส่วนร่วม ทำให้ประชาชนไม่รู้ถึงอำนาจหน้าที่ของตนในการเข้าไปมีส่วนร่วม รวมถึงช่องทางสำคัญที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งมีประเด็นอยู่ ๒ ประการคือ

๑. การเปิดช่องทาง กลไก และการมีส่วนร่วม เนื่องจากช่องทางในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญ และเมื่อประชาชนเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ในสภาเทศบาลแล้ว ก็ควรจะเป็นหน้าที่ของสมาชิกเทศบาล ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วกลไกการเข้าไปมีส่วนร่วม

มิได้จำกัดเพียงการเลือกตั้ง แต่ประชาชนยังสามารถเข้าไปตรวจสอบการทำงาน หรือขอทราบผลการปฏิบัติงานต่างๆของเทศบาลได้ โดยอาจผ่านสมาชิกสภาเทศบาล หรือมีผ่านก็ได้ ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกจากจะมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับช่องทางการเข้าไปมีส่วนร่วมแล้ว ในทางปฏิบัติต้องอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริงด้วย เนื่องจากผลการศึกษาประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการประกาศช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมไว้ แต่ในข้อเท็จจริงกลับไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างที่ได้แจ้งไว้ อีกทั้งยังมีการกีดกัน หรือปิดบังข้อมูลบางประการซึ่งเป็นข้อมูลที่ประชาชนควรทราบ ได้แก่ ข้อมูลด้านผลการปฏิบัติงาน ข้อมูลด้านงบประมาณ เป็นต้น

๒. การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น ทั้งการศึกษาสภาพปัญหา การกำหนดนโยบาย การวางแผนปฏิบัติ การปฏิบัติตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้ และการร่วมประเมิน ตรวจสอบ ทั้งนี้ผลการศึกษาประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าเทศบาลซึ่งได้ประกาศแผนงานโครงการไว้จำนวนมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของประชาชน รวมถึงไม่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้ หรือมีการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดประสิทธิผล ส่งผลให้ต้องมีการดำเนินโครงการซ้ำ เช่น การก่อสร้างถนนที่ไม่มีมาตรฐาน หรือการก่อสร้างต่างๆ ทั้งนี้หากมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบมากขึ้น จะเป็นผลดีต่อคุณภาพ หรือประสิทธิผลของงาน ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการปกครองท้องถิ่นที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานทุกระดับทั้งภาครัฐและส่วนท้องถิ่น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยในครั้งต่อไปมีความสมบูรณ์ ครบถ้วนในประเด็น และพื้นที่ควรมีการเพิ่มเติมดังนี้

๑. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน
๒. ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่เดียวกันหรือนอกพื้นที่
๓. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น
๔. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถาบันพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น

บรรณานุกรม

๑. หนังสือทั่วไป

- โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๔๓.
- คุณ โทจันทร์. ศาสนาเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียน สโตร์, ๒๕๓๖.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. การประเมินผลการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘.
- ชูวงศ์ ฉายบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- ทองหล่อ วงษ์ธรรมา. ปรัชญา ๒๐๐ พุทธศาสน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์, ๒๕๓๘.
- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และ เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชั้นกลาง. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยกองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๒.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. เชียงใหม่ : ๕๕๘ Print, ๒๕๔๖.
- ปิ่น มุกทุกันต์. แนวสอนธรรมะ ตามหลักสูตรนักธรรมตรี. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์จำกัด, ๒๕๒๖.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. เอกสารประกอบการศึกษาวิชา สค.๖๕๑ ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.
- พรนพ พุกกะพันธุ์. จริยธรรมทางธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือ ดร. พรนพ, ๒๕๔๕.
- ไพโรจน์ อยู่มนเทียร. คุณธรรมสำหรับนักการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้อยทอง, ๒๕๔๐.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาคณาธิการมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล. การปกครองท้องถิ่นกับมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- _____. การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศาลาพระเกี้ยว, ๒๕๔๕.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : เอส แอนด์ ซี กราฟฟิค, ๒๕๔๐.
- สมาน รังสิโยภุชงค์. การบริหารราชการไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ กรุงธนพัฒนาจำกัด, ๒๕๔๓.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๔๘.
- อคิน ทรัพย์พัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๖.
- อนก เหล่าธรรมทัศน์. วิสัยทัศน์การปกครองท้องถิ่นและแผนการกระจายอำนาจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติใหม่, ๒๕๔๓.

๒. วิทยานิพนธ์

- จิระพัฒน์ หอมสุวรรณ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบล : กรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๕.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. “การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บวร” และ “บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๗.
- ธีรพล เกษมสุวรรณ. “ความรู้สึกล้มเหลวทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.
- บุญยิ่ง โหมคเทศน์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองชุมพร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิจัยประชากรและสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๐.

ประภาพรธรรม จันทร์ศิริ. “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองแบบสุขาภิบาล : ศึกษากรณีเฉพาะสุขาภิบาลพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผนกปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓.

ประสิทธิ์ บุญเลิศจิต. “สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะประชาชนในเขตสุขาภิบาลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๕.

วสันต์ สุวรรณ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลหนองจ้อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

วาสนา บุญธรรมช่วย. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยู่หว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

วิบูลย์ ศรีถัน. “การวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๕.

ศิริรณกา สดภาพรจนา. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จังหวัดเพชรบุรี : กรณีศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชร”. **วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยวิทยามหาบัณฑิต**. สาขาสังคมวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

๓. สารนิพนธ์

โชคชัย สิ้นสุภรณ์. “วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้งในหมู่บ้านมณีพฤกษ์ จังหวัดน่าน”.

การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการเมืองและการปกครอง คณะสังคมศาสตร์.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.

ทานตะวัน อินทร์จันทร์. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย”. การ

ค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

- นภารัตน์ เจริญรัตน์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่”. สารนิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.
- ปทุมรัตน์ ชุตินาวิทยาคม. “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเมืองของ
จังหวัดเชียงราย.” การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการเมืองการ
ปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑.
- วิวัฒน์ แก้วทวนง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช”. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตทางการจัดการสิ่งแวดล้อม.
บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑.
- วิโรจน์ ฐปดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแยกประเภทขยะของเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์”. สารนิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.
- สุพล ใจคู่ย์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการ
เลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๔”. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

๔. รายงานการวิจัย

- นรมิตี เศรษฐบุตร สมคิด เลิศไพฑูรย์ และสายทิพย์ สุกดีพันธ์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
พัฒนาประชาธิปไตย : องค์การบริหารส่วนตำบล”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร :
จัดพิมพ์โดยกองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๑.
- ปรีชชา เวสาร์ชัย. “การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท”. รายงานวิจัย.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘.
- ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบ
ประชาชนในเขตเมืองกับประชาชนในเขตชนบท”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร :
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

๕. บทความในวารสาร

- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. “รวมบทความเพื่อเป็นเกียรติแก่ ระดม วงษ์น้อย”. รัฐศาสตร์สาร. ปีที่ ๒๔ ฉบับพิเศษ.
(พฤศจิกายน ๒๕๔๖) : ๒๘-๓๑.

ภาคผนวก

ภาคผนวก
แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ดำเนินการวิจัย   พระบรรจนา ทุมธโร (บัวทอง)

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา วิเคราะห์ ในการทำวิทยานิพนธ์ ในระดับปริญญาโท ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

๑. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและความใส่ใจในการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง

เมือง

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลบ้านกรด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ในเรื่อง ๑). การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ๒). การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ๓). การตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ๔). การควบคุมติดตามการบริหารงานและการประเมินผลการทำงานของเทศบาล

ตอนที่ ๔ ข้อมูลความคิดเห็นแบบอิสระ ข้อเสนอแนะ และปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น

๒. ขอให้ตอบแบบสอบถามทุกข้อ ถ้าเว้นข้อใดข้อหนึ่งจะทำให้แบบสอบถามไม่สมบูรณ์

๓. แบบสอบถามนี้ไม่มีผลใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

๔. ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลรวมสำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น และท่านไม่ต้องเขียนชื่อ-นามสกุล ลงในแบบสอบถามนี้แต่อย่างใด

แบบสอบถาม

กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน (.....) หน้าข้อความที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

๑. ( ) ชาย

๒. ( ) หญิง

๒. อายุ

๑. ( ) ๑๘ - ๓๐ ปี

๒. ( ) ๓๑ - ๔๐ ปี

๓. ( ) ๔๑ - ๕๐ ปี

๔. ( ) ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. การศึกษา

๑. ( ) ประถมศึกษา

๒. ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๓)

๓. ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. ๖)

๔. ( ) อนุปริญญา

๕. ( ) ปริญญาตรี

๖. ( ) สูงกว่าปริญญาตรี

๗. ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ .....

๔. สถานภาพ

๑. ( ) โสด

๒. ( ) สมรส

๓. ( ) หย่าร้าง/หม้าย

๕. อาชีพ

๑. ( ) เกษตรกร

๒. ( ) ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว

๓. ( ) รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ

๔. ( ) ทำงานบริษัทห้างร้าน

๕. ( ) นักเรียน/นักศึกษา

๖. ( ) รับจ้าง

๗. ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ .....

๖. รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน

๑. ( ) น้อยกว่า ๓,๐๐๐ บาท

๒. ( ) ๓,๐๐๑ - ๕,๐๐๐ บาท

๓. ( ) ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท

๔. ( ) มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

๗. ปัจจุบันนี้ท่านดำรงตำแหน่งใดในหมู่บ้านของท่าน

๑. ( ) กำนัน /ผู้ใหญ่บ้าน

๒. ( ) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน /สารวัตรกำนัน

๓. ( ) คณะกรรมการหมู่บ้าน

๔. ( ) ผู้ทรงคุณวุฒิ

๕. ( ) สมาชิกสภาเทศบาล

๖. ( ) ไม่มีตำแหน่ง

๗. ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

ตอนที่ ๒ ความสนใจ ความใส่ใจในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง

๘. ในระยะที่ผ่านมาท่านเคยมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองหรือมีความสนใจตามข้อความต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเมือง	เคย	ไม่เคย
๑.	ท่านเคยชักชวนผู้อื่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่		
๒.	ท่านเคยช่วยผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลหาเสียงหรือไม่		
๓.	ท่านเคยร่วมงานหรือกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดหรือไม่		
๔.	ท่านเคยบริจาคเงินให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่		
๕.	ท่านเคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่		
๖.	ท่านเคยทำงานให้กับเทศบาลหรือไม่		
๗.	ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนของเทศบาลหรือไม่		
๘.	ท่านเคยลงสมัครรับเลือกตั้งทางการเมืองหรือไม่		
๙.	ท่านเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่		
๑๐.	ท่านเคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมในหมู่บ้านของท่านหรือไม่		
๑๑.	ท่านเคยชุมนุมประท้วงหรือเรียกร้องเรื่องต่อเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่		
๑๒.	ท่านเคยเสนอโครงการหรือของงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านของท่านหรือไม่		
๑๓.	ท่านเคยสนใจและใส่ใจติดตามการหาเสียงของนักการเมืองหรือไม่		
๑๔.	ท่านเคยช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่		
๑๕.	ท่านเคยติดต่อประสานงานแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่		
๑๖.	ท่านเคยประสานการค้าเนิงานของเทศบาล เช่น การกระจายข่าวสารต่าง ๆ สู่คนในชุมชน		
๑๗.	ท่านเคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของประชาชนในหมู่บ้านของท่านหรือไม่		
๑๘.	ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือจากเทศบาลเมื่อเกิดเหตุสาธารณภัย เช่น น้ำท่วม โรคระบาดศัตรูพืช ลมพายุ ฯลฯ		
๑๙.	ท่านเคยรับบริการจากสมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการ เช่น พันธยาแก้จัญจย ฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้า แจกสารเคมีคลุกเมล็ดพันธุ์ข้าว แจกผ้าห่ม ฯลฯ		

ตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นเขตเทศบาลตำบลบ้านภาค
 ๕. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่อไปนี้ในชุมชนของท่านระดับใด

ข้อความ	ความคิดเห็น			
	ทุกครั้ง	เกือบทุก ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล				
๑. ร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลใน อนาคต				
๒. เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญ งานประเพณี หรือ งานที่ หมู่บ้านเป็นผู้จัด				
๓. ร่วมประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็นและ โครงการต่าง ๆ ใน การประชุมประชาชนหมู่บ้านเพื่อเสนอต่อเทศบาล				
๔. ท่านร่วมกำหนดแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม เช่น การ พัฒนาด้านสวัสดิการ การจัดหาสาธารณูปโภคต่างๆ ที่ควร จัดทำในเขตเทศบาล				
๕. สนทนาแลกเปลี่ยน วิจารณ์วิจารณ์ โขบายการ บริหารงานของเทศบาลกับคนอื่น ๆ				
การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล				
๖. ชักชวนคนไปเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล				
๗. แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะปัญหาต่างๆ ในที่ ประชุมต่อสมาชิกสภาเทศบาล				
๘. ติดตามข่าวสารการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล				
๙. ร่วมเสนอตัวเพื่อสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง				
๑๐. ร่วมรับฟังการหาเสียงหรือการปราศรัยของผู้สมัคร เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล				

การตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล				
๑๑. ร่วมเป็นคณะกรรมการในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล				
๑๒. ร่วมเป็นกรรมการนับคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล				
๑๓. ร่วมประท้วงในการนับคะแนนเมื่อกรรมการนับคะแนนไม่เป็นธรรมต่อผู้สมัครที่เป็นญาติของท่าน				
๑๔. ท่านร่วมไปสังเกตการณ์ในการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล				
การควบคุมติดตามการบริหารงานและประเมินผลการทำงานของเทศบาล				
๑๕. เป็นผู้ประสานงานรับเรื่องร้องทุกข์ของประชาชนเพื่อเสนอต่อเทศบาล				
๑๖. เข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจัดจ้างหรือตรวจรับสิ่งของที่เทศบาลจัดซื้อจัดจ้าง				
๑๗. เข้าไปตรวจสอบการทำงานของเทศบาลในหมู่บ้านของท่าน				
๑๘. เข้าร่วมงานหรือกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดพร้อมทั้งประเมินผลในการทำกิจกรรมนั้นๆ				
๑๙. มาติดต่อราชการกับเทศบาล เช่น การเสียภาษี การขออนุญาตก่อสร้างบ้าน ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ				
๒๐. ร่วมรับฟังการแสดงผลงานของสภาเทศบาลหรือกรรมการบริหารเทศบาล				
๒๑. รวมกลุ่มเรียกร้องเพื่อขอโครงการหรือเงินงบประมาณ				

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระบรรจนา ฉายา ธรรมธโร นามสกุล บัวทอง
วัน เดือน ปี เกิด	วันเสาร์ ที่ ๕ เดือน กันยายน ๒๕๑๕
ชาติภูมิ	บ้านเลขที่ ๖๘ หมู่ที่ ๑ บ้านบัวโคก ต. บัวโคก อ. ท่าตูม จ. สุรินทร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดศิริชัยนิมิตร ต. บ้านกาด อ. แม่วาง จ. เชียงใหม่ (๕๐๓๖๐)
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. ๒๕๒๗ จบประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนชุมชนบ้านบัวโคก พ.ศ. ๒๕๔๒ จบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนเชตุพนศึกษา ต. วัดเกต อ. เมือง จ. เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๖ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการสอนภาษาอังกฤษ (ศน.บ.) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา (วัดเจ็ดยี่หลวงวรวิหาร)

